

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

2 / 2013

ETICKÁ SPOTŘEBA

40,-

Konzumovat s citem a rozumem / 20 let vegetariánem / Bojkot
Komunitní stravování / Rok na farmě Somonte / Průmyslové zemědělství
Jak snižovat produkci odpadu / Rozhovor s dánským anarchistou / ABC
Solidární ošetřovna / Albert Camus / Toy_box / EZLN / SOLIS Praha
Anarchistická antropologie / Lekce Krásné Březno / A3 / Recenze

VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE

OBSAH

- 2 ... Editorial
- 3 ... Kvartál
- 5 ... Lekce Krásné Březno
- 7 ... Etická spotřeba
- 8 ... Konzumovat s citem a rozumem
- 9 ... 20 let vegetariánem
- 10 ... Bojkot jako záchranná brzda neprivilegovaných
- 12 ... Veganské večeře v Olomouci
- 13 ... Komunitní stravování
- 16 ... Neskončit jako parta skautů
- 17 ... Rok na farmě Somonte
- 18 ... Jak snižovat produkci odpadu
- 19 ... Mýty o průmyslovém zemědělství
- 21 ... Mnoho center, ale málo politiky
- 22 ... Solidární ošetrovna
- 24 ... Naším poselstvím je boj a odpor
- 26 ... Albert Camus
- 27 ... Andre Boesiger (1913–2005)
- 28 ... Anarchistická antropologie: moc bez hierarchie
- 30 ... Zasáhnout přímo do srdce
- 33 ... Den pro ABC
- 34 ... Co je krádež? / Sdílení jako forma boje / SOLIS Praha
- 35 ... A3
- 36 ... Recenze

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

2 / 2013 (v pořadí 28. číslo)

vzdává Československá anarchistická federace
kontakt: csaf@csaf.cz web: www.csaf.cz**DISTRIBUČNÍ MÍSTA**Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace ČSAF) zakoupit:**Kamenné obchody:**

Infocentrum Salé (Orebitská 14, Praha 3),
Crossphere (Plynární 23, Praha 7, v objektu klubu Cross, 2. p.),
Rekomando (Trojanova 9, Praha 2),
Emergency shop (Tachovské náměstí 5, Praha 3),
Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
Infoshop Pelech (Čápkova 48, Brno),
Komunitní centrum Ateneo (Vítězslava Nezvala 2815/41, Most),
Galerie u Mloka (Lafayettova 9, Olomouc; jen při koncertech),
Plan B Hardcore Cafe (Československá 1, Ostrava),
Klub Intergalaktická Obluda (Jaskový Rad 7, Bratislava),
Krčma Kastelán (Židovská 19, Bratislava)

Internetové distribuce:

xBASTax (xbastax.cz),
Waking the dead (wakingthedeath.cz),
Papagájův hlasatel (phr.cz),
Phobia records (phobiarecords.net),
Nuclear Madness (nuclearmadness.wz.cz),
Hitchin'to Revolution
(hitchintorevolution.wordpress.com),
Insane society (insanesociety.net),
Kontrashop.sk (kontrashop@riseup.net)
Pro zájemce ze Slovenska doporučujeme objednávat na e-mailu: hoodsup@riseup.net

EDITORIAL

Hlavním tématem tohoto čísla anarchistické revue *Existence* je „etická spotřeba“. Aby však etická spotřeba měla skutečný smysl a nebyla pouhým životním stylem, musí být nazírána z antikapitalistických pozic, nesmí být jen jiným druhem konzumentství, ale musí s sebou nést zcela odlišné cesty a stavět na jiných hodnotách, než které nám nutí kapitalismus.

Naše pojetí etické spotřeby je zbaveno individualistického charakteru, naopak klade důraz na kolektivní rozměr. Etickou spotřebu nechápeme jako cosi samospasitelného a uvědomujeme si její limity i nástrahy. Jednou z nich je třeba neoliberalní tendence přenášet odpovědnost od ekonomických elit na obyčejné lidi, v tomto případě spotřebitele.

Vedle obecného pohledu na toto téma se *Existence* věnuje i některým jeho dílčím oblastem. Jeden z redaktorů představí svou dvacetiletou osobní zkušenost s vegetariánstvím. Podíváme se do několika českých a slovenských měst na fenomén veganských večeří a komunitního stravování. Představíme si historii a praxi strategie bojkotu. Známa indická aktivistka Vandana Shiva předloží svou kritiku průmyslového zemědělství a člen Asociace Alerta seznámí s kampaní Čistá alternativa, která je zaměřena na snižování produkce odpadu.

Jako vždy je časopis věnován dokumentaci veřejných akcí, které se konaly v rámci antiautoritářského hnutí v uplynulém čtvrtroce, a stejně tak publikacím, které v tomto období vyšly. Naše pozornost je pak speciálně zaměřena na bleskovou kampaň, díky níž se podařilo zabránit vystěhování několika chudých rodin z Ústí nad Labem na ulici.

U příležitosti prvního výročí obsazení andaluské farmy Somonte jsme zveřejnili na našich webových stránkách csaf.cz fotoreport, jenž je průřezem celého roku. Do *Existence* jsme zase připravili rozhovor. Tamnímu kolektivu jsme zaslali několik otázek, na které nám velmi ochotně odpověděli.

Na stránkách tohoto čísla najdete ještě dva původní rozhovory. První je se členem dánské federace Libertære Socialister, jenž odpovídá na dotazy ohledně historie a současnosti dánského anarchistického a squatterského hnutí, a druhý s angažovanou výtvarnicí Toy_box. Představuje ji jako autorku komiksů, streetartovou umělkyni, divadelnici a mimo jiné jako až

militantní veganku, což určitým způsobem kontrastuje se spíše intuitivně a emotivně uplatňovanými zásadami jejího proklamovaného anarchismu. Tento rozhovor má potenciál otevřít diskusi nad kontroverzní otázkou hranic přijatelného (zde se například projevujících v tenzi nekompromisního přístupu k zakázkám versus autorského angažmá v publikaci vydané propagandistickým Ústavem pro studium totalitních režimů).

Další rozhovor vyšel původně na stránkách německého anarchosyndikalistického svazu FAU. Serafia Kalamitsou, sedmatřicetiletá pediatřička a anarchistka, v něm představuje projekt solidárního zdravotního střediska, které je provozováno na dobrovolnické bázi v řecké Soluni a stará se o lidi, kteří si nemožou dovolit ošetření v oficiálních zdravotnických zařízeních.

Loni jsme si připomněli výročí zapatistického povstání v jihomexickém Chiapasu reportáží z konference, která se věnovala zejména vlivu zapatismu ve světě. Letos tak činíme překladem komuniké EZLN, které vyšlo u příležitosti 19. výročí povstání a prosincové „tiché demonstrace“ desítek tisíc zapatistů.

Z osobností si představíme Alberta Camuse, jenž je dobře znám jako jeden z představitelů existencialismu, ale již méně jako angažovaný přítel anarchistů, a před osmi lety zesnulého švýcarského anarchistu Andre Boesigera. Ten se věnoval například praktické podpoře španělské sociální revoluce či později pomoci emigrantům z různých zemí.

V teoretické rubrice se můžete v překladu článku od Sarah Lesterové seznámit s blízkým vztahem anarchismu a antropologie. Uzavírá ho slovy: „Anarchisté možná potřebují nezbytnou naději a představitost, aby v duchu zahlédli jiný svět, a antropologové jsou v obzvlášť vhodném postavení k tomu, aby jim ukázali, jak jej učinit skutečností.“

V Praze začal fungovat nový solidární projekt nazvaný SOLIS. Je inspirován podobnými solidárními sítěmi ve světě, mezi něž patří například v *Existenci* často zmiňovaná Seattle Solidarity Network.

V rubrice Anarchistického černého kříže představíme již rok fungující projekt „Den pro ABC“ - pravidelné přednášky, diskuse a workshopy pořádané v pražském infocentru Salé.

Existenci seženete na uvedených distribučních místech. Budete mít ale také příležitost pořídit si ji, stejně jako starší čísla a další publikace z produkce Nakladatelství ČSAF, na Anarchistickém festivalu knihy 19. - 20. dubna v Praze.

ENGLISH SUMMARY

The main topic of this issue of the anarchist revue *Existence* is „ethic consumption“. For ethic consumption to be really meaningful and not to be just a lifestyle, it has to be viewed from anti-capitalistic point of view. It cannot be just another kind of consumerism, it has to bring different ways and be based on different values than those imposed on us by capitalism. Our concept of ethic consumption has lost individual character, on the contrary, it emphasizes collective dimension. *Existence* deals with the topic in general. Besides that it also deals with vegetarianism, commensality, boycott, industrial agriculture, waste management...

The magazine presents documentation of public events that were held by the anti-authoritarian movement in the last three months and on publications of the same period. We focus in detail on the swift campaign,

which helped to prevent several poor families from being evicted on the street.

We interviewed the community members from Andalusian farm Somonte at the occasion of the first anniversary of the take-over. There are also interviews with a member of the Danish federation Libertære Socialister and with an engaged artist Toy_box.

The world inspiration is offered in the article on a solidary health centre in Greece in Thessaloniki in Greece, and in a communiqué of EZLN published at the occasion of the 19th anniversary of the Zapatistas rebellion.

Among the great personalities we present Albert Camus, an existentialist close to anarchism, and a Swiss anarchist Andre Boesinger who died eight years ago.

Further there are regular columns by Anarchist Black Cross and free community V.A.P.

In the theoretic column you can find out about the close link between anarchism and anthropology.

KVARTÁL

PŘEHLED VEŘEJNÝCH AKTIVIT ŠIRŠÍHO ANTIAUTORITÁŘSKÉHO HNUTÍ ZA UPLYNULÉ TŘI MĚSÍCE OD UZÁVĚRKY PŘEDEŠLÉHO ČÍSLA EXISTENCE. NE VŠECHNY AKCE JSME NAVŠTÍVILI, NĚKTERÉ REPORTY JSOU PROTO ZPŘOSTŘEDKOVANÉ DLE INFORMACÍ UVEDENÝCH NA WEBECH ANTIAUTORITÁŘSKÝCH SKUPIN A PROJEKTŮ.

DEMONSTRACE ZA ROMANA SMETANU

V sobotu 5. ledna se konala v Olomouci menší demonstrace na podporu Romana Smetany, na níž se sešlo kolem 30 lidí. Celá akce nebyla nijak a nikým konkrétním organizována.

Účastníci akce byli hned na začátku informováni policií, že shromáždění nebylo nahlášené, a proto má při případných problémech právo ho přerušit.

Někdo si vzal s sebou transparent, někdo píšťalku nebo trumpetu. Úvodem proběhl proslov jednoho z účastníků a po něm následoval ještě jeden, vlastně každý, kdo něco chtěl, mohl říci, co ho trápilo, a vyjádřit vlastní názor. Lidé se následně vydali před olomouckou věznicí. Stejně spontánně, jak se lidé sešli, se také rozešli a kromě policie, která v závěru perlustrovala některé z účastníků, na místě už nikdo nezůstal.

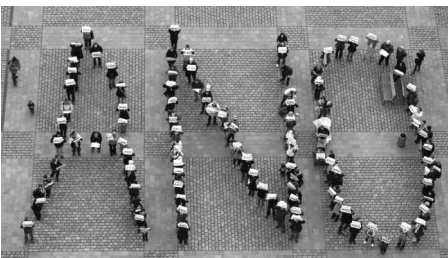
Anarchisté podpořili účastí také demonstrace na podporu Romana Smetany, které se v Olomouci konaly 14. a 15. ledna.

ANO PRO PLZEŇ

Místní plzeňská skupina ČSAF podpořila iniciativu Ano pro Plzeň a přidala se k výzvě obyvatelům a obyvatelkám Plzně, aby se vyslovili proti výstavbě dalšího megalomanského obchodního domu v centru svého města.

Ve svém prohlášení vyjádřili plzeňští anarchisté respekt aktivistům, kteří se postavili developerům a vedení města: „Kapitalistický systém je nastavený tak, aby ke skutečné změně nemohlo nikdy dojít. Přesto oceňujeme vytrvalost, kterou místní aktivisté projevili, aby prosadili referendum. A můžeme jediné podpořit snahu, aby se lidé začali zajímat o to, co se děje s jejich městem a vlastně i s nimi samými.“ V prohlášení mimo jiné stálo: „Odmítáme, aby o našem městě rozhodovaly peníze, nikým nevolení investoři a volení (avšak zájmů investorů poslušní) politici. Nechceme zhoršení už tak špatné dopravní situace ve městě, nechceme další konzumní palác, v němž máme pod taktovkou všudypřítomné reklamy utrácet to, co si těžce vyděláme coby námezdní, lidské zdroje.“

ČSAF-Plzeň vystupuje proti stavbě hypermarketů od roku 1998, kdy na toto téma pořádala první veřejnou akci. Zapojila se i do protestu proti bourání Domu kultury, který vyvrcholil demonstrací proti privatizaci veřejného prostoru v červnu 2011. 7. ledna 2013 se několik jejích členů připojilo k happeningu, při němž pomohlo utvořit ANO z lidských těl. Vedle toho se zapojili také do šíření materiálů iniciativy Ano pro Plzeň.

Místní referendum proběhlo úspěšně ve dnech 11. a 12. ledna 2013 a proti záměru stavby obchodního centra se vyslovila potřebná většina jeho účastníků.

KONTRAPLES PŘED BRATISLAVSKOU OPEROU

12. ledna se v Bratislavě konal před budovou Slovenského národního divadla první ročník protestní akce Kontraples, který organizovala bratislavská skupina Food not Bombs. Tato událost však neměla být jen projevem opovržení a kritiky Plesu v opeře či poukazem na fakt neustále se zvětšující sociální nerovnosti, ale i alternativní kulturní událostí.

Ještě před začátkem happeningu organizátory neminula konfrontace s účastníky jiného neohlášeného shromáždění, kteří se sešli na stejném místě. Šlo převážně o nácky, kteří měli několik projevů a neobešli se ani bez nahrávky hymny. Nakonec se však po vzájemném střetu a výzvách, aby toto místo opustili, přesunuli a později rozptýlili po okolí. Nenásilný protest se pokoušelo narušit i pár jiných jedinců a situace byla zejména ze začátku poměrně napjatá. Na ochranu přichozí „smetánky“ bylo povoláno několik desítek policistů.

Kontraples začal krátce před 19. hodinou úvodním slovem, po kterém následovalo několik projevů, které byly především kritikou vládnoucí oligarchie. Zazněl i projev inspirovaný loňským prohlášením ČSAF ke Kontraplesu v Praze. Program pokračoval příjemným hudebním vystoupením, za které coby „nepovolené“ udělily represivní složky organizátorům pokutu. Večer se dále nesl v duchu Egoa Bondyho, na jehož počest se recitovalo několik jeho básní. Zatímco na mlsné jazýčky plesajících čekal „grilovaný mečoun s toskánskou zeleninou či pečený jehněčí hřbet“, během celého Kontraplesu si účastníci, lidé bez domova a zkrátka všichni, kteří chtěli, mohli pochutnat na vegan-ské kapustnici. K dispozici byly informační letáky a darované teplé oblečení.

Kontraples skončil volně, přibližně v půl deváté večer, kdy se už hosté Plesu v opeře začali bavit, konzumovat a své počínání chabě omlouvat benefičním výtěžkem ze vstupného, které pro většinu lidí představovalo výši měsíční mzdy, ale i tak dosahovalo pouze osmnáctiny ceny nejdražší róbny...

MOBILIZACE NA DEMONSTRACI PROTI BURŠÁCKÉMU PLESU VE VÍDNI

V polovině ledna proběhlo několik mobilizačních večerů (a to konkrétně 15. 1. v pražském infocentru Salé, 16. 1. v brněnském infoshopu Pelech a 17. 1. v bratislavském klubu Obluda), jejichž účelem bylo seznámit s tradicí vídeňských buršáckých plesů, na něž každý rok reaguje svými protesty antifašistické hnutí, a pozvat posluchače 1. února do Vídně právě na jeden z takových protestů.

Wiener Akademikerball je jednou z nejdůležitějších síťovacích událostí pro evropskou pravavicovou a ultrapravicovou scénu. Akce se pravidelně účastní členové a přední politici otevřeně či skrytě neonacistických a fašistických stran. Tzv. buršácké spolky, které ples organizují, kombinují konzervatismus a nacionalismus s organizováním studentského života a budoucích kariér svých členů.

Mobilizační turné, během něhož bylo na třech jmenovaných zastávkách osloveno několik desítek lidí, pořádaly společně Iniciativa Ne Rasismu! a Antifa Vídeň.

SOLIDARITA S VILLA AMALIAS

18. ledna se sešlo před řeckým velvyslancetvím asi pětadvacet lidí, aby zde vyjádřili svou solidaritu s řeckými squatterry, kteří zažívají silnou vlnu policejní represe. Narychlo svolané protestní shromáždění se těšilo především velkému zájmu represivních složek, jež si přítomně pečlivě filmovaly a pokoušely se je lustrovat. Samotná akce netrvala dlouho - přečetlo se prohlášení, bylo slyšet pár solidárních výkřiků a poté se účastníci protestu v poklidu rozešli.

PODPORA IDLE NO MORE

Několik desítek účastníků a účastnic podpořilo v pondělí 21. ledna protestní hnutí Idle No More. Před kanadskou ambasádou v Praze vyjádřili svůj nesouhlas s novým zákonem, který by mohl umožnit komerční využití půdy v kanadských teritoriích náležících původním obyvatelům („indiánům“). Poklidný happening se nesl v duchu původních kanadských tradic. Během českého happeningu byl před kanadskou ambasádou v Praze nejprve přečten otevřený dopis a poté účastníky podepsán. Následně si účastníci mohli vychutnat kruhový tanec.

RUCE PRYČ OD RUSKÝCH ANTIFAŠISTŮ!

V pátek 25. ledna 2013 proběhla v Praze protestní a solidární akce na podporu ruského antifašistického hnutí, které aktuálně čelí silné státní a policejní represí.

Demonstrace „Ruce pryč od ruských antifašistů!“ byla avizována s dostatečným předstihem jak na samostatných webových stránkách Antifašistická solidarita, tak na jednotlivých webech antiautoritářských skupin, které tuto iniciativu podpořily. Situace našich kamarádů v Rusku podporu bezesporu vyžaduje. Tamní antifašistické hnutí čelí zatím nejrozsáhlejší, nejsystematičtější a nejtvrději vlně represí. Desítky neaktivnějších antifašistů a antifašistek skončily ve vazbě, mnoho dalších je na útěku nebo jsou nuceni se skrývat. Zásahy proti antifašistickému hnutí jsou navíc součástí širších represí vůči protiputinovské opozici.

Cílem demonstrace nebylo ani tak apelovat na svědomí ruských úřadů a represivních složek, ale spíše jim ukázat, že za hranicemi Ruska je dost lidí, kteří moc dobře vědí, jaké metody tento stát používá k potlačení antifašistického hnutí a opozice vůbec. Především ale šlo o to, aby naši ruští kamarádi mohli nadále vést svůj boj proti diskriminaci, útlaku a za svobodnější společnost s vědomím, že se o jejich snažení stejně jako o jejich pronásledování ví i v zahraničí a že se najdou lidé, kteří k tomu nejsou lhotejní.

Demonstranti začali přicházet kolem půl čtvrté odpoledne na náměstí Interbrigády. Navzdory mrazivému počasí a skutečnosti, že šlo o všední den, se jich tu sešlo kolem stovky. Po krátkém úvodním slovu jednoho z organizátorů, shrnujícím účel akce, se zformoval blok demonstrantů v čele ohraničený transparenty. Anarchistické a antifašistické prapory vlály nad hlavami. Vyrazilo se směrem k ruské ambasádě. Škoda, že právě část Prahy 6, kterou se procházelo, není příliš frekventovaná. Rozhodně to ale nebyl důvod k mlčení. Skandovalo se „Svobodu ruským antifašistům“, „Mezinárodní solidarita“ či „Alerta, alerta, antifašista“. Zaznělo i několik ruských hesel.

U ruské ambasády již čekala nachystaná policie. Po krátké chvilce bylo přečteno několik proslovů, k oživení závěru akce dorazil samba band a došlo i na nějakou tu zábavní pyrotechniku.

Protestní akce sice oficiálně skončila, ale nezas tak úplně. Pokračování se konalo od osmi večer v Café na půl cesty, kde proběhl benefiční koncert, jehož výtěžek byl určen právě na podporu stíhaných ruských antifašistů, zejména na financování právní pomoci.

Projevy solidarity pronásledovaným ruským antifašistům ale zazněly ten den i jinde. Několik aktivistů a aktivistek se sešlo také v Brně u pobočky ruské ambasády, před jejímž vchodem vyvěsili solidární transparent s ruským nápisem „Svobodu politickým vězňům“.

VZPOMÍNKA NA HONZU KUČERU

V lednu 2008 byl zabit neonacistickým sympatizantem mladý antifašistický skinhead Jan Kučera. Od té doby si každý rok připomínají antifašisté a antifašistky jeho památku. Nejinak tomu bylo i letos.

Ústřední vzpomínkovou akcí byl koncert v pražském klubu 007, kde 26. ledna vystoupila vedle domácích Kung-Fu Girls legenda německé antifašistické hudební scény Stage Bottles. Tato kapela i v minulých letech opakovaně smrt Jana Kučery zmiňovala na svých koncertech a u něj samotného patřila mezi nejoblíbenější. U příležitosti tohoto koncertu byla vydána omezená edice vzpomínkových triček a představena tu byla kniha *Výchova nácků v Čechách*.

Stejně jako v předešlých letech probíhaly vzpomínkové a pietní akce na vícero místech. V Čáslavi se v podvečer 19. ledna sešli místní anarchisté a antifašisté, aby u tamního kina instalovali Honzovu fotografii a uctili jeho památku minutou ticha a zapálením svíček. Večer pak proběhlo v infocafé La Victoria pietní posezení spojené s poslechem hudby, kterou Honza miloval. Přítomní zhlédli také výstavu Antifašistické akce, která dokumentuje oběti neonacismu po roce 1989.

Ve středních Čechách, na místech, kde působí buňky Československé anarchistické federace, proběhly vzpomínky ještě v Poděbradech před vlakovým nádražím, v Nymburce na náměstí, na nádraží v Lysé nad Labem či na náměstí v Milovicích. Nedaleko Kolína, v obci Velký Osek si antifašisté a antifašistky připomněli Honzu na koncertě několika hudebních skupin.

18. ledna se konal vzpomínkový večer v mosteckém komunitním centru Ateneo. Na programu bylo promítání dokumentárního filmu *161 > 88* a od osmi večer pak benefiční koncert na podporu antifašistických aktivit, na kterém zahrály kapely Kobra XI a BOB. Akci zorganizovala Asociace Alerta.

Další vzpomínkový večer na Honzu Kučera proběhl v libereckém klubu Azyll, a to 20. ledna. Jeho součástí byla komunitní veganská večeře, po které následovalo promítání francouzského dokumentu *Antifa - chasseurs de skins*. Ve městě byla mimo jiné vyvěšena plachta připomínající tragickou událost, k níž došlo před pěti lety v Příbrami.

Vedle výše uvedených proběhly pietní akce také v některých dalších městech, například ve východočeské Chrudimi, v Jihlavě a samozřejmě i v Příbrami.

HRADECKÝ DOCTOR DIABOLI

V úterý 12. února proběhl na Univerzitě Hradec Králové menší protest v reakci na udělení čestného doktorátu z politologie šéfmanažerovi katolického kléru Dominiku Dukovi. Z promluvy představitelů univerzity pro média vyplývá, že jde o jednu z řady vzájemných protislužeb. K aktu a následně hostině bylo pozváno více než 400 hostů. Pro zlepšení apetitu si mohli prohlédnout transparent a přečíst leták připomínající širší souvislosti církevních restitucí i roli D. Duky v současném klubu vládnoucích.

TURNÉ PROPAGUJÍCÍ KNIHU NEPOHODLNÍ MRTVÍ

V závěru roku 2012 vyšel ve spolupráci nakladatelství Pavel Mervart a Nakladatelství ČSAF český překlad zapatistické detektivky *Nepohodlní mrtví (Co schází, to schází)*, kterou společně napsali Subcomandante Marcos a Paco Ignacio Taibo II. Po vydání knihy se rozběhla její prezentace na mnoha místech ČR. Započata byla dvěma křty. První, spojený s nedělní veganou cukrárnou, proběhl 16. prosince v pražském infocentru Salé a pár slov o svém setkání s Marcosem a o aktuální situaci v jihomexickém Chiapasu zde řekl Ondřej Slačálek. Druhý křest se konal 25. ledna v Hradci Králové, kde se zase dostal ke slovu autor doslovu Bob Kuřík a první české vydání Marcosovy knihy oslavili společně všichni, kdo se na něm podíleli.

Po těchto křtech začalo propagační turné spojené s promítáním dokumentu *Zapatista*, který v roce 1999 natočil Rick Rowley. I když dokument nevypráví o aktuálním dění v Chiapasu, dobře ilustruje zapatistickou politiku a první roky povstání. Film byl pro turné opatřen českými titulky. Jednotlivé promítací večery byly spojeny s prodejem knihy za sníženou cenu oproti oficiální distribuci. Při některých byl program obohacen například o ochutnávku a prodej zapatistické kávy, promítnutí krátkého dokumentu o hamburském družstvu Café Libertad, které tuto kávu dováží do Evropy, či o společnou veganskou večeři.

Promítání filmu *Zapatista* spojená s představením knihy *Nepohodlní mrtví* se konala na následujících místech: 5. 2. v kavárně pražského klubu Cross, 7. 2. v čáslavském infocafé La Victoria, 17. 2. v libereckém Pivním baru Azyll, 26. 2. v Hardcore Café Plán B v Ostravě, 27. 2. v jihlavském Nízkoprahovém klubu Vrakbar, 7. 3. v bratislavském klubu Intergalaktická obluda, 11. 3. v pražském Salé, 27. 3. v Alternativním klubu TYJÁTR ve Svitavách. Turné bude pokračovat i v následujících měsících.

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše zmíněných proběhlo v uplynulém čtvrtroce ještě množství dalších akcí, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se osvětlili o jejich přehled, i když s vědomím, že nejde zdaleka o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse: Occupy the Bay (3. 1., Ostrava); Praxe Seattle Solidarity Network (3. 1., Most); Workshop angažovaného streetartu (5. 1., Most); Přednáška: Třídní boje v poválečné Itálii (6. 1., Praha); Erich Fromm - Umění milovat (11. 1., Most); Koncentrační, pracovní a jiné tábory na severu Čech (15. 1., Praha); Život v Hebronu a formy nenásilného odporu (16. 1., Praha); Současná sociální hnutí a boje ve Francii (17. 1., Praha); MamaTata podvečer (21. 1., Praha); Výživová veganská poradna (23. 1., Praha); Cyklus bojů v Itálii 1968-1980 (24. 1., Most); MamaTata podvečer: Porod a co od něj můžeme chtít (4. 2., Praha); Kolektivní domy (6. 2., Praha); Ekologická architektura (9. 2., Most); Vietnamská kultura, tamní politická situace a disent (12. 2., Praha); Workshop počítačové bezpečnosti (14. 2., Brno); Setkání partyzánských zahradnic a zahradníků (17. 2., Praha); Genderově citlivé rodičov-

ství (21. 2., Praha); Shoptlifting (21. 2., Brno); Dělnická samospráva a továrny bez šéfů v Argentíně (23. 2., Most); Kojení u vegetariánů a veganů (25. 2., Praha); Kronšadtské povstání (28. 2., Most); Organizovaná skupina černých pasažérů (7. 3., Praha); Diskusní večere k Mezinárodnímu dni žen (8. 3., Praha); Rozprava o původu a základech nerovnosti mezi lidmi (8. 3., Most); O odporu proti izraelské okupaci, bojkotu zevnitř a podpoře práv Palestinců (12. 3., Brno); O odporu proti izraelské okupaci, bojkotu zevnitř a podpoře práv Palestinců (13. 3., Praha); Smysl kontaktního rodičovství (14. 3., Praha); Předlice a Přednádraží: Co jsme viděli? Co bude dál? (17. 3., Praha); Kronšadtské povstání (19. 3., Praha); Anarchismus v historii, přítomnosti a vyhlídce do budoucna (19. 3., Brno); Boje iOtroků v Číně (21. 3., Praha); Psaní dopisů politickým vězňům (22. 3., Most); Partyzánské zahradičnické (23. 3., Čáslav); Boje iOtroků v Číně (26. 3., Brno); Boje iOtroků v Číně (27. 3., Bratislava).

Benefiční akce: 10. 1. na Food not Bombs (Praha); 11. 1. na Food not Bombs (Praha); 12. 1. na Food not Bombs (Plzeň); 12. 1. na komunitní centrum Ateneo (Praha); 18. 1. na podporu antifašistických aktivit (Most); 18. 1.

na Food not Bombs (Plzeň); 19. 1. na komunitní centrum Ateneo (Rakovník); 25. 1. pro Anarchistický černý kříž (Praha); 26. 1. pro autonomní centrum CKN13 Gliwice (Napajedla); 1. 2. na GenderFuck (Praha); 1. 2. na podporu vystěhovaných rodin (Ústí nad Labem); 2. 2. na Food not Bombs (Liberec); 23. 2. na podporu stíhaných ruských antifašistů (Vysoké Mýto); 2. 3. pro obyvatele ostravského Přednádraží (Ostrava); 2. 3. na aktivity v sociálně vyloučených oblastech (Praha); 9. 3. na podporu ruských antifašistů (Pardubice); 12. 3. na infocentrum Salé (Praha); 17. 3. pro obyvatele ostravského Přednádraží (Praha); 23. 3. na Fotbal proti rasismu (Jihlava); 23. 3. na Anarchistický festival knihy (Rožnov).

Bezpečnostní zóny: 6. 1., 24. 2. a 24. 3. v Mostě; 19. 1. a 23. 3. v Plzni.

Promítací večery: Praha (20x, zejména v infocentru Salé, na squatu Cibulka a v kavárně klubu Cross), Most (14x v komunitním centru Ateneo), Brno (12x v infoshopu Pelech), Čáslav (9x v infocafé La Victoria), Košice (5x), Liberec (2x), Humenné (2x), Bratislava (1x), Kralupy nad Vltavou (1x), Česká Třebová (1x), Plzeň (1x), Ústí nad Labem (1x), Milevsko (1x).

LEKCE KRÁSNÉ BŘEZNO

SKONČIL JEDEN BOJ PROTI VYSTĚHOVÁNÍ RODIN

Dagmar Magincová, Miroslav Nosek

NA PŘELOMU LEDNA A ÚNORA SE INICIATIVA BYDLENÍ PRO VŠECHNY PŘIDALA K BOJI RODIN VYSTĚHOVANÝCH Z ÚSTECKÝCH PŘEDLIC

„Mám po krk rasismu obecně, ale co mi pije krev extrémně, je rasismus vůči chudým Romům, kteří se pohybují na společenském dně jak u bílých, tak mezi ‚svými‘. Tenhle rasismus funguje jak dobře promazaný stroj - je součástí státu, médií, městských samospráv, řady nevládek i lidí samotných - bílých i černých. Prostě jsem měl potřebu se jako gádžo přijet zastat těch, co jsou nejvíc na dně a všichni jim okopávají kotníky, hážou vinu na ně, myjou si nad nimi ruce. Ukázat, že je tady banda nasranejších bílejších, který jsou proti rasismu, který jsou ochotný se těch nejvíc na dně zastat, dát razantně najevo ‚Ruce pryč od chudých!‘ a třeba i odvádět tu nenávisť vůči vyloučeným na sebe.“

Tak zdůvodnil svoji přítomnost v ubytovně v Krásném Březně jeden z aktivistů (celý rozhovor najdete na www.antifa.cz/content/sahli-jsme-si-na-dno). Zároveň dodal, že iniciativa Bydlení pro všechny vznikla vlastně ad hoc - kvůli konkrétní solidaritní pomoci předlickým rodinám - a sdružila lidi, jejichž motivace se nejspíš v detailech liší. Za sebe proto říkáme, že můžeme podepsat každé citované slovo.

GHETTO

Co způsobilo situaci ústeckých rodin, za kterými se jelo do Krásného Března? Stručně řečeno, město se podivnou privatizací zbavilo obecních bytů ve čtvrti, kam průběžně soustředovalo své chudé obyvatele z lepších čtvrtí a kam přicházeli spontánně další z těch, kteří si kvůli chudobě, etnicitě atd. nemůžou moc vybírat, kde budou bydlet. Noví majitelé po mafiánsku zhodnotili situaci a spočítali si, že nájmě je možné vyšroubovat hodně vysoko, protože nájemníci mají nárok na sociální dávky, kterými jim budou náklady na bydlení dorovnávány. Vysoký a jistý zisk a výdaje žádné (což vyplývalo ze zkušenosti, že lidi odsunulo na okraj ne-

bude chtít nikdo slyšet, když se budou domáhat, aby se majitel domů o svůj majetek adekvátně staral). Postupný dezolátní stav budov vedl ke smrti jedné nájemnice, což bylo fajn téma pro hladová média a ta nepříjemně zviditelnila odpovědné městské i neziskové činovníky. Ti užili standardní řešení a na životě ohrožené obyvatele padajících domů bez ptaní vystěhovali. Do tělocvičny, pak do ubytovny, pak... no to bude vlastně jedno. Zas někde na okraj zájmu. Vždyť se od nich ani nedají vybrat daně. A agenda činovníků se nezabývá živými lidmi, ale položkami kontrolovanými právními aj. předpisy anebo poskytovateli grantů.

Dá se to všechno bohužel velmi snadno zobečnit: prohlubující se sociální polarizace ve společnosti, byrokracie bez zodpovědnosti, obchodování s chudobou, prosazování ideologie individualismu vedoucí v lepším případě k všeobecné pasivitě (v horším k všeobecně sdílené kriminalizaci chudoby).

CO DĚLAT

Majitel domu dělal co mohl, aby maximalizoval zisk, město dělalo, co musí, aby dodrželo minimum zákona, neziskovky dělaly, co je třeba k tomu, aby dostaly další grant, aktivisté se postavili po bok lidí, kteří se rozhodli bojovat za svá práva, a společně dělali, co mohli a uměli, aby rodiny neskončily bez domova.

Protože tahle země je efektně řízená z pražského knížectví, kde ve svých kancelářích sedí top politici, úředníci, mediální pracovníci, jejichž perspektiva soustavně tvaruje veřejné mínění, chcete-li upozornit na problém neprivilegovaných, zpravidla je to nejrychlejší narušením velkoměstské idyly. První akce, kdy se Ústečtí spolu s aktivisty nahlas ozvali, byla tedy před ministerstvem práce a sociálních věcí 28. ledna, pár dní před ohlášeným konečným úředním rozhodnutím. Shromáždění si přišli pro odpověď na prostou otázku: Lze oficiálně řešit situaci rodin v nouzi jejich rozbitím, násilným rozdelením? Vedení ministerstva se k dialogu nedostavilo, vzkázalo, že nic neví a nic nemů-

že, a tak pár lidí vstoupilo pro odpověď až do úřední svatyně. Vyvedli je řádně spoutané policejní těžkooděnci. Účel pražského sročení byl dosažen v základním bodě - kauza pronikla do médií.

Druhým krokem bylo obsazení ústecké ubytovny, aby se zabránilo vystěhování rodin s dětmi na ulici, kterým majitel domu, gigantická developerská firma CPI, vyhrožoval. Na ubytovně se o dva dny později sešla rozmanitá skupina lidí, na společných shromážděních se probírali záměry a způsoby jejich realizace, rozhodnutí spočívaly na konsenzu, rozdělují se úkoly. Očekává se avizované čtvrtěni vyklizení ubytovny.

Záběry násilného vystěhování několika rodin s více než 30 dětmi by majiteli nezvedlo zisk, město by se ocitlo na hraně zákona a neziskovkám by z toho žádný grant nekoukal, a tak místo s obuškou přišla policie se seznamem volných bytů. Nešlo o lidumilnost policie, šlo o doklad kriminalizace chudoby a hlavně alibismus: místa ze seznamu - pokud vůbec existovala - obyvatele ubytovny navštívili a objevili vybydlené domy, smetiště, provozovatele, kteří je s xenofobními argumenty vyháněli, a lichvářské mafiánské ubytovny...

Dalším krokem bylo přimět kompetentní úřady k činnosti. Zatímco se obyvatele ubytovny a jejich hosté snažili jednat s místními politickými orgány či neziskovými organizacemi a sehnat důstojné bydlení, vedení města vydávalo prohlášení, že toto není jejich povinnost, a společnost CPI, která jen v Ústí vlastní přes tisíc bytů, v paneláku odpojila energii.

Situace se stávala čím dál těžší i přes zkušenosti a prostředky squatterů, které pomohly udělat ubytovnu bez vody, tepla a elektriny snesitelnou. Stále zde zůstalo hodně dětí a město vytáhlo osvědčený způsob nátlaku na neposlušné chudé: Sebereme vám děti... Aktivisté nakonec měli štěstí i díky mediální kampani, která celou akci provázela: sám se ozval správce bytů v centru města a nabídl rodinám přijatelné bydlení.

Přes radost z toho, že lidé, kteří se doposud zmítali mezi tělocvičnami, rozpadlými předraženými paneláky velkých korporací typu CPI i jiných, menších lichvářů, mají důstojné bydlení, si všichni uvědomovali, že v okolí a ve většině ostatních měst je mnoho stejně vědomě zneužívaných lidí v chátrajících domech. Vždyť v ústeckém Krásném Březně se vedl boj i za ostravské Přednádraží...

PROČ

Obhajovat právo každého člověka na důstojný život by mělo být banální ve společnosti, kde se (aspoň formálně) dlouhodobě deklamovaly a deklamují určité společenskokulturní normy. Jedna věc jsou ovšem teoretické představy, o něž se normy opírají, a druhá skutečné společenské vztahy, které se podléhají na proměně těchto norem. V praxi to například znamená, že skoro každý s naprostou samozřejmostí užívá slova demokracie či svoboda, když se rozhodne obhajovat právě fakt, že ne všichni prostě mají na důstojný život právo. Osvojili si pojmy, jejichž obsah je jim lhostejný, ohání se frázemi, za kterými si neumí nic konkrétního představit, využívají černo-bílý pohled, pasivita je pro ně samozřejmá, protože je do ní zatlačili konzumem, který je všude provází a odnaučil je dělat cokoli samostatně, včetně přemýšlení o světě, v němž žijeme. Jako jediný účinný lék jim z toho pak vychází výstrahy a represe. Skoro by se chtělo říct: dobře jim tak. Jenže sami na to nejspíš taky doplátí.

Přijetí role zboží, kterým už nejsou jen deklarované komodity, ale právě neprivilegovaní

lidé, s sebou nese ponížení, jehož kompenzací je hledání někoho, kým lze pohrdat ještě víc. Pokud na sebe ovšem takový vyděděnec navíc nevzal přikázané břímě přičítat jedinou odpovědnost za systémové nedostatky jen sobě a držet hubu, pak se v tom ti dobrovolní poddaní najednou nejsou s to vyznat. A ještě se cítí ukřivdění na obě strany. Těm snad stojí za to vysvětlovat, o co v Krásném Březně šlo:

„Bydlení pro všechny je skupina aktivistů, která se postavila za lidi v krizi, kteří jsou ochotni se prát za svá práva, a k tomu využila různých politických taktik s cílem rodiny podpořit ve vyslyšení a realizaci jejich požadavků...“

Pro jistotu to ještě zopakujeme. Většina lidí je natolik sešněrována představou nutného paternalismu a elitářství, že do posuzování a interpretace jednání druhých lidí automaticky promítá rovnici aktivita = prostředek k získání (jakékoli formy) moci. Prostě automaticky vycházejí z apriorní představy, že každá aktivita, každý aktivismus, každý angažovaný postoj chce být široce aplikován a vnucován ostatním.

Ale ono to takhle není. Úcta k druhému vede k solidaritě a k ničím nepodmiňované pomoci. A je to zcela individuální rozhodnutí.

LEKCE

V téhle souvislosti rozhodně stojí za to upozornit na odpovědnost, kterou na sebe aktivisté berou. „Nutno zdůraznit, že jsme v první řadě aktivisti a nikoli právníci, sociální pracovníci, odborníci na řešení situace blízké dle mého humanitární krizi, a tak jsme v mnoha věcech tápali, učili se je za pochodu. Já jsem se naučil za těch pár dnů strašně moc o sociální práci, právnických záležitostech a dalších věcech... až jsem sám žasnul. Dnes si za naši nepřipravenost sypu popel na hlavu, ale na druhou stranu si člověk asi touhle zkušeností musí projít, aby tomu mohl v budoucnosti předcházet.“

Dobrovolné sebevzdělávání bylo typickým znakem sociálního hnutí už od jeho počátků. Aktivista cítí jako osobní selhání, když nedokáže pomoci tam, kde je to právě třeba, je to jeho osobní věc a v tom se aktivistický postoj tak diametrálně liší od pasivního přihlížení tomu, co se kolem děje, nebo alibistického lenivého přehlížení problémů, při kterém se obvykle i trouší nějaká ta moudra o nemožnosti celospolečenské změny. Aktivismus je totiž nepohodlný a namáhavý. Domníváme se, že jediným kritériem jednání těch, co to myslí doopravdy, je nemuset se vymlouvat sám sobě.

Ti, co sbírali zkušenosti v Krásném Březně, je určitě nepromarní. To je dobře, protože zdola se bude ozývat čím dál víc odhodlaných hlasů a my se k nim budeme přidávat.

BUDEME ČÍHAT VE TMĚ

Zakryli jsme se šátky, aby nešlo o tváře a jména, ale o odhalení problému. Polovinu obličejů necháváme zatím viditelnou, aby byla zřetelná barva naší kůže. Černí a bílí tady spojili síly.

Nepřišli jsme sem obyvatele ubytovny přesvědčovat, aby na ní zůstali. Nejsme manipulátoři, jak o nás tvrdí lidé, kteří si nic jiného než manipulaci jako vztah k chudým a vyděděným představit nedokážou. Přišli jsme, protože jsme vzali vážně slova a odhodlání místních, přišli jsme je podpořit v jejich vlastním rozhodnutí. Přišli jsme jako jejich hosté a podporovatelé. Přišli jsme, protože už máme dost házení špiny na chudé.

To, že jsme se tu potkali, je zásluhou našich hostitelů, některých odvážných rodin z ubytovny v Krásném Březně. Byly to tyto rodiny, kdo si nenechal srát na hlavu a provedl odvalu, jaká se v tyto většinové společnosti vidí už spíš jen ve filmech a starých knížkách. Díky nim jsme vedli společný boj, vzájemně si pomohli a zažili nevídanou atmosféru solidarity. Atmosféru, která byla plná chaosu, improvizace, neklidu, ale i nebyvalé energie, díky které se v šibeničním čase podařilo překonat strasti na ubytovně odpojené od elektriny, vody i tepla a zajistit rodinám důstojné bydlení, čehož nebyly instituce státu, města a k nim přidružených nevládek schopné po dobu několika měsíců. Podařilo se odvrátit hrozbu, že z tíživosti situace budou profitovat mafiáni podobní těm, kteří rodiny do jejich situace dostali, kteří by z chudých znovu udělali zdroj zisků a jejichž byty lidem z ubytovny nabízelí ústecké pobočky nevládních organizací. Podařilo se. Lidé z ubytovny opustili Krásné Březno.

Ano, s pokorou si uvědomujeme, že jsme v celém tom neštěstí měli také hodně štěstí a situace mohla dopadnout jinak, hůře. Svědomí ale máme čisté - udělali jsme vše, co bylo v našich silách, abychom štěstí šli naproti. Dali jsme o celém problému a jeho akutnosti vědět natolik nahlas, že se ho chopila média a i s jejich pomocí nakonec vedla cesta z ghetta.

Šlo o hodně, ba o všechno. Rodinám o to nejcennější, o jejich děti. Nám o zdánlivou banalitu - abychom se ještě někdy mohli podívat sami sobě do očí. Podařilo se. Dali jsme jasně najevo, že existují lidé - a bude nás čím dál tím více - kteří říkají A DOST samozřejmosti a normalnosti rasismu, A DOST obviňování těch úplně na dně, A DOST zbavování se zodpovědnosti na jejich úkor.

Lidem z ubytovny říkáme díky, ale víme, že mezi cikány platí „neděkuj, pamatuj“. Tyhle dny v Krásném Březně si budeme hodně pamatovat.

Budeme si je pamatovat i proto, že jsme při nich dostali dobrou lekci z převrácenosti světa. Na ubytovně jsme našli chudé, kteří mohou být v naprostou zoufalém postavení, a přece sloužit ubytovně, mafiánům, realitním společnostem i nevládním organizacím jako zdroj ekonomických, případně symbolických zisků. Viděli jsme bídné pokojíky v ubytovnách s nájmem jak z luxusního bytu v centru velkoměsta. Poznali jsme společnost s miliardovým jménem, zčásti vytěženým z provozu podobných ubytoven, které bylo zatěžko nevypnout rodinám s dětmi na pár dní topení, elektrinu a vodu. Potkali jsme sociální demokraty, jejichž sociálnost spočívá v útocih na chudé a demokratičnost ve vrchnostenských výzvách, ať se chudí snaží a neobtěžují nějakými požadavky. Poznali jsme gigantickou nevládku Člověk v tísni a zjistili jsme, jak monopolní rozsaevači tzv. dobra jednají, když se člověk do akutní tísně dostane, ale zároveň si dovolí mít vlastní hlavu a jednat po svém. Když Člověk v tísni v nejhorší chvíli krize na ubytovně a hrozby odebrání dětí vypustil do médií lež, že obyvatelé ubytovny odmítli dvacet bytů, poslal pal tím důvěru lidí, s nimiž spolupracovali, a celkovou důvěru veřejnosti v nevládní organizace. Zároveň ukázal, že mediální obraz a dodávání alibi pro spojení na magistrátu, od kterých plynou granty, jsou pro ně důležitější než lidské životy a dobré řešení krizové situace. Poznali jsme stát, který neustále mluví o své nepostradatelnosti, ale když je konfrontován s otázkami na osud chudých, prohlašuje se za bezmocný. Po naší zkušenosti mu dáváme za pravdu: Státe, opravdu jsi nedokázal pomoci. Dokázal jsi jen překážet, nahrávat soukromníkům a mafiánům, vymlouvat se a vyhrožovat.

Všechny instituce se zbavovaly zodpovědnosti tím, že se dušovaly, jak postupují přesně podle zákona. A přesto celá tato systémová mašinérie vyplivla lidi málem na ulici a ještě to celé chtěla hodit na jejich hlavu. Systém obvinil lidi z neschopnosti, chudí si za své selhání prý mohou sami. My po našich zkušenostech v Krásném Březně ze selhání a neschopnosti viníme systém.

Dnes jsme Bydlení pro všechny, včera jsme si říkali jinak a zítra zase můžeme být kjmkolí. Dali jste nám různá jména - anarchisté, aktivisté, skvoteri, fetišci. Můžeme být klidně bílí cikáni nebo zlí extremisté. Na jménech nezáleží. Důležitá je jiná věc - budeme vždycky černým svědomím těch u moci. Budeme protivný, nepřijemný, zlý - na každého, kdo bude chudým upírat jejich práva a důstojnost. Budeme dávat dál to, co jsme se v Krásném Březně naučili. Zase se zjevíme tam, kde nás nebudou mocní čekat a kde se lidé na dně budou chtít prát za svá práva na důstojný život, za práva svých dětí, za bydlení, proti rasismu... a poté se zase odmlčíme, schováme šátky a budeme číhat ve tmě.

Iniciativa Bydlení pro všechny

téma Existence:

ETICKÁ SPOTŘEBA

TÉMA ETICKÉ SPOTŘEBY, KTERÉ JSME NAČALI V MINULÉM ČÍSLE *EXISTENCE* OTÁZKOU LOKALIZACE A V NĚMŽ BYCHOM CHTĚLI NA NÁSLEDUJÍCÍCH STRÁNKÁCH POKRAČOVAT, JE VELICE ROZSÁHLÉ A MY ANI V NEJMENŠÍM NEASPIRUJEME NA JEHO KOMPLEXNÍ ROZEBRÁNÍ. CÍLEM TOHOTO ÚVODNÍHO TEXTU JE SNAHA VE VZTAHU K DANÉMU TÉMATU NASTÍTNIT ANARCHISTICKOU PERSPEKTIVU VYCHÁZEJÍCÍ Z KRITIKY NEPŘIROZENÉ AUTORITY A MOCI.

V první řadě je třeba si říci, že jsme jen lidé, na které od jejich narození působí mnohé vlivy - rodina, škola, spolužáci, přátelé, kultura, reklama... Ty pak, aniž si toho jsme vůbec vědomi, formují naše chování, postoje a návyky, včetně těch konzumních. Zpravidla si ani neuvědomujeme, co je za věcmi naší denní či příležitostné spotřeby skryto, co vše s nimi souvisí a jakými procesy procházejí.

Proč často pozadí produktů, které nakupujeme, vůbec nevidíme? Jednoduše proto, že ho vidět nemáme. A navíc ve světě zrychlené spotřeby bychom správně na nějaké ohlédnutí ani neměli mít čas.

A ZASE TEN KAPITÁL...

Je to tedy především konzumní způsob života, který se řídí opakující se mantrou „vydělávej, utrácěj, vydělávej, utrácěj...“ a jenž nám je vnucen (a který velmi často bez odporu přijímáme) jako konformní známka normality, jako něco, co z nás dělá plnohodnotné členy společnosti a povznáší nás coby individua. Je to charakter zglobalizované kapitalistické společnosti, v níž člověk nachází svou podstatu dle hesla „nakupuji, tedy jsem“. Ale není to člověk/spotřebitel, o kterého tady kráčí, i když jeho usměvavá tvář září z každého reklamního obrazu. Je to právě systém postavený na maximalizaci zisku, který roztáčí a řídí kola konzumní mašinerie. Je to kapitál, jenž se těší a těží z poslušných lidí, kteří mu nabídnou svou práci, aby mu pak vyděný výtěžek mohli vrátit v některém z chrámů konzumu.

Maximalizace zisku neznamená nutně předražené zboží, mnohem častěji jde o minimalizaci nákladů, která s sebou nese nejednu formu utrpení, nespravedlnosti, vykořisťování a poškozování jak celé společnosti, skupin lidí a konkrétních jednotlivců, tak i zvířat, jednotlivých ekosystémů a přírody jako celku. Kapitál není živá bytost, nemá city ani svědomí, řídí se pouze studeným kalkulem a ohled bere jen na svou vlastní akumulaci. Jestliže chceme férovější svět, život bez utrpení pro všechny, zdravé prostředí atp., musíme bezpodmínečně vycházet z antikapitalistických pozic, jinak si pouze hrajeme na lepší, a ve skutečnosti obelháváme sami sebe.

Musíme si uvědomit, že chceme-li skutečně žít lépe a spotřebovávat eticky, vedeme vlastně politický boj proti kapitálu. Je jasné, že reálný život v kapitalistickém či jakémkoliv jiném autoritářském systému často neumožňuje striktní zásadovost a člověk je nucen se v leccems podřídit a dělat kompromisy, ale už samotné rozhodnutí postavit se aroganci moci (ať už kapitálu nebo byrokratického aparátu), neúčastnit se jejich nepovinných povinných rituálů a svým každodenním postojem jít proti a mimo ní je velkým krokem kupředu.

MÁTE TO ZAPOTŘEBÍ?

Možná si některý čtenář právě říká, že snad není nutné přistupovat k tématu etické spotřeby z až takto „ideologických pozic“. Anarchistická perspektiva je ale (nikoliv pouze) antikapitalistická a dle našeho názoru je třeba poznat vztahy, kterými kapitál spoutává člověka a společnost ku svému vlastnímu prospěchu. Projevy těchto vztahů jsou patrné v mnoha oblastech života člověka a přímo či nepřímo ovlivňují jeho vlastní postoje, které pak mnohdy tyto vztahy reprodukuje dál a nesou s sebou další formy diskriminace, vykořisťování a poškozování.

Ptáte-li se, zda mají anarchisté zapotřebí vidět za každým neduhem neviditelnou ruku (či chapadla) kapitálu, pak vězte, že nemají. Nejde o samoučelnou kritiku. Když ale chceme nahlédnout za samotné procesy, které formují společnost, velmi často na tato chapadla narazíme, a to zejména v oblasti ekonomické, kam spotřeba neodmyslitelně patří. A jestliže nechceme jen bezstarostně kroužit po povrchu, je třeba se trochu ušpinit při cestě do hloubky, kde k našemu znepokojení objevíme více otázek než odpovědí.

SAMI NEBO SPOLEČNĚ?

Jestliže se chceme chovat jako spotřebitelé eticky, můžeme tento záměr, velmi zjednodušeně a schematicky řečeno, uchopit dvěma možnými způsoby. Tím prvním je pasivní individuální jednání motivované osobní snahou chovat se lépe či neublížovat. Jestliže ale skončíme se sebeuspokojením v tomto bodě, nejde o nic jiného než o životní styl. A jak víme, životní styl je v posledních letech jednou z velmi oblíbených komodit, na které se dá slušně vydělat. Nakupujeme v tom samém hypermarketu co ostatní, jen s větším podílem produktů s označením Bio či Fair Trade v košíku, přispíváme na charitu, třídíme odpady a používáme úsporné žárovky. Samozřejmě, že málo je lepší než nic, ale svým způsobem neděláme nic jiného, než že reprodukuje kapitalistické vztahy, které jsou natřeny na zeleno, ale jejichž obsah je stále tentýž.

Druhý způsob, jakým můžeme uchopit etickou spotřebu, je aktivní, neindividualistický a... protikapitalistický. Nečekáme na produkty určené pro životní styl, který jsme si vybrali. Nejednáme podle konformních vzorců. Naopak aktivně si klademe otázky, vyhledáváme způsoby, jak dělat věci skutečně jinak, experimentujeme, sami se stáváme tvůrci alternativ. Ale co je nejdůležitější, neděláme to v osamocení. Nejde nám o naši karmu, ale o zdravější, ohleduplnější a opravdovější život, jehož oteže netřímá v rukou někdo jiný, ale my sami. Nejde o životní styl, ale o život samotný. A jelikož nejsme izolované entity, jak by nás nejradyji kapitalističtí ideologové viděli, jednáme v interakci s ostatními.

ZMĚNIT DISKURZ

Jestliže máme být ve svém snažení co nejuspěšnější, musíme se v první řadě zaměřit na nabourání stávajícího diskurzu. Ten vychází z předpokladů, že nejdůležitější je individuální úspěch a ten že je měřitelný v penězích. A také že v dosažení tohoto úspěchu je vše dovoleno. Jediné, co je nedotknutelné, je soukromé vlastnictví. Ti nejuspěšnější (rozuměj nejbohatší) pak nemusí respektovat ani to.

Takový způsob myšlení je nutně nerovnostářský a diskriminační. Chudí se nemohou rovnat s bohatými. Barevní (rozuměj chudí) se nemohou rovnat s bílými. Lidé z rozvojových zemí se nemohou rovnat s lidmi ze zemí vyspělých. A jiné živočišné druhy se už vůbec nemohou rovnat s člověkem. V rámci úspěchu je třeba snižovat náklady a maximalizovat zisky. V rámci úspěchu je třeba propouštět, likvidovat odbory, vést války... Dalo by se dlouze pokračovat ve vyjmenovávání toho, co současný diskurz umožňuje a de facto činí bezproblémovým až přirozeným.

Je třeba nabourávat tento diskurz, a to nejen slovem, ale i (možná by se hodilo říci především) vlastními životy, které mu odporují a popírají ho. Je třeba odmítnout hodnotu individuálního úspěchu jako určující, natož pak měřítko, které ho má určovat. Je třeba se vzdát asociálního individualismu, jenž je jednou velkou lží. Není žádnou zárukou individuální svobody, naopak se stal projevem konformity a lhostejnosti a ve skutečnosti spíš brání člověku být opravdu sám sebou.

Je třeba jako výchozí bod debaty nastolit jiné, často zcela opačné, hodnoty. Jestliže toto uděláme, zjistíme, že jsme se od počátečních úvah o etičtějších způsobech spotřeby dostali ke zcela revoluční perspektivě, která by se neměla zastavit před pohoršením mainstreamových intelektuálů, odhodláním politiků setrvat ve svých pozicích, šikanováním ze strany represivních složek, ani před „nedotknutelností“ soukromého vlastnictví.

JAK NA TO?

Neminíme nikomu říkat, co by měl dělat a jak by měl řešit problémy, které ho trápí, ať již osobní, sociální, ekologické nebo čistě etické. Coby anarchisté se řídíme principy, jako jsou mimo jiné solidarita, autonomie, rovnost, organizace zdola, federalismus apod. Nejsme izolovaní jedinci, ale cítíme se být součástí společnosti a neobjíme se brát vlastní díl zodpovědnosti. Nemáme zaručené recepty. Experimentujeme, děláme chyby, těšíme se z úspěchů. Stojíme tváří v tvář politicko-ekonomickému molochu a nepřestáváme toužit po jeho nahrazení svobodným a sociálně spravedlivým uspořádáním. Věnujeme se i otázce etické spotřeby, ale odmítáme ji nevidět v širokém kontextu.

KONZUMOVAT S CITEM A ROZUMEM

NÁSTRAHY, MOTIVACE A MOŽNOSTI ETICKÉ SPOTŘEBY

O ETICKÉ SPOTŘEBĚ MŮŽEME VLASTNĚ MLUVIT KDYKOLIV, KDYŽ VE VZTAHU K PRODUKTŮM A SLUŽBÁM, KTERÉ POŘIZUJEME, BEREME AKTIVNĚ V POTAZ JEJICH DOPAD NA LIDI, SPOLEČNOST, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ZVÍŘATA A SVÝM ZPŮSOBEM NA SEBE SAMÉ.

Etická, nebo také odpovědná, spotřeba je v posledních letech poměrně často skloňovaný pojem. Na pultech obchodů se objevuje řada certifikátů a označení, které se pod tuto škatulku dají zařadit. Existují ekovýchové programy zaměřené tímto směrem.

NÁSTRAHA NEOLIBERALISMU

Obecně má ale propagace odpovědné spotřeby svá úskalí. Ač na jednu stranu může přinášet svá pozitiva a při antikapitalistickém pojetí (viz předešlý článek) dokonce tvořit jeden z předpokladů společenské změny, na druhou stranu může velmi snadno sloužit k neoliberalní indoktrinaci. Jde totiž o vnucení myšlenky, že za špatné sociální podmínky, ničení životního prostředí a další neduhy vlastně nemůže systém, politické a ekonomické elity. Naopak, mohou za to konzumní nároky každého jedince. Systém, v tomto případě „volný trh“, se jim pak jen přizpůsobuje a plní požadavky poptávky. A těmto požadavkům je pryč co nejvíce různého zboží za co nejnižší ceny. To znamená, že každý jako jednotlivec se má cítit odpovědný za stav světa.

A právě takto funguje neoliberální systém: náklady, rizika a odpovědnost přenáší na jednotlivce a společnost, zatímco zisky ponechává na straně kapitálu, tedy elit, které ve skutečnosti mají rozhodující slovo. „Volný trh“ je předkládán jako pouhý nástroj sloužící spotřebitelům, od nichž se vlastně vše odvíjí. Skutečnost je ale taková, že je opravdu nástrojem, avšak v rukou úplně někoho jiného, jemuž přináší vskutku tučný profit.

Je až charakteristické, že apel na odpovědnou spotřebu směřuje zejména na střední vrstvy. Jan Keller ve svých pracích popisuje, jak je v současnosti největší zátěž směřována právě na tyto vrstvy, zatímco ta horní si užívá v daňových rájích. Mnozí příslušníci postupně ubíjené střední třídy mají rádi možnost volby a často si rádi připlatí za dražší „zdravější“ či „etičtější“ výrobek, svou „výjimečnost“ pak ještě stvrdí volbou aristokrata prezidentem a nakonec i větším plýtváním.

Rozhodně bychom se neměli bát přijmout zodpovědnost a rizika, ale stejně tak bychom se neměli bát vzít si bohatství, které si uzurpuje menšina těch nahoře na úkor zbytku společnosti.

ODPOVĚDNÝ SPOTŘEBITEL

V jedné z příruček je odpovědný spotřebitel popsán následovně: Při pořizování zboží a služeb zohledňuje, jakým způsobem a za jakých podmínek je zboží vyráběno, distribuováno a prodáváno. Sleduje dopady na životní prostředí a na životy lidí a zvířat, kterých se proces výroby a spotřeby přímo týká. Podporuje výrobce, distributory a prodejce, kteří se chovají ohleduplně k životnímu prostředí, lidem a zvířatům. Snižuje svou spotřebu zboží a služeb na

rozumnou míru. Zamýšlí se nad nákupem každého výrobku a služby.

Dovolil bych si vypíchnout zejména poslední bod. Od toho se totiž vše ostatní odvíjí: Přemýšlet.

Je třeba si uvědomit, že i odpovědná spotřeba může mít svá „ale“: Proč shánět na zvířatech netestovaný krém na vrásky, když něco takového není vůbec zapotřebí? Proč přemýšlet, jaké si koupit auto s nízkou spotřebou, když by stačilo domluvit se s někým ze sousedství na spolujízdu či zorganizovat důraznou kampaň s požadavkem posílení veřejné dopravy? Proč kupovat Fair Trade čokoládu, když se dá obejít i bez ní, a je opravdu tak „fair“ kupovat ji v hypermarketu nadnárodní korporace? A dál by se dalo pokračovat.

V životě nejde být ve všem a zcela zásadový. Neznačená to samozřejmě rezignovat na své zásady a snahy po etickém jednání. Často musíme rozmyslet míru kompromisů. Nejde však o to ji pro jednu stranu stanovit, ale pokud možno čas od času ji přehodnotit a posunout zas o kus dál.

JAK NA TO?

Je-li vám myšlenka etické spotřeby sympatická a nevíte odkud začít, není problém naznačit několik oblastí, na které klást důraz. Nakonec zjistíte, že mnoho věcí spolu bezprostředně souvisí.

V první řadě dbejte na sebe a dopřejte si zdravou stravu. Zdravý životní styl můžete spojit s vegetariánstvím (strava bez mrtvých zvířat) či rovnou veganstvím (strava bez živočišných produktů). Nejenže prospějete vlastnímu tělu, ale nebudete se podílet na utrpení hospodářských zvířat a podporovat masný průmysl.

Jestliže nechcete ubližovat zvířatům ani jinak, odmítejte kožesiny a výrobky z kůže, nepoužívejte výrobky testované na zvířatech (zejména jde o kosmetiku a drogistické zboží).

Jak pro vaše zdraví, tak i pro přírodu bude bezesporu mnohem lepší konzumovat výrobky ekologického zemědělství, tzn. takového, při němž není užíváno pesticidů, syntetických hnojiv a geneticky modifikovaných organismů.

Jak to jen jde, snažte se vyhledávat suroviny, které pochází z vašeho okolí či blízkého regionu. Máte je tak více pod dohledem a přispíváte zároveň k rozvoji svého kraje. Více jsme se aspektu lokalizace věnovali v předešlém čísle *Existence*. V něm jsme také poukázali na možnosti farmářských trhů, bedýnkového nákupu, samozásobitelství, bezpečnostních zón, sdílení či zakládání spotřebních družstev.

Jestli si nedokážete odeprít nějakou pochoutku z cizích krajů, např. kakao, kávu, čaj či

čokoládu, můžete sáhnout po produktech označených logem Fair Trade. Programy pod touto značkou by měly zaručovat, že pěstitel základní suroviny (velmi často jde o družstva) za ni dostal „férově“ zaplacen a že při jejím získávání nebyla zneužívána např. dětská práce.

I způsob, jakým cestujete, má velký vliv. Individualistická automobilová doprava je velkým producentem skleníkových plynů, znásilňuje veřejný prostor, rozkouskovává krajinu a tím omezuje život mnoha živočichů. Preferujte chůzi, jízdu na kole a využívání veřejné dopravy.

Při ohledu na životní prostředí je jedním z nejdůležitějších aspektů nakládání s energií. Než se začnete zabývat otázkou, z čeho se vyrábí, zamyslete se nad tím, kde by se dala ušetřit. Navíc je dobré mít na paměti, že energetické úspory v domácnosti jsou často také úsporou finanční.

No a poslední oblastí, na kterou bych v tomto velmi stručném přehledu poukázal, je odpad. Otázkou není ani tak házení odpadu do správných popelnic, jako spíše snaha o jeho co nejmenší produkci.

JDE TO I BEZ NAKUPOVÁNÍ

Zůstaneme-li u tématu odpadu, můžeme zmínit i jedince či skupiny, které odpad zpětně přeměňují na užité věci. Tzv. dumpster diving je lidově řečeno vybírání popelnic. Zejména velké supermarkety denně vyhazují obrovské množství potravin, které se dají ještě použít. Tak proč je tam nechávat? Často se stane, že se ponoříte do kontejneru a týden nemusíte jít nakupovat a ještě se můžete rozdělit s kamarády. Některé supermarkety takové praxi brání znepřístupněním kontejnerů či poléváním věcí chemikáliemi.

Jde o strategii, kterou můžeme nazvat v neutrálním slova smyslu jako parazitickou. Kdyby nebylo plýtvání, nefungovala by.

Další strategií, kterou takto můžeme označit, je tzv. shoplifting, tedy drobné krádeže v supermarktech. Zjednodušeně řečeno je její filozofií přemístování věcí z míst přebytku (korporátních obchodů) do míst nedostatku (nemajetným). Nutno podotknout, že tato strategie budí silné kontroverze.

CESTA ZBOŽÍ

Až vezmete do ruky nějaký produkt, nebojte se občas zamyslet a představit si, jaká asi byla jeho cesta od úplného počátku, tzn. získání surovin, přes zpracování, lidskou práci, transport a prodej až do vašich rukou. Možná, že vám dojdou souvislosti, které do budoucna změni váš pohled na to, co konzumujete.

Nenechte se uchláholit certifikáty a obalamutit reklamou a PR firem, které vám budou tvrdit, že jejich výrobky splňují etické standardy a jejich nákupem prospějete přírodě i společnosti. Často jde jen o na zeleno natřený kapitalismus, jehož cílem je prodat.

A především se nejdříve rozmyslete, jestli něco opravdu potřebujete či zda neexistuje nějaká lepší alternativa. Neřídte se jen citem, ale i rozumem.

-oh-

V článku jsou použity na internetu dostupné zdroje týkající se odpovědné spotřeby.

20 LET VEGETARIÁNEM

OSOBNÍ POHLED NA BEZMASÉ STRAVOVÁNÍ

DODNES SI PŘESNĚ PAMATUJI TEN OKAMŽIK, KDY JSEM SE S KONEČNOU PLATNOSTÍ ROZHODL, ŽE ZE SVÉHO JÍDELNÍČKU ODSTRANĚM MASO. BYLO TO ZAČÁTKEM ZÁŘÍ ROKU 1992 V PROVOZOVNĚ MCDONALD'S VE VODIČKOVĚ ULICI V PRAZE.

ZROZEN V MCDONALDU

Seděl jsem u jednoho ze stolků, ale ne s úmyslem zde něco zakoupit a rychle zkonsumovat. Naopak. S víc než stovkou dalších anarchistů jsme obsadili tuto provozovnu, aby si zde nikdo jiný nemohl nic koupit. Šlo o závěrečný akt demonstrace, která měla poukázat na praktiky tohoto fastfoodového řetězce, které mají za následek utrpení zvířat, ničení přírody či pronásledování snah o odborové sdružování zaměstnanců a navíc jsou projevem bezohledného ekonomického imperialismu.

O hladu jsme tu ale neseděli. Většina demonstrantů si přinesla něco na zub, a kdo nic neměl, s tím se někdo podělil. Já si vytáhl zbytek svačiny, kterou jsem nestihl sníst o přestávce ve škole. Vedle mě si pár vegetariánů rozložil naklíčená semena a další veganské pochutiny, o nichž jsem do té doby neměl ani potuchy. A byl to právě ten estetický dojem zelených klíčků, který byl poslední kapkou v poháru mého váhání. Jelikož nešlo jen o bezzubou demonstraci, ale akce se začala dotýkat zisku provozovny, zasáhla nakonec policie.

O vegetariánství jsem se prvně dozvěděl z časopisu *A- kontra* a občas jsem o něm mluvil s jedním anarchistou/vegetariánem z naší školy. S odstupem času ale musím říci, že to, proč jsem se stal vegetariánem, mělo spíš co dělat s mým teenagerovským zhlédnutím se v punku, který jsem tenkrát spojoval s anarchismem. Být punker pro mě znamenalo být anarchista, a být anarchista znamenalo být vegetarián. A tak jsem byl vegetarián. I když si mnozí kolem mě mysleli, že mě to brzy přejde, nepřešlo. Ať byly důvody mého rozhodnutí jakékoliv, jsem za ně rád. To, co na začátku bylo spíš jen součástí image, se stalo nedílnou součástí mého života a je jí dodnes.

ROZMANITOST

Postupně jsem se začal o vegetariánství více zajímat a pořídil si knihu o tomto způsobu stravování. Otevřel se přede mnou svět nových možností. Ač jsem se ze začátku obával, že moje strava bude hrozně jednostranná, najednou jsem zjistil, jak svým způsobem byla doposud chudá a jak může být bezmasá strava rozmanitá. Nebýt mého rozhodnutí, asi bych se nikdy nezajímal o to, co člověk potřebuje, co mu prospívá a co naopak škodí.

Také jsem se začal dozvídat, že vegetariánské stravování vedle odstranění utrpení hospodářských zvířat má i daleko menší dopady na životní prostředí a dokáže nasytit mnohem více lidí.

Dalším pozitivním aspektem bylo, že jsem byl svým způsobem donucen občas si sám uvařit. Po několika letech jsem si s překvapením uvědomil, že příprava bezmasých jídel je jednou z mých nejoblíbenějších činností. Samozřejmě o to oblíbenější, když nevaříme pouze sám pro sebe.

MLADÍ BOJOVNÍCI

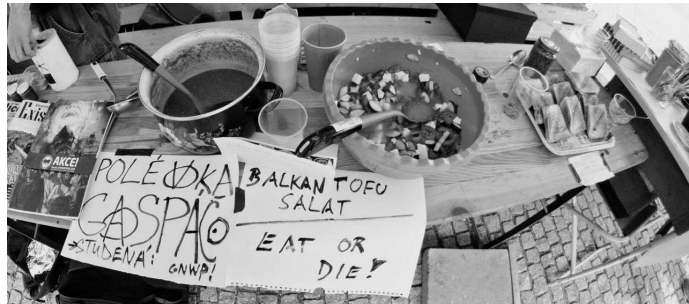
Nebyl jsem žádnou výjimkou, když jsem posilněn vědomím, že já jsem vegetarián, začal poučovat ostatní o utrpení zvířat a nepřijatelnosti požívání masa. Podobnou zkušenost měli sami se sebou i ostatní zapálení mládežníci, kteří byli sotva pár měsíců bez masa na talíři.

Takovým přístupem čerstvým osvěceným věrozevěstí ale moc osvěty nenaděláte, spíš svým svazáckým zápalem ostatní odradíte a utvrdíte v přesvědčení, že vegetariáni jsou fanatičtí pošuci.

Po nějaké době jsem na své vegetariánství už zcela přestal myslet. Prostě se stalo všední součástí mého života. Již nebylo ničím výjimečným, ale každodenní všedností, přirozeností. Stejně tak jsem přišel o potřebu někoho aktivně přesvědčovat a pouštět se do emotivních debat. Dnes se o tom bavím, když má někdo zájem nebo se zeptá, a spíš než vyčtené argumenty uvádím své vlastní názory a motivaci.

ODPADLÍCI

Vegetariánství jako aktivní postoj se ukázalo být v anarchistickém hnutí jakýmsi indikátorem conformity. Jak jsem již popsal, sám jsem toho byl příkladem. Po většinu devadesátých let byl prostě anarchista „dbalý článků v anarchistických časopisech“ vegetariánem.

V druhé polovině 90. let ale nastala vlna diskusí o tom, že není anarchista jako anarchista a že jedni to prý berou jako životní styl, zatímco druzí hájí sociální tradici anarchismu navzdory těm prvním. Ti první, označení jako „lifestylisté“, prý do anarchismu vnesli prvky, které do něj jako do čistě sociálního hnutí nepatří, včetně otázky práv zvířat a vegetariánství.

K mému velkému překvapení velmi záhy začali někteří vegetariáni a vegani a do té doby i velmi aktivní propagátoři zvířecích práv najednou jíst maso. Argumenty typu, že pracující třída jí maso a vegetariánství je jen maloburžoazní elitářství, byly naneštěstí k pláči. Možná kdyby Marx či Bakunin byli vegetariáni, bylo by všechno jinak. Je to smutné, ale život už je takový. Sám sebe považuji za sociálního anarchistu, ale nevidím jediný důvod, aby to nějak mohlo změnit můj teoretický i praktický postoj ve vztahu ke zvířatům.

RESPEKT

A nyní tedy k tomu vztahu ke zvířatům. Ač vegetarián, asi bych se neoznačil za jejich příkladného milovníka. Nevlastním žádného domácího mazlíčka a nemám nějakou extra nutkavou touhou být v jejich blízkosti.

Můj vztah ke zvířatům je dán respektem. Respektuji je jako živé bytosti a když mě bezprostředně neobtěžují jako třeba komáři, tak nemám důvod jakkoliv zasahovat do jejich života či jim způsobovat utrpení, ať přímo či zprostředkovaně.

Daleko miň mi vadí člověk, který sám zvíře chová a pak ho i sám pro svou potřebu zabije, než někdo, kdo se cpe masem, ale na argumenty o utrpení ve velkochovech útlocitně zvolá: „To je hrůza. Vůbec mi o tom neříkej!“ Pasivní zavírání očí před skutečností je totiž snad vůbec ten nejhorší přístup.

Jelikož jsem vyrostl na vesnici, nemám ani žádný velký problém s chováním drobného zvířectva, pokud má dostatečně vhodné podmínky pro důstojný život. V takovém případě totiž sami zcela přesně víte, co vše je ukryto za daným kusem masa či vejcem.

VEGANSTVÍ?

Existuje názor, že vegetariánství, do něhož je řazena i konzumace vajec a mléka, je svým způsobem pokrytectvím a jen nedokončeným krokem, jímž je veganství, tedy strava připravená bez jakýchkoliv surovin živočišného původu. I s produkcí vajec a mléka je spojeno velké utrpení zvířat.

Nejsem vegan. A přiznávám, že v tom velké roli hraje moje pohodlnost. V podnikové jídelně si můžeme vybrat vegetariánské jídlo, ale jen občas veganské. Kdybych se hodně snažil a ubral z času, který věnuji jiným aktivitám, určitě bych se mohl stravovat zcela vegansky.

I když přistupuji na kompromis v zaměstnání, naše domácnost je čistě veganská s tím, že se snažíme nákupy kombinovat se samozásobitelstvím, jak je to jen možné. Jen několikrát do roka se v lednici objeví vejce z domácího chovu, která zpravidla získám výměnou za anarchistické tiskoviny.

JDE TO

Mnohým se zdá, že by bez masa nemohli být. Chutná jim a jsou na něm svým způsobem závislí. Ale jde to. Po nějaké době zjistíte, že je to celé vlastně otázka zvyku. A jestliže máte nějakou motivaci, ať už vlastní zdraví či ohled k živým tvorům, nic vám nebrání začít a vytrvat. Nejtěžší je začátek - asi jako u všeho. Nakonec ale sami poznáte, jak vás takové rozhodnutí obohatí.

BOJKOT JAKO ZÁCHRANNÁ BRZDA NEPRIVILEGOVANÝCH

HISTORIE A PODOBY JEDNÉ Z FOREM NENÁSILNÉHO VZDORU

Tonda Kováč

BOJKOT JE PŘEDEVŠÍM ZNÁM JAKO AKT DOBROVOLNÉHO ZDRŽENÍ SE NAKUPOVÁNÍ PRODUKTŮ URČITÝCH FIREM, PŘIČEMŽ JE VYJÁDRĚNÍM PROTESTU Z POLITICKÝCH NEBO ETICKÝCH DŮVODŮ. DNES JE VE FORMĚ TZV. ETICKÉ SPOTŘEBY SNAD NEJPOUŽÍVANĚJŠÍ TAKTIKOU ORGANIZACÍ BOJUJÍCÍCH ZA LIDSKÁ PRÁVA, OSVOBOZENÍ ZVÍŘAT A OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. NEMUSÍ SE VŠAK JEDNAT POUZE O NENAKUPOVÁNÍ, ALE TAKÉ ODMÍTÁNÍ JEDNÁNÍ S JEDNOTLIVCEM, SKUPINOU, INSTITUCÍ NEBO CELÝM STÁTEM – NEBO TAKÉ ODMÍTNUTÍ ÚČASTI NA NĚJAKÉM PROCESU. K TACTICE BOJKOTU TUDÍŽ PŘÍSTUPUJÍ I ANARCHISTICKÉ, ANTI-AUTORITÁŘSKÉ A ŠIROKÁ SOCIÁLNÍ HNUTÍ.

ORGANIZOVANÁ IGNORACE

Ostrakizace a bojkot jsou natolik podobné politické taktiky, že je jedna často považována za variantu druhé. Projevy ostrakizace známe již minimálně ze starověkého Řecka, kde se jednalo o akt vyloučení neakceptovatelného člověka ze společnosti na základě všeobecné shody. Termín *bojkot* byl poprvé použit v Irsku během tzv. „války o půdu“. Lidem se vryl do paměti po masové ostrakizaci správce pozemků v irském regionu Loch Measca a zároveň kapitána britského vojska, který se jmenoval Charles Cunningham Boycott. Toto odmítnutí kapitána Boycotta bylo zorganizováno v r. 1880 Irskou ligou za půdu (Irish Land League).

Kapitán Boycott byl správcem pozemků nenáviděného Lorda Erna. Ten v roce 1880 odmítl snížit renty o 25 %, což byl v důsledku mízerné úrody požadavek nájemníků. Boycott chtěl situaci uklidnit vystěhováním jednácti nejvíce nepřizpůsobivých nájemníků. Přilil však olej do ohně. Lidé přistoupili k odvážnému kroku. Do jednoho odmítli pracovat na polích a ve stájích pod jeho správou, odmítli mu prodávat produkty, doručovat poštu a sloužit v jeho domě. Boycott si dovezl politicky spřízněné pracovníky z provincie Ulster, které v obavách před vzpourou doprovázelo tisíc policistů a vojáků. Náklady na tento počín se však ukázaly být zničující. Potupený kapitán Boycott byl donucen opustit Irsko.

Úspěch rebelů povzbudil celý irský ostrov, po kterém se přelila vlna bojkotů. Rentiéři, kteří vystěhovali zemědělce, začali zjišťovat, že nikdo další nechce obdělávat jejich půdu. Bojkot se stal efektivní taktikou v boji irských zemědělců proti anglickým rentiérům, kteří užívali právních výsad. Irští nájemníci půdy na druhou stranu čelili právním bariérám vůči nabytí majetku a platili astronomické renty, které je přiváděly na pokraj hladu. Na této historické události je vidět jednoduchý rozdíl mezi ostrakizací a bojkotem. Ostrakizace často není ničím jiným než potrestáním jednotlivce, zatímco bojkot si klade za cíl dosažení sociální změny.

INDIVIDUALISTICKÁ TRADICE

Bojkot byl oblíbenou strategií skupiny kolem Benjaminu Tuckera a amerického periodika *Liberty*. Zdálo se, že strategie bojkotu může individualistům odmítajícím revoluční koncept poskytnout mírumilovný sociální prostředek, pomocí něhož mohou lidé eliminovat činnosti, které považují za natolik nemorální, až jsou neúnosné. Individualisté se obávali, že bez nástrojů, jako je bojkot, se budou lidé se svými požadavky obracet na stát. Tucker byl fascinován irským protirentovním hnutím, jehož součástí byla i Irská liga za půdu, později se v ní však zklamal. Začal věřit, že požadavky hnutí byly vyměněny za politické výhody jeho vůdčích postav, hlavně Parnella. V díle *Instead Of A Book, By A Man Too Busy To Write One* lamentoval: „Irská liga za půdu selhala, protože rolníci nejednali dle vlastního uvážení, ale dle uvážení svých vůdců, kteří je v kritický okamžik zradili.“

Přesto se Lize za půdu podařilo dostat taktiku bojkotu do povědomí amerických individualistů 19. století. Tucker ho později prohlásil za Irskou nejkratší cestu k úspěchu: „Žádné placení renty teď ani později, žádné placení nucených daní teď ani později, totální ignorace britského parlamentu a jeho takzvaných zákonů, od této chvíle naprosté zdržení se hlasování, nekompromisní, ale neinvazivní bojkot přeběhlíků, zbabělců, zrádců a utlačovatelů...“ Bojkot se stal nedílnou součástí „pasivního, ale nezloumného odporu“ a Tucker ho považoval za jedinou strategickou alternativu k otevřené revoluci, kterou tvrdohlavě odmítal. Vyznával

pasivní odpor, který nazýval „nejúčinnější zbraní proti útlaku, kterou kdy člověk držel v rukou“.

KDYŽ STÁVKA NESTAČÍ

Mezi přední vlastnosti taktiky bojkotu patří vyloučení autorit z procesu změny. Proto se stal oblíbenou taktikou radikálních hnutí, která se se svými požadavky nehodlala obracet na autority. Syndikalista Tom Brown v textu *Odborářství nebo syndikalismus?* (Trade unionism or syndicalism?) uvedl bojkot jako jednu z taktik pracujících, bojujících za svá práva mimo reformistické odborové svazy: „Bojkot je odbory využívaná zřídka, kromě syndikalistických odborů ve Španělsku a Skandinávii. Tam je mocnou zbraní, ale takovou, která nemá dopad na ztrátu mezd, jak je tomu během stávků. Nejvíce použitelný je samozřejmě na ty části trhu, které závisí na kupní síle pracujících.“ Bojkot produktů darebáckých zaměstnavatelů, kteří odmítají přistoupit na požadavky zaměstnanců se tak stává nejjednodušším vyjádřením solidarity a účinnou zbraní v rukou organizovaných pracujících.

Podobně uvažoval Rudolf Rocker, když uvedl, že „ohnisko politického boje neleží v politických stranách, ale v ekonomicky bojujících organizacích pracujících“. Bojkot pak považuje za jeden z mnoha důležitých nástrojů přímé akce. Vedle jeho vysoké efektivity, zvláště v odvětvích běžné produkce, upozorňuje na jeho potenciál získat pro boj pracujících veřejnou podporu. Dále vyzdvihuje jeho výhodu v konkrétním selektivním boji, mířeném na konkrétní manažery, kteří jsou k odborům zvláště nepřátelští.

Bojkot nabývá na významu také s postupujícími změnami systému produkce výrobků a služeb, jako je například flexibilizace a outsourcing. Výrobní proces je rozdělován na co nejmenší části s cílem maximalizovat zisk a eliminovat obranné mechanismy pracujících. Outsourcovaná pracoviště, kde pracovní sílu představuje úzký kolektiv zaměstnanců obsluhujících automatizovanou výrobu, se neshledává s přílišným zájmem odborových svazů. Organizovanost dále ztěžují, ne-li znemožňují, zkrácené pracovní úvahy a zaměstnávání přes další subjekt, nejčastěji pracovní agenturu. Do skupin pracujících na pokraj zájmu odborů patří také zaměstnankyně a zaměstnanci supermarketů a dalších nákupních řetězců, kteří se řadí mezi nejhůře placené. V těchto případech může být bojkot produktů jedinou možnou cestou a záchrannou brzdou, jak přimět zaměstnavatele, aby vyslyšeli požadavky pracujících.

IMPULZ PRO OSLABENÉ HNUTÍ

Bojkot nemusí být pouhou doplňkovou aktivitou nebo prostředkem k vyjádření solidarity. Může se stát i výživným impulzem polomrtvého hnutí nebo dokonce urychlovačem povstání. Podívejme se na historický příklad Španělska, trýzněného diktaturou generála Franca. Situace španělského lidu byla v roce 1950, po jedenácti letech Francova režimu, opravdu zoufalá. Zavádění úsporných opatření, masivní pokles mezd a navýšení životních nákladů až o 700 % přivedly miliony lidí na pokraj hladomoru. Špatným stravovacím a hygienickým podmínkám bylo v tomto roce přičteno 22 % z celkového počtu úmrtí. Z 3,7 milionů rolníků a dalších pracujících na venkově bylo oficiálně zaměstnáno pouhých 500 000. 40 % půdy držela církev, 60 % velkostatkáři činící pouhých 2 % populace. 400 000 obyvatel Madridu a 150 000 obyvatel Barcelony bylo nuceno žít v zemljankách a hliněných chatrčích. Státisíce odpůrců režimu byly uvězněny a tisíce popraveny.

Během jedenácti let byla opozice vůči Francovi potlačena. Jiskřičku naděje představoval pouze baskický region. V roce 1947 vstoupilo do stávků na 60 000 dělníků ve městě Vizcaya a další tisíce pracujících v okolí. Město se však záhy dostalo do stavu obležení a stávky byly masivním zatýkáním potlačeny. Odpor byl dále omezen na drobné konflikty s režimem a utajované schůzky disidentů. Nebylo jisté, zda je širší veřejnost schopna vzdorovat a riskovat tak vězení nebo smrt. Jenomže 1. března roku 1951 byla v Barceloně navýšena cena lístků za tramvaje o neúnosných 40 %. Městem se ihned začaly šířit letáky a plakáty vyzývající k bojkotu.

Hned první den se k bojkotu přidalo 97 % pasažérů. Během pár dnů jezdily tramvaje téměř prázdné. Ulice byly plné lidí kráječících do práce

někdy až několik kilometrů. Do stávky vstoupila většina tramvajáků, byli však najati stávkokazi, kterým asistoval policejní doprovod. Úspěšný bojkot prokázal, že má většinová společnost Francova klerofašismu plně zuby. 12. března vstoupilo v Barceloně a blízkém okolí do stávky 300 000 pracujících, kteří požadovali důstojné životní podmínky a protestovali proti Francovu režimu. Policie a armáda byly v pohotovosti. V přístavu zakotvily čtyři válečné lodě plné mariňáků. Po celém městě docházelo k nepokojům a střetům, které si vyžádaly tisíce uvězněných. Přes masivní nasazení represivních složek vydržela stávka celých 14 dní. To ale nebylo vše. Na konci dubna byla zažehnuta další jiskra naděje. V Bilbau vstoupilo do stávky 250 000 pracujících a další stávky a bojkoty proběhly v regionu Navarre, v Pamploně a Madridu. Přestože události nevedly ke svržení Franca, staly se významným impulzem pro zdrcené hnutí odboje.

ŠEL DO PEKEL

Vratme se ale k etické spotřebě. Bojkot byl v českém a slovenském anarchistickém hnutí oblíbenou taktikou ihned po jeho znovuzrození v 90. letech a jeho obliba vytrvala i v letech následujících. S transformací ČR a SR a tzv. vytvářením vhodných podmínek pro investory, otevíráním ekonomiky volnému trhu, což likvidovalo lokální produkci, se jednalo zejména o bojkot produktů nadnárodních korporací a bojkot supermarketů a hypermarketů, které zde rostly jak houby po dešti. Mnoho pozornosti sklídl například bojkot korporací McDonald, KFC, Coca Cola, Nestlé nebo Shell.

Důvody k bojkotům těchto firem jsou velmi podobné. Na jejich pozadí vždy stojí ekonomický imperialismus a obchodní chamtivost, která je pro zisk schopna čehokoliv. Výraz McJob již od 80. let vyjadřuje práci za otrockých podmínek, mizerně placenou a bez jakékoliv perspektivy. Jedná se o pracovní pozici s vysokou fluktuací a mizivými možnostmi organizovat se v odborech. V nejdůležitějším výkladovém slovníku anglického jazyka *Oxford English Dictionary* je definován od roku 2001. V českém *Slovníku neologizmů* se termín objevil v roce 2004. Prořešky korporací jsou velmi vážné. Jedná se o lživou agresivní reklamu, otrocké pracovní podmínky, týrání zvířat a dětskou práci. V důsledku pěstování plodin v zemích třetího světa pro export způsobují praktiky nadnárodních korporací hladomor a deforestaci amazonského pralesa. Intenzivním nasazováním chemikálií je kontaminována půda a voda. Dochází k nevratným ekologickým katastrofám a jejich strůjci nenesou žádnou odpovědnost. Mnohé koncerny jako třeba Coca Cola a Shell mají podíl na vraždách a popravách ekologických aktivistů a odborářů.

Ne že by se bojkoty těchto firem v České republice podobně jako v dalších zemích setkaly s masovou odezvou, lidé však o mnohých praktických získali povědomí a začali více upřednostňovat lokální produkci. Na to zareagovaly korporace jednoduchým způsobem. Níže zastavily svou expanzi, zachovávají u skoupených podniků původní značky a k těm zlikvidovaným se vracejí. Dnes je navíc většina lidí se svou velmi nízkou kupní silou odkázána na nákup nekvalitních nejlevnějších produktů.

BOJKOT, DIVESTMENT A SANKCE

Bojkot, divestment a sankce (BDS) je kampaň kterou 9. července 2005 odstartovalo 171 palestinských nevládních organizací, aby podpořily palestinský lid v boji proti izraelské okupaci (ačkoliv první bojkot produktů osadníků vyhlásila již v roce 1988 antikapitalistická a protisionistická organizace Matzpen). Kampaň se nechala inspirovat hnutím proti apartheidu v Jihoafrické republice, které ukázalo, jakou je bojkot účinnou zbraní, pomocí níž se díky lidové podpoře dostala JAR do izolace. Situace v Izraeli navíc apartheid nápadně připomíná: barevně rozlišené identifikační průkazy a povolení k pohybu, nebo domy zbourané bulldozery a násilné vysídlování. Prominentní jihoafrický politik Ronnie Kasrils prohlásil, že forma segregace, kterou viděl na Západním břehu a v Gaze je „mnohem horší než apartheid“. Bojkot Izraele podporuje řada izraelských osobností a jeho podpora stoupá i mezi představiteli židovské církve. Iniciátoři bojkotu si jsou vědomi, že mnoho pokusů o zastavení okupace Palestiny již selhalo.

Naomi Klein napsala: „Od roku 2006 Izrael soustavně stupňuje své zločiny: rozšiřuje osady, zahájil šokující válku proti Libanonu a na Gazu uvalil kolektivní trest v podobě brutální blokády. Navzdory vystupňování konfliktu nečelil Izrael žádným odvettým opatřením, naopak. Každoroční zásilka zbraní a podpora USA v hodnotě tří miliard dolarů je pouhým střepkem. Během tohoto klíčového období si Izrael užívá mohutného rozvoje diplomatických, kulturních a obchodních styků se spoustou dalších spojenců. Například v roce 2007 se stal Izrael první zemí mimo Latinskou Ameriku, která podepsala dohodu o volném obchodu Mercosur. Během prvních devíti měsíců roku 2008 vzrostl export Izraele do Kanady o 45 %. Došlo k podepsání nové dohody s Evropskou unií, která dvojnásobně zvyšuje export izraelských potravinových polotovarů.“

Do kampaně BDS se zapojilo i mnoho anarchistických organizací. Vyjadřují tak podporu palestinskému lidu a organizaci Mezinárodní hnutí solidarity, která se problému dlouhodobě věnuje, stejně jako Anarchists

Against the Wall, podle kterých nebyla kampaň „vytvořena ve jménu nějaké nacionalistické ideje nebo iluze budování palestinské národní entity (tzv. národního osvobození), ale z důvodu jednoduchého ‚osvobození‘ - ukončení kolonialismu izraelskými osadníky a okupace“.

NA ZÁVĚR

Téma bojkot může být natolik rozsáhlé, že pokládám za nemožné zmínit všechny důležité příklady a podrobit je alespoň rámcové analýze. Úmyslně jsem vynechal jednu z nejčastějších aktivit anarchistického hnutí po celém světě - výzvu k bojkotu voleb, kterému už bylo věnováno hodně prostoru jinde. Neznamena to ale, že bych mu chtěl ubírat na významu. S rostoucí nespokojeností společnosti s politickou reprezentací by mohly být příští parlamentní antivolby pro anarchistické hnutí velkým impulzem. Větší pozornost by jistě zasluhovaly slavné bojkoty minulosti, které změnily svět, jako např. bojkot autobusové dopravy v Montgomery, bojkoty koloniálních mocností, nebo již zmíněný bojkot apartheidu.

Po inspiraci se ale nemusíme poohlížet pouze do minulosti. S bojem lidí proti úsporné agendě, která má rozložit náklady na potlačení krize na bedra obyčejných lidí, probíhá v Irsku mimo jiné kampaň proti zavádění tzv. daně z domácnosti. Každý, kdo vlastní obyvatelný dům nebo byt, se měl do konce března zaregistrovat a zaplatit daň, která na rok 2012 činila 100 eur. Učinila tak pouhá polovina irských domácností. Zajímavým počinem je také bojkot neplacené prospěšné práce v Británii, kterou má být podmíněn výdej sociálních dávek podobně, jak to bylo nedávno zavedeno v ČR. Z této nucené bezplatné práce profitují bohaté firmy jako G4S, McDonald's a Tesco. Kampaň byla spuštěna v roce 2010 a funguje na zdola organizované bázi. Za tu dobu se podařilo už několik firem donutit, aby se na programu „neplacené práce“ nepodílely.

Z výše popsaných příkladů je jistě patrné, že taktika bojkotu sama o sobě ničemu nepomůže. Z anarchistického hlediska ji musí doprovázet něco, co nazýváme budováním kultury odporu. Naším úkolem zůstává vytváření vazeb solidarity a porozumění mezi mnoha rozdílnými lidmi na mnoha rozdílných místech. Tyto nové vztahy poskytnou lidem sílu a důvěru tolik potřebnou k boji. Kultura odporu může být pochopná, která je schopná přeměnit ohniska jednotlivých bojů v revoluční vlnu a dále ji šířit. Přesto zůstává bojkot mocným nástrojem v rukou neprivilegovaných lidí a záchrannou brzdou, když jiné taktiky selhávají.

ZDROJE:

- ★ news.infoshop.org/article.php?story=20080514104745312
- ★ en.wikipedia.org/wiki/Boycott
- ★ Tom Brown: *Trade unionism or syndicalism?*
- ★ libcom.org/library/anarcho-syndicalism-rudolf-rocker
- ★ libcom.org/history/1951-barcelona-general-strike
- ★ www.mcspotlight.org/case/pretrial/factsheet.html
- ★ en.wikipedia.org/wiki/McDonalds#Criticism
- ★ en.wikipedia.org/wiki/Boycott,_Divestment_and_Sanctions
- ★ www.ainfos.ca/en/ainfos22085.html
- ★ www.anarkismo.net/article/18547

VEGANSKÉ VEČEŘE V OLOMOUCI

OTEVŘENÝ PROSTOR PRO SDÍLENÍ NEJEN JÍDLA

JaroMír Svoboda

JIŽ TŘETÍM ROKEM PROBÍHAJÍ V OLMOUCKÉ GALERII U MLOKA PRAVIDELNÉ VEGANSKÉ VEČEŘE. STALY SE NEJEN OTEVŘENÝM SOCIÁLNÍM PROSTOREM MÍSTNÍ VEGANSKÉ KULTURY, ALE JSOU TAKÉ PŘÍKLADEM AKTIVITY, KTERÁ INSPIROVALA – AŽ PŘÍMO ČI NEPŘÍMO – DALŠÍ SKUPINY, KTERÉ SPONTÁNNĚ ROZŠÍŘILY TUTO FORMU SPOLEČENSKÉHO SDÍLENÍ DO DALŠÍCH MĚST.

Někteří chodí na olomoucké večere pravidelně, protože mají dopředu ve svém diáři pro tento účel vyhrazenou každou poslední středu v měsíci, jiní zas příležitostně, třeba proto, že je někdo zrovna pozval. Každopádně vznikl pravidelný sociální prostor, kde se každý měsíc sejde okolo dvaceti až čtyřiceti lidí různého věku, zájmů a profesí; prostor, kde nikdo nemusí za jídlo platit, ani není sledován žádnou obsluhou. Pokud chcete pouze potkat staré či nové kamarády a nemáte hlad ani chuť (ale to bych se hodně divil), můžete zde strávit čas bez toho, že byste cokoliv konzumovali. Další odlišností od míst, jako jsou kluby a různá restaurační zařízení, je, že v tomto nekuřáckém prostoru je zákaz vstupu pod vlivem návykových látek včetně alkoholu. Taková odlišnost od každodenního standardu mnohých lidí již vede k úvaze, proč vlastně něco takového vzniklo? Možná odpověď by mohla být: Protože sdílení je jedna z největších kvalit ve vesmíru (což by mohlo být i mottem veganských večerů). Rád bych ale poskytl introspektivnější pohled na „naše“ olomoucké večere.

(NE)ORGANIZACE

Myšlenka otevřené veganské večere nás napadla po několika vařeních v rámci Food not Bombs Olomouc právě v Galerii U Mloka: Proč se nescházet takto u jídla pravidelně? Vlastně se nejedná o nikterak originální nebo průkopnickou myšlenku. Různé formy komunitních večerů (i veganských) se konají snad po celém světě.

Původním záměrem bylo vytvořit dlouhodobou a pravidelnou událost, která by vyžadovala co nejméně energie. Proto jsme přišli s celkem jasně vymezenou ideou, nabídli pravidelný čas a místo a počkali, zda se po několika svolaných večerích událost uchytí nebo skončí. Inspirovali jsme se stylem nehierarchického organizování Critical Mass (pravidelných cyklojízdy, jež se pořádají i v Olomouci), které se téměř celosvětově konají každý poslední pátek v měsíci a začínají na konkrétním místě ve stejný čas. Tento model fixního místa a času (pokud ho přijme za své dostatečný počet lidí) umožňuje dlouhodobou kontinuitu a absenci „organizátora“ či iniciátora na samotné události, protože se neváže na jednu nebo více konkrétních osob. Odpadnutím či vyhořením osoby organizátora by totiž zanikla i samotná událost, což je problém mnoha různých projektů, které závisejí na jedné nebo několika málo osobách.

Chtěli jsme vytvořit něco, co by především časově překonalo organizační aktivitu iniciátora. Protože je Olomouc studentským městem a o víkendy je město doslova odkrvené, padla volba na středu a aby se to dobře pamatovalo, tak je to poslední středa v měsíci. Měsíční interval se zdál vzhledem k velikosti místní veganské komunity lidí ideální periodou. Do jaké

míry se lze zbavit neformální hierarchie ve všech směrech, je ale otázka. Pořád přetrvává zodpovědnost ve zpřístupnění prostoru galerie na pár lidech.

Ze smyslu „organizace“ vyplývá to, že akci tvoří každý, kdo přijde. Není nikdo, kdo by měl autoritu, někoho vedl a poučoval. V naprosto rovné společnosti se učí každý od každého a ne všichni od toho „nejchytřejšího/nejschopnějšího“. Olomoucké veganské večere by měly být prostor, kde každý přebírá zodpovědnost sám za sebe a jedinými limity jsou pravidla galerie (žádné drogy a kouření) a sdílené hodnoty (etika k mimolidským bytostem). Prostor můžeš využít k recitaci básní nebo vyprávění svých bláznivých příběhů.

Protože jsem byl jeden z těch, kteří se myšlenky chytlí již zpočátku, a pozval jsem mnoho dalších dnes již pravidelných návštěvníků, slýchával jsem často otázku: „A kdy uděláte další veganskou večer?“ To je však základní nepochopení této společenské formy sdílení, protože večerů dělá/organizuje každý, kdo přijde.

CIY: COOK IT YOURSELF!

V původní pozvánce na veganské večere v Olomouci stálo: „Každý, kdo by očekával pionýrský tábor s vedoucími a posláními pionýry, udělá lépe, když půjde do restaurace.“ Restaurace jako symbol pasivního přijímání je opakem zúčastněnosti, která je další ideou veganských večerů. Pokud tudíž chceme, aby se rozplynulo pomyslné rozdělení na „organizáto-

ry“ a „účastníky“, měla by být příprava pokrmů rovnoměrně rozdělena mezi všechny účastníky a měly by být opuštěny při podobných událostech často užívané modely „služeb na vaření“ nebo „jídla za dobrovolný příspěvek“ skupince, která vaří. Tyto modely mohou být v mnoha případech a ohledech snazší, funkčnější a efektivnější, ale svádějí daleko více k pasivitě a neformálně hierarchickému rozdělení. Navíc pokud hodnotově klademe důraz na kreativní tvůrčí činnost, která je opakem pasivního přijímání, měli bychom se pokoušet právě o náš „cook it yourself“ přístup v obstarávání pokrmů na společnou večer. Pokud to myslíme s postojem nekonzumnosti, nekomerčnosti a neziskovosti vážně, je to jeden z nejlepších způsobů, jak jim jít naproti. Kdo může, donese ostatním, co sám či s někým dalším naváří.

Každý vaří dobrovolně a bez nároku na ocenění (krom pochvaly spolustolovníků) a každý zároveň přijímá bez potřeby něco vratet. Právě pokud odstraníme z takovéto směny závazek odplaty, můžeme hovořit o sdílení.

Tvrdit, že každý stolovník na večer něco přinese, by bylo lhaní si do kapsy. Nejenže jsou lidé, kteří nevaří pokaždé, ale jsou i kamarádi, kteří nevařili nikdy. Přesto jsou všichni pokaždé více než vítáni! Někomu se nemusí dostávat času na vaření, jinému zas zdroje. Nemělo by se stát, že někdo nepijde jen kvůli tomu, že by sám nic nedonesl. Nemusíte se bát, že na vás bude někdo koukat jako na pijavice, protože zpravidla (i když se někdy stane, že se sní všechno) jídlo zbude a odnášejí si ho poslední jedlíci domů.

A co uvařit? To záleží na každém, na jeho času a možnostech. Někdo uvaří, co dům dá, jiný se zase snaží ukázat své kuchařské dovednosti. Nezáleží na tom, zda uděláš dort, polévku, buchtu, dezert, domácí pečivo, něco orientálního, švédský stůl či hlavní jídlo, protože téměř vždy se objeví zajímavá paleta různého chutného veganského jídla. Snad nejvyšším oceněním kuchařských dovedností jsou nadšené oči se slovy „dej mi recept“. Věřte, že je to dobrá motivace snažit se naváří něco fenomenálního.

PROČ TO VŮBEC DĚLAT?

Kreativita představovaná Do It Yourself (udělej to sám) principy a forma organizace ovšem nejsou tím hlavním motivem, protože ty můžeme vkládat do mnoha jiných, cílenějších aktivit (ať již za zvířata nebo jiné sdílené hodnoty). Asi každý by našel nějaký důvod, proč se takto scházet u jídla. Až po zhodnocení několika hojně navštívených večerů jsme objevili některé z těchto motivů a přístupů, které se samozřejmě mohou překrývat. Uvedu tři nejzákladnější. Ovšem všechny z nich se mohou plně projevit a ukázat, pokud budou večere probíhat dlouhodobě a pravidelně, nikoliv když se bude konat jedna nebo dvě s delším časovým odstupem.

Primárním motivem bylo vytvořit ostrůvek prostoru pro vegany, který by přinášel příležitosti jak si usnadnit život. Veganské večere je ideální, pokud nechcete trávit hodiny na facebooku nebo internetových diskusních fórech, kde lovíte potřebné informace, ale dáte přednost tomu sdílet informace face-to-face ve fyzické komunitě podobně smýšlejících lidí. Můžete se zde dozvědět zkušenosti jiných, kde

a jak sehnat veganskou kosmetiku nebo kterým výrobkům se vyhnout, protože jejich výrobci do nich začali přidávat živočišnou složku. Trávit čas s lidmi, kteří sdílejí podobné hodnoty a preference, může pomoci v dlouhodobém upevnění veganského postoje.

Po několika málo večerích jsme zjistili další možný přínos veřejnosti otevřeného veganského debuzírování. Někteří vegani a veganky si s sebou vzali kamarády nebo členy rodiny, kteří toho o veganství zatím mnoho nevěděli. Veganské večere se tudíž staly i příležitostí prezentace veganského jídla, o kterém má stále mnoho lidí předsudky, že se jedná o „zrní“ nebo že se z něj nelze pořádně a chutně najíst. Není nic lepšího než tyto představy nabourat bezprostředním zážitkem, protože přímá zkušenost může efektivněji odpovědět na otázku „co teda vlastně jíš?“ než výčet mnohdy neznámých surovin a ingrediencí. Naplnění takového poslání veganské večere ovšem vyžaduje na rozdíl od předchozího účast lidí, kteří vegani nebo veganky nejsou.

Třetím možným motivem může být pouhá tvorba sociálního prostoru nebo chcete-li komunity lidí, kteří mají podobné hodnoty a přesvědčení, což nutně pro všechny nemusí představovat veganství. Může se jednat třeba jen o lidi, které spojuje nějaký společný zájem, jako je umělecké nebo aktivistické nadšení. Podobně sloužila jedna z olomouckých veganských večerů jako prostor pro setkání svěpomocného spotřebitelského družstva biopotr-

vin, kde se řešily organizační záležitosti. Takový sociální prostor může sloužit již zavedenému kolektivu nebo k vybudování kolektivu zbrusu nového. Cítí-li se někdo osamělý, je právě společné stolování krásnou záležitostí k poznání jiných lidí. V takovémto modelu již veganství není účelem, ale jakýmsi tolerančním atributem. Jídlo je veganské, protože se tak stravuje nezanedbatelná část účastníků, a pro zbytek nepředstavuje žádný problém se jeden den v měsíci podvolit ve svém stravování kolektivnímu zájmu. S podobným tolerančním přístupem se lze zatím setkávat ve squatterských nebo aktivistických kolektivech různě po světě, protože to jsou místa, kde je velké zastoupení veganů.

Tyto motivy nejde dopředu přesně naplánovat, lze je jenom s jistou pravděpodobností očekávat. A protože nejsou večere účelové nebo prvoplánové, je jediným skutečným záměrem, aby prostě podobná událost proběhla sama o sobě.

BUDOUCNOST TOHOTO EXPERIMENTU?

Komodifikace omezila veřejný prostor na auty zaplavené ulice nebo komerčně využívané prostory, které slouží především zisku. Je čím dál méně otevřeného svobodného prostoru, kde se mohou lidé svobodně realizovat. A právě tyto večere představují experimentální ostrůvek světa, který by byl založen na rovnosti a svěpomoci; světa, který si musíme utvořit

sami, protože nikdo jiný to za nás neudělá. Zda dopadne podobný „Ostrov“ stejně jako stejnojmenný utopický román Aldouse Huxleyho, nebo mnohem pozitivněji, bude záležet především na kolektivním vědomí zúčastněných.

Huxleyho Ostrovu podobné riziko - intervence cizí síly - zatím nemůže zastavit tvorbu lokální komunity v našich malých olomouckých podmínkách. A co očekávat v následujících několika měsících? Dojde časem k turn-overu účastníků nebo spíše k jejich nárůstu? Vzhledem k tomu, že asi těžko můžeme v daném místě růst prostorově, jedinou alternativou je růst zkracováním periodicity. Možná až dojde k nabobtnání co do počtu, začneme se šířit i v čase. Zatím nebyly, pokud to vůbec lze, dvě stejné večere, každá je svou podstatou originální a autentická. Již také padly návrhy na tematické večere, například „bramborová“ nebo „mexická“, ale zatím tomu chybí sjednocující koordináční prvek.

Velmi zajímavý upgrade kolektivní večere provedl Kulturní Kolektiv v Brně, když uskutečnil veganskou večer s výstavkou v baráku, který na jeden večer osquatovali. Možná mnohé jiné dočasné autonomní zóny představují mnohem odvážnější, trvalejší nebo jinak významnější události, než jsou naše „obyčejné“ olomoucké večere. Ovšem vyjadřují stejnou ideu - ideu samosprávného rovnostářského světa; ideu, která když se rozroste, tak narazí, protože státy nerady přicházejí o svá svrchovaná území, což nás ale nemůže zastavit.

KOMUNITNÍ STRAVOVÁNÍ

DALŠÍ PŘÍKLADY PROJEKTŮ SPOLEČNÉHO VEGANSKÉHO STRAVOVÁNÍ

VÝŠE JSME MĚLI MOŽNOST SEZNÁMIT SE S PROJEKTEM PRAVIDELNÝCH VEGANSKÝCH VEČERŮ, KTERÉ SE KONAJÍ V OLMOUCKÉ GALERII U MLOKA. NYNÍ SE PODÍVÁME NA DALŠÍ PŘÍKLADY PODOBNÝCH PROJEKTŮ – NA TO, JAKÉ JSOU MEZI NIMI ROZDÍLY A JAK JE VNÍMAJÍ SAMOTNÍ JEJICH PROTAGONISTÉ.

Příklady společného stravování by se našlo bezesporu mnoho. Jedním je stolování v rámci rodiny, které však bere za své v souvislosti s postující atomizací společnosti, popřípadě s nároky na flexibilitu v zaměstnání. Dalším příkladem by mohlo být veřejné stravování, ať již v rámci restaurací či jídelen a podnikových kantýn.

My se však zaměříme na takové způsoby stravování, které mají poněkud jiný rozměr, nebo přesněji řečeno - rozměry. První věcí je, že jde o událost, která nezapadá do každodenní rutiny; o událost, která umož-

SALÉ: NĚCO K JÍDLU PŘI AKCÍCH

V pražském infocentru Salé vaříme od začátku jeho provozu. Důvod byl prostý: chtěli jsme, aby při akcích, které jsou na programu, bylo vždy něco k jídlu. Přispívá to k lepší atmosféře (hladověj přeci nemůžeš dělat revoluci) a je to svým způsobem bonus pro jakýkoliv podobný prostor (např. v Krtkové koloně se nevařilo). Dotváří to určitou celistvost, tzn. že tam nedostaneš jen napít, ale můžeš přijít večer na přednášku a nemusíš se bát, že ti bude kručet v břiše.

Vaří buď „služba“, což je někdo z kolektivu Salé, nebo vaření zajišťují ti, co tam mají ten večer program. Myslím, že odezva je super. Na jídlo se lidé naučili chodit více či méně pravidelně, a to bez ohledu na program. Navíc večere za 40,- je opravdu lidová (inspirace leží v německých a jiných volksküche), což se hodí, pokud jste zrovna líní něco si doma uvařit. Některé večery jsou speciálně „jídelní“, třeba sushi workshop nebo arabský večer.

Vaří se samozřejmě vegansky a pokud možno co nejvíc ze surovin z dumpsteru, na který se často jezdí. Sice se nevaří s vědomím toho, že „tolik lidí si nebude muset doma vařit samo, takže spotřebují míň plynu či elektřiny“, ale může to být připočteno jako přínos celé věci. Pomáhá to samozřejmě utvářet komunitu, vždyť jídlo bylo skoro v každé kultuře místem pro setkávání. Myslím, že vaření je jeden z důvodů, proč se Salé daří tak skvěle.

ňuje sociální kontakt s nějakým způsobem spřízněnými jednotlivci; o událost, která vytváří sociální prostor, jenž může být využit i k jiným účelům, než je ten primární, tedy stravování. Další věcí je etický rozměr. To znamená praktikování a propagování veganského způsobu stravování, tedy stravování, které se bez problémů obejde bez utrpení a smrti zástupců jiných živočišných druhů.

PŘÍNOSY KOMUNITNÍHO STRAVOVÁNÍ

Společné veganské stravování s sebou přináší několik výhod. Uvedme si tedy některé z nich.

Jak již bylo naznačeno výše, jde o budování komunity a prohlubování vztahů v jejím rámci. Samozřejmě je dobré, když jde o otevřenější prostor, do něho mohou trvale či dočasně přicházet noví lidé. V rámci takového prostoru je pak snadnější plánovat další dlouhodobější projekty či jednorázové akce.

Vedle propagace veganské stravy směrem k těm, kteří vegany či vegetariány nejsou, je tu důležitý aspekt sdílení. A to nejen konkrétního jídla, ale také receptů, popřípadě kuchyňských potřeb, přísad, koření apod. Ve spojení s partyzánským i nepartyzánským zahradničením pak

můžeme mluvit i o sdílení pěstitelského know-how, sadby, skladovacích prostor atd.

V případech, kdy se na přípravě jídel podílí účastníci samostatně, je společné stravování velmi často příležitostí seznámit se s novými chutěmi a vůbec s rozmanitostí veganské kuchyně a surovin, z nichž se dá připravit velmi dobré jídlo na mnoho způsobů. Jestliže příprava jídla probíhá hromadně, pak je zas výhodou úspora energie a vody, což je oproti individuální přípravě evidentní.

K přípravě komunitního stravování může být využito surovin z tzv. dumpster divingu, tedy surovin, které byly vyhozeny jako odpad (zejména supermarketů), i když jsou v kvalitě, která umožňuje jejich bezproblémové zpracování a konzumaci. Při dumpsteru se velmi často najde velké množství použitelných surovin, které by jeden člověk stěží zkonsumoval. Jde tedy o ideální zdroj pro přípravu společného jídla.

Společné večeře mohou být pro některé také skvělou příležitostí sebe-realizace. Vařit jen sám pro sebe bývá mnohdy nudné a rutinní. Avšak možnost předvést své kuchařské umění a podělit se o výsledek uspokojí nejednoho kuchaře či kuchařku daleko víc než naplněný žaludek.

VEGANSKÉ VEČEŘE

Společné veganské stravování má u nás různé podoby. Tou nejčastější jsou bezesporu veganské večeře. Nebudeme se o nich nijak obšírněji rozepisovat, protože vše důležité zaznívá jak v článku o olomouckých večeřích, tak v rámečcích, které jsou přidružené k tomuto textu. O svých záměrech a zkušenostech nám vedle jedlíků z olomouckého „Mloka“ napsali zástupci kolektivů z pražského infocentra Salé, mosteckého komunitního centra Ateneo, brněnského infoshopu Pelech a libereckého Azylu. Podle dostupných informací jsme zpracovali také pár vět o večeřích v jihlavském Vraku. Dále se veganské večeře pořádají například v pražském klubu Jet (nyní se hledá nové útočiště) nebo ve zlínské čajovně Lilith. Na Slovensku se veganské večeře konají v bratislavském klubu Intergalaktická obluda, v bystrickém komunitním centru Šasová, v trnavském klubu Inšpirácie a v Košicích pod názvem Nedelňý veget. Přehled o veganských večeřích s odkazy na jejich internetové stránky či facebookové profily naleznete na webu veganodaktyl.veganka.cz.

Veganské večeře se z valné části konají pravidelně v různých intervalech, ale může jít i o samostatné akce, nebo mohou být součástí jiného programu (např. předcházet koncertu či přednášce). Mohou fungovat na principu „co kdo přinese“, nebo „služby, co naváří“. V druhém případě se zpravidla vybírá příspěvek na náklady spojené s přípravou jídla. Oživení může přinést např. to, když je večeře na určité téma (krajové jídlo, surovina...). Mimo jiné právě i v rozmanitosti přístupů je síla veganských večeří.

VEGANSKÉ HODY

Specifickou událostí jsou veganské hody. Jde zpravidla o akci většího rozsahu, která probíhá ve venkovních prostorech, kde na jednotlivých stolech a stáncích nabízejí lidé své veganské výtvořky. Asi nejnámější veganské hody se konají v Bratislavě, narazil jsem na ně ale mohli také v Brně a v Praze.

Jídlo se tu může za nějaký nevelký peníz prodávat, poskytovat za dobrovolný příspěvek na nějaký benefiční účel nebo je prostě volně k dispozici každému, kdo o něj projeví zájem. Tyto akce jsou často spojeny i s nějakým doprovodným hudebním programem, tematickou přednáškou, distribucí tiskovin apod.

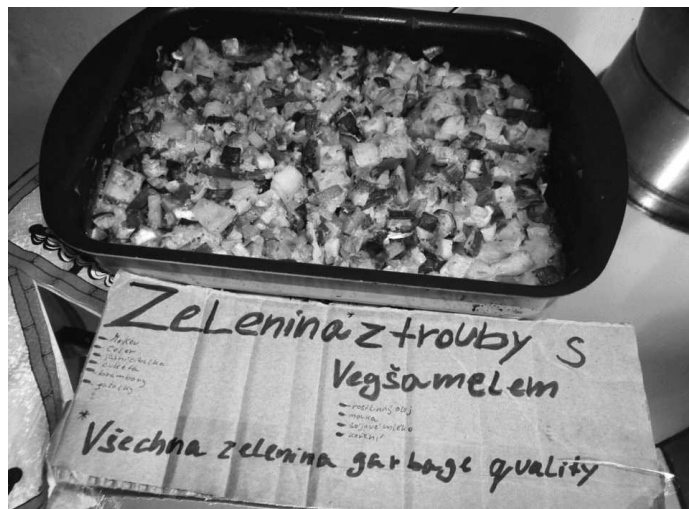
VEGANSKÉ PIKNIKY

Veganské pikniky nebývají nijak zvlášť organizované a jde často o spontánní akce odvislé od pěkného počasí. Jejich princip je prostý. Když víte, že má být o víkendu hezky, a nemáte zrovna žádné plány, pošlete zprávu svým známým ve městě, že v tom a tom parku bude v neděli po poledni veganský piknik. Ať donesou něco na zub a informací šíří dál. Na místě se pak může sejít i pár desítek lidí včetně rodin s dětmi a společně strávené odpoledne může být úžasným završením slunečného víkendu. Nejednou se stane, že se přidá i nějaký náhodný kolemjdoucí.

★ ★ ★

Jak jste se měli možnost přesvědčit, rozmanitost komunitního stravování ve spojení s etickým vztahem k jiným živým tvorům je opravdu velká. Jestliže chcete něco podobného rozjet i ve vašem městě, inspirace máte na těchto stránkách více než dost. Hodně akcí charakteru veganských večeří je ale závislých na sehnání vhodného místa pro jejich realizaci. Nemáte-li ho k dispozici, můžete pořádát alespoň letní pikniky či se v uzavřenějším okruhu přátel scházet vždy u někoho doma.

Komunitní rozměr dává veganskému stravování novou dimenzi. Umožňuje čisté individuální etický postoj transformovat do společného sdíleného sociálního prostoru.

VEGANSKÝ VRARB

Idea je jiná než většina akcí, které vyžadují nutné rozdělení na organizátory a účastníky. Chtěli bychom, aby se takové rozdělení rozplynulo a organizujícími se stali jednotliví účastníci a účastnice. Tudíž jediné, co v tuto chvíli nabízíme, je fixní čas a místo. Tím je každá druhá neděle v měsíci v 18 hodin v Jihlavě ve Vrakbaru. Každý, kdo má zájem se na tomto nápadu podílet, může donést doma navážené nebo napečené veganské dobroty, o které by se rád rozdělil s ostatními. Kdokoli může informace o tomto sociálním prostoru šířit mezi známé a vzít s sebou nějaké kamarády a kamarádky. Každý se může ujmout slova a převzít kus iniciativy, která by nějakým způsobem prospěla celku. To, co nabízíme, je čas, místo a velká pravděpodobnost se potkávat. Touto formou organizace navíc dosáhneme jistého samospádu událostí, které nebudou vázány na aktivitu jednotlivce nebo organizace, ale budou podmíněny sdílením a potřebou spolupráce.

Ted' v lednu už to byl rok, co tento projekt v Jihlavě funguje. Návštěvnost je kolem deseti lidí - malí, velcí, zabloudilci, pravidelníci, nadšenci, příznivci... je to různorodé. Máme z toho dobrý pocit, stále nás to baví a pořád je čím se inspirovat. Nechodí jen vegani, ale večeře nosí veganské.

SPOLEČNÉ VEGANSKÉ VEČEŘE NA PELECHU, ANEB BEZ KOMUNIT NEBUDE KOMUNISMU

Idea veganských večeří se v brněnském infoshopu Pelech zrodila téměř při samotném vzniku tohoto prostoru před dvěma roky. Na programu jsou zařazeny vždy jednou měsíčně. Obvykle probíhá příprava tak, že kolektiv infoshopu vymyslí pokrm, který se bude připravovat, a vybídne účastníky, aby se postarali o ingredience dle své chuti. Pokud se například rozhodneme připravovat veganské palačinky, obstaráme pouze těsto a zbylou náplň necháme na jednotlivých příchozích. Všem se tak dostane možnost ochutnat větší množství náplní.

Společných večeří se nejčastěji účastní studenti a mladí lidé se zájmem o veganství. To byl také hlavní důvod, se kterým jsme se do této aktivity pustili. Chtěli jsme praktickým příkladem propagovat veganskou stravu a dokázat, že s trochou snahy může být chutnou a přiměřenou alternativou. Odezva veřejnosti byla překvapivě velká i díky naší účasti na prvním ročníku brněnského Veganfestu.

Na večeřích panuje přátelská atmosféra, pro nové lidi je to možnost se seznámit, pro pravidelné návštěvníky a členy kolektivu je to zas příjemná možnost popovídat si jak o politických, tak i nepolitických tématech. Pro nás jako členy kolektivu je to také příležitost pro zpětnou vazbu. Velmi mile nás překvapilo, když právě během zpětné vazby začaly spontánně padat nápady na další program infoshopu a vytvořila se skupinka lidí, kteří se na jeho tvorbě také začali podílet. Byl to od začátku náš cíl, aby odpadla hradba mezi „provizovateli“ infoshopu a „návštěvníky“ a aby měl každý pocit, že se může do jeho aktivit zapojit.

Zároveň si myslíme, že je to pro lidi „mimo scénu“ dobrý výchozí bod, kde si nás mohou otkukat a přesvědčit se, že nekošujeme a že pro návštěvu akcí na Pelechu nemusí být zrovna akademici nabušení vědomostmi, aby se necítili mimo. Zkušenosti to potvrzují, mnozí lidé, kteří poprvé navštívili Pelech během večeře, se pak vracejí i na další akce.

K etické spotřebě se naše společné večeře vztahují jednak tím, že jsou veganské (to samo o sobě považujeme za jasný krok etického spotřebitelství), a také tím, že se většinu surovin snažíme získat dumpster divingem. Pro návštěvníky je to také dobrá příležitost, jak se podělit o své přebytky, ať už to je úroda jablek od babičky ze zahrady nebo jinak dobré zavařeniny, kterých už mají doma všichni po krk...

KOMUNITNÍ VEČEŘE V ATENEU COBY „PRAVIDELNÝ RITUÁL“

V mosteckém komunitním centru Ateneo probíhají večeře od jeho zprovoznění v listopadu 2012, a to pravidelně každý čtvrtek. Díky této pravidelnosti již akce téměř nepotřebuje propagaci. Vytvořilo se stálejší jádro, pro které je společná večeře jakýmsi „pravidelným rituálem“. K této skupině občas přibudou i noví zvědavci nebo jedinci, kteří přijdou na doporučení někoho, kdo se večeře již zúčastnil. Na komunitní večeře dochází průměrně kolem dvanácti lidí. Nejméně to bylo asi pět osob, ale někdy jich přijde i více než dvacet. K tomu dochází zejména v případech, kdy je na programu i nějaká přednáška. Při takové příležitosti občas dorazí i lidé z jiných měst (např. z Litvínova, Loun či Prahy). Komunita, která večeře navštěvuje, je celkem pestrá. Převládají vegani a vegetariáni, kteří jsou jimi z etických pohnutek. Chodí srum ale občas i lidé, které veganská strava zajímá spíše z hlediska zdravotní etiky (makrobiotici apod.), nebo lidé, kteří konzumují živočišné produkty, ale chtějí poznat veganskou stravu, případně ti, kteří neumí sami vařit, nebo na to prostě nemají čas.

Během večerů strávených u společné večeře nejde jen o samotnou konzumaci jídla a pití. Jde o interaktivní událost, při které můžeme srovnávat a prodiskutovávat naše pohledy na svět, v němž jsme nuceni žít a který nás ničí. Setkání, při kterých se společně stravujeme, mohou díky probíhajícími diskusím pomáhat zrodu zajímavých nápadů a jejich následné realizaci.

Vedle toho, že tato setkání stimulují a umožňují diskusi, stávají se také „tmelem“ komunity. Atomizované individuality se zde potkávají a ve vzájemné interakci odbourávají odcizení - rozvíjejí skutečné mezilidské vazby a vztahy. V Ateneu se na komunitních večeřích setkávají lidé, kteří se dříve nevidali vůbec, nebo se vidali jen výjimečně. Nyní mají možnost nejen se scházet, ale při té příležitosti také často vést hovory o politice, sociálních problémech a hledat společnou řeč v tom, jak konkrétní problémy řešit. S některými po večeřích v menším počtu sedáváme pozdě do noci při zajímavých diskusích.

Nutno však zdůraznit, že ne každý, kdo sem chodí, to takto vnímá. Jistá část v tom onen politický a komunitní rozměr nevidí. Je pro ně třeba jen důležité se dobře najíst a necítit potřebu po

večeři setrvat na místě a rozvíjet vztahy v rámci komunity. Nicméně těchto lidí postupným vývojem ubývá, protože část z nich pomalu mění své vnímání a „zvnitřňuje“ si onen komunitní rozměr večeře. Častým opakovaním večeří lze velmi snadno vnímat vývoj. Zatímco první večeře byly dost rozpačité, se silným individualistickým obsahem, postupem času se více rozvinul kolektivní duch a potřeba očekávat od večeře více než jen dobré jídlo.

Ještě bych dodal, že jídlo zpravidla vaří pracovní skupiny dvou až čtyř lidí. Snažíme se členy skupin obměňovat, i když ne vždy se to daří. Dále je důležité zmínit, že se večeře snaží taky zohlednit sociální rozdíl. Nemáme stanovenou pevnou cenu porce. Na večeři je zpravidla informační cedule, kde stojí, že za porci je „doporučená cena“ 40 Kč, a je dovsvětleno, že „doporučená“ znamená, že člověk může dát klidně i více nebo méně podle svého uvážení a možnosti. Dále je na ceduli napsáno, že najíst se může i ten, kdo nemá peníze. Odmítáme totiž nechat někoho o hladu jen proto, že nemá peníze. Pod cedulí je kasička a příspěvky tam lidé házejí bez toho, aby byla pověřená osoba, která bude peníze vybírat a vracet. Přítomný kolektiv tedy nikdy neví, kolik tam kdo hází. Je to sice snadno zneužitelný model, ale zároveň to chudým lidem umožňuje přispět méně, než je „doporučená cena“ bez toho, aby měli obavy, že na ně někdo bude koukat skrz prsty nebo jim to vyčítat. Je pro nás důležité, aby se u nás cítil dobře i člověk s nízkým nebo žádným finančním příjmem.

Tento systém se prozatím osvědčil a nedochází k jeho výraznému zneužívání. Vždy se vybere na zaplacení nákladů spojených s přípravou jídla a zpravidla i více. To, co je nad rámec nákladů, jde na financování nekomerčních aktivit Atenea. Porce, které po večeři občas zbydou, se buďto konzumují následující dny v Ateneu, nebo si je lidé berou domů či na druhý den do práce. Jednou jsme také přebytky rozdávali na nádraží lidem bez domova. Uvažujeme o tom jak v této praktické solidaritě pokračovat. Narážíme ale na časové limity a omezenou kapacitu našeho kolektivu. Ideální by bylo, pokud my bychom dělali komunitní večeře a jiný kolektiv by dále zpracovával a distribuoval přebytky v duchu Food not Bombs.

VEGANSKÉ VEČEŘE V AZYLU

Začátkem ledna loňského roku jsme se rozhodli, že začneme u nás v Liberci dělat každou neděli veganské večeře a po nich promítání různých filmů, zejména dokumentárních, přednášky, občas koncerty. Zdálo se nám jako fajn myšlenka sejít se jinak než u piva a společně se vegansky, tedy eticky, najíst.

Večeře od začátku probíhaly ve spřízněném pivním baru Azyly, který je veganství více než nakloněn. Ze začátku, asi jako u všeho, chtělo hodně lidí vařit a pár měsíců to také nějak fungovalo. Avšak později bylo stále větším problémem sehnat někoho, kdo by byl ochotný na každotýdenní večeři uvařit. Snažili jsme se samozřejmě co nejvíce střídat, ale někdy bylo opravdu náročné sehnat lidi. Vždycky se ovšem někdo našel a večeře tak vždy proběhly - každý týden. Počet lidí chodících na večeře byl různý, někdy jsme „rozdali“ 40 porcí, jindy 20. Pomalu ale docházelo k tomu, že lidé nějak ztráceli zájem. Myslím, že to bylo částečně i tím, že se večeře konaly prostě každý týden. Je to asi moc často. Lidé potom ke konci chodilo už čím dál méně a přišlo mi, že takto často tato „akce“ postrádala smysl, který by měla mít. Místo toho, aby se lidi jednou za čas sešli, pokecali v klidu u jídla a strávili příjemný večer, šlo spíše o to rychle se najíst a vypadnout. Nevím, možná je to jen můj dojem. Určitě to nebylo tím, že by se vařilo nějak špatně. Za ten cca rok jsme na večeřích servovali např. sushi, svíčkovou, sójové výpečky se zelím a bramborovým knedlíkem, burgry s hranolkami, falafel, různé guláše, španělského ptáčka z robi masa, boloňské špagety a hromadu dalších chutných pokrmů. Vše veganské.

Jídlo se vždy rozdávalo a někde, nejčastěji uprostřed stolu, byla umístěna kasička. Do kasičky měl každý hodit, co uznal za vhodné. Avšak čím dál častěji se stávalo, že v kasičce nebylo ani na suroviny. Když po cca 15-20 lidech, co přišli na večeři, je v kasičce 150 Kč, tak je to hodně smutné. V takovémto případě se nevydělalo ani na suroviny. Mě osobně to hodně mrzelo a neměl jsem pak už ani chuť vařit. Když naopak něco zbylo, dávali jsme to na různé benefity, nejčastěji na ABC a později na liberecké Food not Bombs. Nyní tedy už nevaříme večeře každý týden, ale spíše spontánně, když se náhodou někomu chce. Byla by ale obrovská škoda opustit myšlenku večerí nadobro.

Ještě u nás několikrát proběhl veganský raut, kde vždy lidé donesou svoje výrobky a potom se společně tyto pokrmy konzumují. Jde vždy o velmi příjemnou akci s přátelskou atmosférou a hromadou výborného jídla. Vždy se vybrala i docela slušná benefiční částka, která putovala na nějaký konkrétní účel, například psí útulky, FNB apod. Osobně hodnotím tyto veganské rauty, které děláme tak dvakrát do roka, daleko pozitivněji než veganské večeře. Zkuste i ve svém městě udělat nějaký ten vegan rautík, uvidíte, že je to super.

NEKONČIT JAKO PARTA SKAUTÍKŮ

REVOLUČNÍ PERSPEKTIVA ALTERNATIVY VŠEDNÍHO DNE

Jan Hanuš

MINULÉ ČÍSLO *EXISTENCE* PŘI LETMÉM PROLISTOVÁNÍ VYPADÁ TAK TROCHU JAKO MAGAZÍN NĚKTERÉ Z NADNÁRODNÍCH ENVIRONMENTÁLNÍCH NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ. LOKALIZACE, ZAHRADNIČENÍ, SPOTŘEBITELSKÁ DRUŽSTVA, LETS SYSTÉMY... TO VŠECHNO JSOU TÉMATA, KTERÁ SI NEVLÁDNÍ ORGANIZACE VZALY V UPLYNULÝCH LETECH ZA SVĚ. NA PRVNÍ POHLED NA NICH NENÍ NIC REVOLUČNÍHO. NA VĚCI JE ALE NUTNÉ SE OBČAS PODÍVAT Z JINÉHO ÚHLU...

Žádná aktivita není „anarchistická“ nebo „revoluční“ sama o sobě. U některých aktivit je hledání jejich revolučního potenciálu a zejména jeho využívání těžší (např. spotřební družstva), u jiných lehčí. Partyzánské zahradničení může být stejně tak revoluční (pokud zdůrazňuje kritiku současného společenského uspořádání, vnímá sebe sama jako součást širšího revolučního hnutí atd.) jako zcela kontrarevoluční, v konečném důsledku posilující současný řád (pokud bude hrát roli „militantního lobbingu“ Strany zelených).

Domnívám se, že při každé diskusi o alternativních aktivitách je potřeba mít tuto skutečnost na paměti a ptát se, jak taková alternativa přispívá či může přispívat pohybu směrem k sociální změně, o kterou se jakožto anarchisté a anarchistky snažíme. Proto je potřeba se na tyto alternativy ne dívat jen z hlediska jejich funkčnosti či užitečnosti, jako na technika, ale i na jejich politický potenciál a možnosti jeho vyžití. Právě tato rovina mi ale v poslední *Existenci* poněkud chyběla - a proto jsem o ní sepsal tento článek.

ALTERNATIVY TADY A TEĎ

Hledání alternativ „tady a teď“ je pro anarchistické hnutí typické. Na rozdíl od celé řady jiných politických směrů neodsouvá anarchismus palčivé otázky na dobu po revoluci či jiné celospolečenské změně, ale vytváří „nový svět ve skořápce toho starého“. To mu dodává na upřímnosti a opravdovosti a tvoří velkou část jeho atraktivitu v porovnání s jinými politickými směry, jejichž činnost spočívá výhradně v mávání vlajkami a sepisování manifestů.

Jsou tu však dvě velká ALE. První z nich je jasné a není potřeba u něho trávit mnoho času; jsou jim limity současného politicko-ekonomického uspořádání - všeobjímajícího a všeprostopujícího (neo)liberálního kapitalismu. Jakákoliv skutečná alternativa je s kapitalismem neslučitelná a může být maximálně milostivě trpěná. Autonomie a kapitalismus jsou jednoduše protikladné pojmy.

Druhé ALE je mnohem podstatnější: bez zasazení alternativ do širšího revolučního rámce a boje jsou podobné projekty z hlediska pohybu směrem k anarchistické společnosti neúčinné či přímo kontraproduktivní. Je k zamyšlení, že různé podoby jakési alternativní sociální sítě (kam lze zahradničení, spotřebitelská družstva a různé podoby LETS systémů bezpochyby zařadit) zcela zapadají do záměru současné neoliberalní politiky, v jejímž rámci stát otevřeně rezignuje na svou sociální funkci a občany vyzývá: postarejte se sami o sebe. Zahradničení či potravinová banka tak náhle není aktivitou subverzivní, ale naopak státem žádanou...

VELKÁ SPOLEČNOST

V Anglii mají s podobnou situací o něco delší zkušenost. Vyplatí se na ni podívat, protože tento nejnovější taktický úhybný manévr zoufalého systému může brzy dorazit i k nám. David Cameron a jeho konzervativci přišli s myšlenkou „Velké společnosti“, která se slovy *Financial Times* má stát „protilemkem na zmenšující se sociální stát“. *Financial Times* pokračují: „Podle tohoto scénáře nahradí sociální stát množství dobrovolných uskupení, komunitních organizátorů ve stylu Obamovy kampaně, společensky prospěšné společnosti a nadace, které se ujmou kontroly nad větším počtem služeb, od knihoven přes lesnictví až po veřejné toalety.“

Vize Velké společnosti se sice příliš neujala a před volbami byla v tichosti marketingově odsunuta do pozadí, to však v žádném případě neznamená, že byla opuštěna i po stránce praktické. I bez velkohubé státní podpory dobrovolnictví je jasné, že při současných škrtech obyčejným lidem nezbude než se o sebe začít starat sami.

Raz Chaoten, revoluční anarchist, muzikant, publicista a aktivista z anglického Brightonu tento sociální jev ve svém článku „Dobrovolný komunismus nebo dobrovolné otroctví“ zasazuje do širšího rámce:

„Co liberálně ekonomická ideologie skrývá, je skutečnost, že dobrovolníci, ať už v rámci charity nebo komunitních projektů vzájemné pomoci, ve skutečnosti pomáhají bohatým, ne chudým. Naše práce nemůže být vykořisťována za účelem zisku, pokud jsme mrtví, příliš hladoví, nemocní nebo psychicky či fyzicky příliš vyčerpaní. Pokud se ‚dobrovolnická‘ sdružení nebo stát chopí úkolu udržet nás v kondici, abychom mohli pracovat, pak nám majitelé firem mohou platit méně a vydělat více. Pokud stát (který je také zaměstnavatelem) může zaměstnávat méně lidí, protože dobrovolnický sektor čím dál tím více přebírá tyto funkce, pak může utrácet víc na to, co liberální ekonomická teorie nazývá jeho základní funkcí: podporu velkého byznysu (jako byla finanční pomoc bankám, která se stala hlavním důvodem současných škrťů) a ‚bezpečnost‘ (útok na pracovní třídu militarizací společnosti doma a imperialistickou válkou v cizině).“

JAK NEPOMÁHAT BOHATÝM

Je tedy na místě položit si otázku: Jak svými alternativami nepomáhat bohatým? Abychom si odpověděli, musíme se podívat na to, jaký je vlastně význam praktických alternativ z hlediska anarchismu. Jistě jich je celá řada, domnívám se ale, že dva jsou stěžejní. Takové, které anarchistické projekty odlišují od ostatních a tvoří na nich právě ten přívlastek „anarchistické“. Takové, jejichž naplňování anarchismus rozvíjí a tvoří, a tudíž - alespoň v dlouhodobém horizontu určitě - nehraje do karet ani bohatým, ani státu.

Prvním z nich je hledání možností budoucího společenského uspořádání. Errico Malatesta, jeden z nejznámějších anarchistických myslitelů, přišel ve své esejí „Ničme... A co dál?“ s myšlenkou, že pokud nejsou připraveny alternativy jak zabezpečit potřeby společnosti, a to tak, aby mohly být zavedeny do praxe okamži-

tě po svržení státu a kapitalismu, musí jakákoliv revoluce zákonitě selhat.

A tyto alternativní společenské instituce nevzniknou tak, že si je vysníme na internetu. Vzniknou jedině praktickým experimentováním a hledáním - s vědomím výše zmíněných limitů, které vytváří současný systém.

Druhým stěžejním významem je jejich funkce jako jakési kampaně na šíření našich myšlenek i rozšiřování řad. Zde si opět půjčím část článku Raz Chaotena:

„Komunitní projekty jako kuchyně nabízející jídlo za dobrovolný příspěvek nebo free-shopy jsou způsobem, jakým anarchisté mohou oslovit další lidi z pracující třídy - tím, že jim nabídnou jídlo a další zdroje, které potřebují a které si jinak nemohou dovolit. Zároveň jim při tom prakticky ukážou reálné funkční příklady komunitních způsobů distribuce materiálních statků. Lidé se o možnosti alternativ ke kapitalismu často přesvědčí spíše tak, že uvidí, jak by mohly fungovat, než že si přečtou spoustu anarchistické propagandy, která se jim může zdát utopická a nereálná.“

Mimoto jsou bezpochyby velmi důležité také projekty zaměřené dovnitř anarchistického hnutí, které nemají ani jednu z výše pojmenovaných ambic. Jejich úkolem je podle mého názoru mělo být vzdělávání a další způsoby zvyšování „bojeschopnosti“ našeho hnutí - tedy jakési přípravy pro další činnost. Pokud ale postrádají tyto dvě ambice a zůstanou jen nástrojem vzájemné výměny či jiným způsobem vzájemné podpory, vedou k tomu, že vytváří jakousi privilegovanou skupinu, odtrženou od reálného života a reálně nic neovlivňující. Nebylo by na tom nic špatného - takových skupin uspokojujících své potřeby jsou tisíce, od airsoftových týmů po komunitu chlebového kvásku. Jenom se zde nedá mluvit o anarchistické politice či praxi.

KDYŽ FORMA ZASTIŇUJE OBSAH

Nyní bych se zastavil - a to i s vědomím toho, že to může působit přece jen poněkud kontroverzně - u toho, které významy těmto projektům přisuzované jsou podle mého názoru z hlediska posunu k anarchistické společnosti **samy o sobě** (což je důležité) irelevantní. Nejčastěji zmiňované jsou dva následující.

Lidé v těchto projektech zapojení mají často tendenci zdůrazňovat komunitní rozměr, skutečnost, že se lidé vůbec potkávají a mluví spolu. Atomizace a vzájemné odcizení je zcela jistě jedním z velkých problémů této společnosti, který efektivně podráždí nohy jakékoliv komunitní snaze či revolučnímu projektu. Na samotném setkávání a poznávání se ale není nic revolučního - lidé se setkávají při tisíci různých příležitostech, od hospody počínaje po městské pouliční slavnosti konče. Setkávání je revoluční tehdy, pokud je i jeho obsah revoluční. Pokud je smyslem a cílem setkávání v širokém smyslu příprava revoluce a ne například pouhá zábava sama o sobě.

Druhým často zmiňovaným významem je nehierarchický způsob fungování. Ačkoliv ten je jedním ze základních principů anarchismu, sám o sobě je zcela bezhodnotový. Nehierarchické fungování je velkým hitem uvnitř represivních složek nebo třeba velkých korporací, kde jed-

notlivé teamy působí „autonomně“, nemají šéfa, ale rozhodují konsenzem atd.

Pro ilustraci zde ocituji anotaci článku o jedné velké české IT firmě z *Hospodářských novin*:

„Česká Et netera buduje sen všech zaměstnanců: Žádný management, šéfem může být úplně každý. V pražské společnosti Et netera neexistuje klasický management. Každý zaměstnanec si může přiřadit svou pracovní pozici sám, nemusí žádat šéfa o schválení dovolené - prostě se domluví s kolegy. A firma přitom samovolně roste.“

VYTYČOVÁNÍ HRŠTĚ

Jak už jsem zmínil, domnívám se, že praktické projekty jsou pro anarchismus typické a svým způsobem i nezbytné. Při jejich praktické realizaci a každodenním chodu je ale třeba mít na paměti jejich význam pro pohyb směrem k anarchistické revoluci a způsob integrace do širších aktivit anarchistického hnutí. Je potřeba chápat, že všechny možné alternativní projekty a iniciativy nejsou cílem samy o sobě, ale prostředkem, který nám umožňuje dojít na naší cestě zase o kousek dál. Vždy je důležité

odpovědět si na otázku: jak nás tento projekt posune (či může posunout) blíže našim cílům?

Pokud takový alternativní projekt naplňuje dva mnou výše vypíchnuté významy, je zcela jistě na správné cestě. V žádném případě neříkám, že projekt, který je nenaplnuje, svůj význam nemá. Říkám jen, že je potřeba o tom diskutovat a řešit to stejně tak jako jejich praktickou stránku. Protože pokud se budeme soustředit jen na ni, můžeme taky skončit jako partička hodných skautů, páchajících dobrých skutky, ale rezignující na radikální transformaci světa okolo nás.

ROK NA FARMĚ SOMONTE

ROZHOVOR U PŘÍLEŽITOSTI VÝROČÍ OBSAZENÍ LADEM LEŽÍCÍ PŮDY V ANDALUSII

ZAČÁTKEM BŘEZNA LOŇSKÉHO ROKU, JAK JSME PSALI V *EXISTENCI* Č. 4/2012, DOŠLO V ANDALUSII V KOOPERACI NĚKOLIKA ODBOROVÝCH SVAZŮ K OBSAZENÍ DLOUHODOBĚ NEVYUŽÍVANÉ PŮDY NEZAMĚŠTNANÝMI ZEMĚDĚLSKÝMI DĚLNÍKY A DĚLNICEMI. FARMA SOMONTE OPĚT OŽILA, BYLA OBDĚLÁNA PŮDA, ZASETO I SKLIZENO, A TO VŠE BEZ DOTACÍ, VLASTNÍKŮ, ŠÉFŮ A VYKOŘIŠTOVANÝCH NÁDENÍKŮ.

Jak vidno, zabírání půdy bezzemky není jen latinskoamerický fenomén, nýbrž stává se realitou i v evropském prostoru.

V předešlém čísle *Existence* jsme se zabývali otázkou partyzánského zahradničení. Somonte je svým způsobem jeho příkladem ve velkém.

U příležitosti prvního výročí obsazení farmy jsme požádali místní komunitu o krátký rozhovor, který nám i přes zaneprázdněnost jarními pracemi na polích velmi rádi poskytli. Na našich webových stránkách csaf.cz jsme pak výročí připomněli obsáhlým fotoreportem, který mapoval první rok svobodné práce na farmě.

4. března 2012 došlo k obsazení farmy Somonte. Co tomuto kroku předcházelo a kdo se na něm podílel?

Samotné okupaci předcházely různé události, které se vždy týkaly půdy - proběhly symbolické okupace, při kterých jsme obviňovali majitele pozemků a poukazovali na dotace, které obdrželi z fondů Evropské unie.

Naši komunitu tvoří více než tisíc dělníků a dělnic.

Co všechno se vám podařilo během prvního roku fungování?

Naším největším úspěchem je znovuzískání lidské důstojnosti, kdy jsme opět svobodnými muži a ženami, kteří mohou žít a společně pracovat ve společnosti bez pánů nebo otroků.

Na jakých principech je založeno fungování farmy? Jakým způsobem se přijímají rozhodnutí? A do jaké míry je farma závislá na pomoci a solidaritě zvenčí?

Rozhodování probíhá během valných shromáždění, kde se taky rotačním způsobem přidělují všechny práce počínaje čištěním prostor a vařením v kuchyni až po zemědělské práce.

V tuto chvíli jsme z velké části závislí na solidaritě okolních vesnic, a to až do té doby, než začneme sklízet první plodiny.

Jakým způsobem je nakládáno s produkty vaší farmy?

Úrodná půda nás obdarovává jídlem a my pak veškeré přebytky dodáváme na vesnické trhy a taky na Společenský trh v Córdobě.

Jaká je odezva úřadů na vaši přítomnost na obsazené půdě? Snažíte se o legalizaci svého projektu?

Úřady na nás podaly trestní oznámení a teď čekají na zahájení procesu, ve kterém nás žalují pro neoprávněné užívání, poškozování cizí věci a výtržnosti. Zároveň jsme pod každodenním extrémním dohledem Civilní gardy. Mysleli si, že se unavíme a vzdáme, ale to se spletli, protože naše postoje a myšlenky jsou velmi jasné.

Co se týče tématu legálnosti, sice se jím zabýváme, nepříkládáme mu ale velkou důležitost, protože my nechceme vlastnit půdu. Půda stejně jako voda nebo vzduch nepatří nikomu - musí sloužit lidem, kteří na ní žijí a kteří ji obdělávají.

Vedle obživy pro nezaměstnané má zajisté farma také svůj politický přesah. Jaký je? Podílíte se i na jiných aktivitách?

Soudruzi anarchisté, revoluce nezačala v Somonte a ani tady neskončí. Jako členové SOC, Odborového svazu venkovských dělníků, se zapojujeme do všech bojů syndikalismu vyznávajícího přímé akce.

Fungují v Andalusii další podobné projekty, jako je ten váš?

V současnosti existuje více farem, které jsou obsazeny - některé z nich už i několik let. Jedná se například o farmy na místech jako Marinaleda, Lebrija, Puerto Serrano, Pedrera. Zrovna probíhá boj o půdu a farmu Las Turquillas, bývalý armádní objekt, který je dnes opuštěný. Proti armádě ale v přímém boji nic nesvedeme, nemáme k dispozici tanky...

Je něco, co byste chtěli ještě dodat, například vzkázat čtenářům?

Především bychom chtěli říct, že současný boj není vyvolaný jen krizí, ale je to historický boj andaluského lidu proti kapitálu a vlastníkům půdy. Dlužíme to totiž těm, kteří ztratili život v zákopech, v kasárnách, na policejních stanicích. Bojujeme za sebe, za prostý lid světa, za naše děti.

Posíláme revoluční pozdrav!

E-MAIL: somontepueblo@gmail.com

WEB: somonte.net

FB: www.facebook.com/pages/Somonte/219067778201567

JAK SNIŽOVAT PRODUKCI ODPADU

ANEB KAMPAŇ ČISTÁ ALTERNATIVA V PRAXI

cista-alternativa.cz

ASOCIACE ALERTA SE POSLEDNÍ DVA ROKY VĚNUJE TAKÉ PROBLEMATICE ODPADŮ. VEDLE PROTESTŮ PROTI VÝSTAVBĚ NOVÝCH SPALOVEN JSME SE ZAMĚŘILI NA PŘEDNÁŠKOVOU ČINNOST A NA PRAKTICKÉ KROKY VEDOUcí KE SNIŽENÍ PRODUKCE ODPADU.

Omezování produkce odpadu považujeme za velmi důležité. Často toho lze dosáhnout jednoduchými metodami, které může uplatnit každý. V následujícím textu bychom rádi předali některé praktické zkušenosti v této oblasti.

BEZPENĚŽNÍ ZÓNY

Materiální věci jsou hodnoty, které mají často využitelnost pro více než jednu konkrétní osobu. Doslouží-li jednomu, mohou být ještě k užítku někomu jinému. Je-li vám například po roce nošení malé tričko, protože jste zmohtnuli, jistě se ve vašem okolí najdou lidé, kterým by dobře sedlo a dále sloužilo.

Je velmi jednoduché učinit z užitečné věci odpad. Stejně tak snadné je ale docílit, aby se stejná věc odpadem nestala. Místo toho, aby malé tričko skončilo na skládce, je možné jej darovat osobě, která ho využije a zachrání před vyhozením. Pokud by tento jednoduchý princip lidé během svého života běžně uplatňovali, produkce odpadu by se významně snížila. A přitom není nijak náročné zavádět tento princip do praxe.

Asociace Alerta a kampaň Čistá alternativa ho začaly v roce 2012 uplatňovat v rámci Bezpečných zón¹⁾, která se dočasně objevila v různých časech na různých místech. Do Bezpečných zón bylo možné volně vstupovat a kdykoliv z ní vystupovat. Bylo možné do ní vnášet předměty či služby, které mohou plnit společensky přínosnou funkci. V zóně se služby a věci volně vytvářely a distribuovaly mezi zájemce, a to zásadně bez poplatku. Bezpečná zóna tak vždy umožnila upotřebit mnoho věcí, které by se jinak staly odpadem.

Princip uplatněný u dočasné Bezpečné zóny lze realizovat i v trvalejší formě v rámci různých komunitních projektů. Takové projekty často fungují v různých klubech, komunitních centrech či squatech. Náš kolektiv se zapojil do podobných projektů například v pražském infocentru Salé nebo v mosteckém komunitním centru Ateneo.

KDO SE PTÁ, TEN SE DOZVÍ

Mnoho užitečných věcí končí na skládce či ve spalovně jen proto, že se nenašel nikdo, kdo by je užíval. Vycházíme-li z předpokladu, že existuje mnoho lidí, pro které jsou určité věci nedostupné, pak je dost absurdní, když se stejné věci zcela zbytečně stávají odpadem.

Klíčovým prvkem pro naborování tohoto nemesylného procesu je komunikace. Lidé, kteří něčím disponují a nemají pro to již využití, často neví, že kolem sebe mají mnoho lidí, kteří by stejné věci upotřebili. Stejně tak někdo něco shání, aniž by věděl, že jeho přítel či kolegové to mají ve sklepech v krabici a plánují to vyhodit.

Rozvíjení komunikace je základem jak docílit, aby věci mezi lidmi kolovaly po celou dobu své životnosti. Často stačí v komunikaci uplatnit jednoduchý princip „kdo se ptá, ten se

dozví“. Pokud něco sháním, mohu se v okruhu známých ptát, zda to někomu nepřebývá. A pokud mi něco přebývá, mohu se zrovna tak dotazovat, zda by to někdo nezužitoval. Jednoduchou otázkou tak člověk může uspokojit své potřeby a zároveň zachránit konkrétní věc před vyhozením. Díky cílenému systému dotazování je pak možné s minimálními náklady úspěšně realizovat i velké projekty. Části našeho kolektivu se například tímto způsobem podařilo vybavit komunitní centrum Ateneo v Mostě. Někdo dodal dřevo nebo jiný stavební materiál, někdo hračky po odrostlých dětech, někdo nábytek, kuchyňskou linku nebo knihy po prarodičích.

INDIVIDUÁLNÍ A KOLEKTIVNÍ RECYKLACE

Recyklace je považována za komplikovaný průmyslový proces, ale přitom velmi jednoduchým způsobem může recyklovat každý z nás. Recyklace je výraz pro nakládání s odpadem, které vede k jeho dalšímu využití. Často je snadné znova využít to, co někdo jiný vyhodil.

Lze si třeba v kontejnerech za supermarketů brát zeleninu, zbavit ji špatných částí a z těch dobrých po důkladném opláchnutí uvařit jídlo. Oblečení, které se povaluje v kontejnerech či po zemi, si vyprat a pak ho nosit, nebo někomu darovat. To samé lze dělat třeba i s nábytkem. Místo toho, abychom si kupovali nové skříně, poličky či židle, tak si tyto věci můžeme odnést od kontejneru vždy, když se tam objeví. Některé lidi tvrdí, že brát věci od kontejneru či přímo z něj je špatné. My ale tvrdíme, že špatné je spíše vyhazovat věci, které mohou ještě sloužit.

Ve společnosti je využívání „odpadu“ z kontejnerů velké tabu, které je potřeba otevřít a otevřeně o něm hovořit. Nejde totiž o nic špatného, proto není důvod tuto činnost skrývat nebo se tvářit, jako by neexistovala. Jelikož jde o nezanedbatelný způsob snižování produkce odpadu na skládkách a ve spalovnách, považujeme za nepřijatelné stigmatizování těch, co tuto činnost praktikují. Chceme naopak každého motivovat, aby to dělal také.

Člověk by se neměl stydět za to, že se rozhodl využít věc, kterou někdo jiný vyhodil. At se spíš stydí ti, kdo vyhazují užitečné věci nebo jídlo a plní jimi skládky a spalovny. To oni si zaslouží naši kritiku.

TŘÍDĚNÍ ODPADU NA FESTIVALECH

Náš kolektiv se v roce 2012 rozhodl pomoci s řešením problematiky odpadu na letních festivalech. V součinnosti s organizátory Fluff festu a Play fast or don't festu jsme se zaměřili především na separaci recyklovatelných materiálů, jako je hliník (plechovky) a plasty (kelímky).

I když se díky naší aktivitě nepodařilo přimět původce odpadu k zodpovědnému přístupu, tak je nutné zohlednit, že separaci odpadu jsme se podíleli na šetření energie a přírodního materiálu a suroviny. Oproti těžbě a průmyslovému zpracování surovin je totiž recyklace mnohem méně materiálově a energeticky náročná.

Například výroba tuny hliníku z bauxitu vyžaduje 217 kJ energie, avšak jeho produkce z recyklovaného kovu spotřebuje pouze osm kJ/t²⁾. Jeden z největších zpracovatelů použí-

tých hliníkových plechovek na světě uvádí, že kilogram recyklovaného hliníku ušetří přes 8 kg bauxitu, 4 kg chemikálií a 14 kWh elektřiny³⁾.

Domluvit se s partou přátel na organizované separaci odpadu na festivalech nevyžaduje nic víc než trochu odhodlání, rukavice, nádoby na odpad a prostředek na jeho svoz. Podobné aktivity v rámci festivalů pro nás byly novinkou. I přes některé nesnáze a kritické hlasy se tyto aktivity osvědčily. Podílely se nejen na snižování produkce odpadu, ale také na propagaci cílů kampaně Čistá alternativa. K tomu přispěla jak přednáška na festivalu, tak reflexní vestičky s logem kampaně, které jsme při sběru měli na sobě.

KOMUNITNÍ A PARTYZÁNSKÉ KOMPOSTOVÁNÍ

Podíl bioodpadu v komunálním odpadu v ČR tvoří 30 až 40 procent. V mnoha městech je však systém sběru a zpracování bioodpadu silně zanedbán. Většina takového odpadu proto končí na skládkách, kde se významně podílí na produkci skleníkového plynu - metanu. Řešením je zavedení komunálních a komunitních kompostáren či bioplynových stanic. Surovina získaná kompostováním se dá využít jako hnojivo v zemědělství, při zušlechťování městské zeleně nebo při rekultivaci krajiny zdevastované povrchovou těžbou.

Současná praxe státu a městských zastupitelstev však jde spíše na ruku realizaci nových spaloven odpadu, než aby se zabývala efektivním sběrem a zpracováním bioodpadu. Společně s tlakem na radikální změnu v budoucnu lze dělat i dílčí kroky tady a teď. Jedinici nebo celé městské komunity se mohou domluvit na společném zpracování bioodpadu. Může k tomu účelu posloužit například zahrada, kam se na kompost pravidelně donášá vyseparovaný bioodpad z domácností. Není-li k dispozici zahrada, lze zvolit „partyzánskou“ formu kompostování. Na nic se neptat, nic nežádat, ale prostě jít a kompostér svépomocí vytvořit v nedalekém parku, lesíku či na louce. Oba zmíněné postupy lidé z našeho kolektivu praktikují a velmi dobře se jim osvědčily. Můžeme je tedy doporučit i ostatním.

SDÍLENÍ

Uvedli jsme zde jen několik tipů. Máme v záloze ještě mnoho dalších, na které se třeba dostane příště. Nejsme žádní profesionálové a profesionálky, přesto vytváříme velmi efektivní metody jak snižovat produkci odpadů svépomocí a v rámci kooperace organizované zdola. Věříme, že stejné postupy může reprodukovat v podstatě každý. Také věříme, že existuje mnoho nápadů, o kterých nevíme a stálo by za to uplatnit je v praxi. Pokud o nějakém víte, neváhejte ho sdílet. Napište nám o něm na e-mail alerta@safe-mail.net, nebo ho zašlete redakci *Existence* se žádostí o publikování.

POZNÁMKY:

- 1) Tématu Bezpečné zóny jsme se věnovali v předešlém čísle *Existence*.
- 2) Sheehan, B.: *Zero waste: recycling and climate change*, GrassRoots Recycling Network, 2000.
- 3) Novelis Recycling: aluminiumcanrecycling.co.uk.

MÝTY O PRŮMYSLOVÉM ZEMĚDĚLSTVÍ

ZA VÝROBU POTRAVIN BEZ NIČENÍ PLANETY A LIDSKÉHO ZDRAVÍ

Vandana Shiva

MÉDIA BYLA NÁHLE ZAPLAVENA REPORTÁŽEMI, JEŽ SE SNAŽÍ VYVOLAT POCHYBNOSTI O ORGANICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ. EXISTUJÍ PRO TO DVA DŮVODY. ZAPRVÉ, LIDÉ UŽ MAJÍ DOST NEBEZPEČNÝCH KORPORÁTNÍCH JEDŮ A GMO. ZADRUHÉ, LIDÉ SE NAVRACEJÍ K ORGANICKÉMU ZEMĚDĚLSTVÍ A K ORGANICKÉ STRAVĚ JAKO KE ZPŮSOBU, JAK UKONČIT TOXICKOU VÁLKU PROTI ZEMI A PROTI SVÝM TĚLŮM.

V době, kdy průmysl upřel zrak na ohromné zisky, které sklízí z monopolů na osivo, zajišťovaných patenty na jednotlivé druhy semen a umělé vyráběným osivem s toxickými geny a s geny, které činí plodiny odolnými vůči herbicidům, hledají lidé svobodnou stravu skrze organické, neprůmyslové potraviny.

Revoluce ve výživě je tou největší revolucí naší doby a průmysl zachvacuje panika. A tak rozpoutává propagandu, přičemž doufá, že se - podle Goebbelsova vzoru - stokrát opakovaná lež stane pravdou. Ale jídlo je jiné.

Jsmo tu, co jíme. Jsme sami sobě barometry. Naše farmy a naše těla jsou našimi laboratořemi a každý farmář, každý občan je vědcem, který nejlépe sám ví, jak špatné farmaření a špatné jídlo škodí zemi i našemu zdraví a jak dobré farmaření a dobré jídlo uzdravuje planetu i lidi.

Jeden z příkladů industriálního mýtu o zemědělství nalezneme v článku „The Great Organic Myths“ (Velké organické mýty) od Roba Johnstona, který byl publikován 8. srpna v *The Tribune*. Snaží se tvrdit: „Organické potraviny nejsou zdravější nebo šetrnější k životnímu prostředí - a jsou plné pesticidů. V době klimatické změny a nedostatku jsou tyto potraviny požítkem, který si svět nemůže dovolit.“

Tento článek byl publikován v deníku *Independent* a následně vyvrácen, ale v *Tribune* byl otištěn bez onoho dodatku, který jej vyvracel.

Každý argument v tomto článku je falešný.

Dominantní mýtus průmyslového zemědělství tvrdí, že produkuje více potravin a že je šetrné k půdě. Nicméně, čím více se rozšířilo průmyslové zemědělství, tím víc hladovějících lidí máme. A čím více se rozšířilo průmyslové zemědělství, tím víc půdy je uloupeno.

DŮKAZY PROTI PRŮMYSLOVÉMU ZEMĚDĚLSTVÍ

Produktivita průmyslového zemědělství se měří v termínech „výnosů“ na hektar, nikoli všeobecným výstupem. A jediným vstupem, který se započítává, je práce, již je dostatek, a neberou se v úvahu přírodní zdroje, které jsou omezené.

Systém zemědělství, který hladoví po zdrojích a který je ničící, není šetrný k půdě, ale naopak jí vyžaduje stále víc. To je důvod, proč průmyslové zemědělství provádí masivní planetární loupež půdy. Vede to k odlesnění deštných pralesů v Amazonii kvůli sójovým bobům a v Indonésii kvůli palmovému oleji. A podporuje to loupení půdy v Africe, přičemž dochází k vyhánění pastevců a rolníků.

Podle Mezinárodní technické konference FAO o pěstování geneticky upravených plodin, která se konala v Lipsku v roce 1995, je průmyslové zemědělství odpovědné za 75 % narušení biodiverzity, 75 % ničení zdrojů vody, 75 % úbytku půdy a 40 % skleníkových plynů. To je příliš velké břemeno pro naši planetu. A jak ukazuje 270 000 sebevražd farmářů v Indii od roku 1997, je to příliš velké břemeno i pro naše farmáře.

Toxické látky a jedy užívané při chemickém zemědělství představují zdravotní zátěž pro naši společnost. Připomeňme Bhopal, připomeňme oběti endosulfanu v Keralě a připomeňme řadu rakovinových onemocnění v Pandžábu.

Chystaná zpráva organizace Navdanya „Jedy v našich potravinách“ je syntézou všech studií o zdravotním zatížení pesticidy, jež jsou používány v průmyslovém zemědělství, ale nikoli v organickém farmaření.

Průmyslové zemědělství je neefektivní a zbytečně nákladný systém, založený na chemické intenzifikaci, nárůstu spotřeby fosilních paliv a nárůstu kapitálu. Ničí na jedné straně přírodní kapitál a na straně druhé i kapitál společenský tím, že likviduje malé farmy a ohrožuje zdraví. Podle Davida Pimentela, profesora ekologie a zemědělských věd na Cornell University, využívá průmyslové zemědělství 10 jednotek energie při vstupu na to, aby vyprodukovalo jednu jednotku energie ve formě potravin.

Toto plýtvání je ještě násobeno deseti díky dalšímu faktoru, když jsou na průmyslových farmách chována zvířata, která jsou krmena obilím

místo trávou z volných pastvin ekologických systémů. Rob Johnston oslavuje tato vězení zvířat jako efektivní a ignoruje skutečnost, že spotřebují 7 kg zrní, aby vyprodukovala 1 kg hovězího masa, 4 kg zrní k vyprodukování 1 kg vepřového masa a 2,4 kg zrní k vyprodukování 1 kg kuřecího masa.

Toto zneužívání potravinového zrní jako krmiva je hlavním spoluviníkem světového hladu. A zneužívané hektary, určené k produkci tohoto zrní, nikdy nikdo nepočítal. Evropa využívá sedmkrát větší rozlohu mimo Evropu k produkování krmiva pro své průmyslové farmy.

Malé farmy na celém světě produkují 70 % potravin, ačkoli jsou likvidovány kvůli nízkým „výnosům“. Osmdesát osm procent potravin je spotřebováno v rámci téhož ekoregionu nebo země, kde byly vypěstovány.

Industrializace a globalizace jsou výjimkou, nikoli normou. A tam, kde industrializace ještě nezničila malé farmy a lokální potravinové hospodářství, přináší biodiverzitu a potravu lidem živobytí. Biodiverzita zemědělství je udržována malými farmáři.

Jak říká zpráva ETC v dokumentu „Who Will Feed Us“ (Kdo nás bude živit), „rolníci chovají a vyživují 40 druhů hospodářských zvířat a téměř 8000 plemen. Rolníci také pěstují 5000 odrůd domestikovaných plodin a dodali více než 1,9 milionu variet rostlin do světových genetických bank“.

„Hospodařící rybáři chovají a ochraňují více než 15 000 sladkovodních druhů ryb. Práce rolníků a pastevců, udržující plodnost půdy, je osmkrátkrát hodnotnější než syntetická hnojiva, poskytovaná sedmi největšími korporacemi.“

Když je tento na biodiverzitu bohatý systém stravování nahrazen průmyslovými monokulturami, když je potrava komodifikována, výsledkem je hlad a podvýživa. Z 6,6 miliard světové populace (aktuální údaje pro únor 2013 jsou 7,01 miliardy - pozn. překl.) nemá 1 miliarda k dispozici dostatek jídla; další miliarda dostává sice dostatek kalorií, ale nikoli dostatek živin, zejména stopových prvků.

Další 1,3 miliardy jsou obézní, kteří trpí špatnou výživou, neboť jsou odsouzeni ke konzumaci uměle levného, na kalorie bohatého, ale na živiny chudého zpracovaného jídla.

Polovina světové populace je obětí strukturálního hladu a potravinové nespravedlnosti v dnešním dominantním způsobu úpravy potravin. Hlad jsem měli i v minulosti, ale ten byl zapříčiněn vnějšími faktory - válkami a přírodními katastrofami. Byl omezen v čase a prostoru.

Dnešní hlad je permanentní a globální. Je to hlad zaviněný způsobem úpravy. Neznamená to, že ti, kteří určují současný stravovací systém, mají v úmyslu způsobovat hlad. Znamená to, že způsobování hladu je zabudováno do korporátního způsobu průmyslové produkce a globalizované distribuce potravin.

Jiná řada zpráv v médiích referovala o studii, vypracované týmem pod vedením dr. Deny Bravatové, spolupracovnice stanforfského Centra pro zdravotnickou politiku, a dr. Crystal Smith-Spanglerové, pracovnice v Oddělení všeobecných lékařských disciplín a výzkumné lékařky na VA Palo Alto Health Care System, která provedla prý neúplnější metaanalýzu dosud existujících studií srovnávajících organické a konvenční potraviny.

Nenašli žádný jasný doklad toho, že by organické potraviny byly výživnější nebo že by přinášely menší zdravotní rizika než jejich konvenční alternativy, ačkoli při konzumaci organických potravin můžeme omezit riziko, vznikající vystavením organismu pesticidům.

Tato studie může být ovšem stěžejnějším „nejúplnější metaanalýzou“; badatelé prošli tisíce textů a identifikovali z nich 237 jako ty pro analýzu nejvýznamnější. Již to ukazuje na předpojatost. Nejrozsáhlejší metaanalýza byla vypracována v OSN jako Mezinárodní zhodnocení zemědělského poznání, vědy a technologie pro rozvoj (International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development, IAASTD).

Čtyři stovky vědců z celého světa pracovaly čtyři roky na analyzování všech publikací o různých přístupech k zemědělství a dospěly k závěru, že chemické průmyslové zemědělství již nepředstavuje možnou alternativu. Tou je pouze ekologické farmaření.

Ačkoli stanforfský tým svou práci prezentoval jako nejúplnější studii a tvrdil, že neexistují žádné zdravotní výhody organického zemědělství, i když neexistovaly žádné dlouhodobé studie o zdravotních výsledcích lidí konzumujících organické a naopak konvenčně produkováné potraviny (délka trvání posuzovaných výzkumů, zahrnujících lidské subjekty, byla od dvou dní do dvou let).

Dva dny netrvá žádný takový vědecký výzkum. Při dvoudenním výzkumu nelze měřit žádný dopad. A tato nesmyslná věda si říká věda.

Jedním z principů vypovídajících o potravě a zdraví je to, že potrava je tak zdravá, jak zdravá je půda, na které se pěstuje. A je tak ochuzená, jak ochuzenou se půda stává po chemickém farmaření.

Průmyslové chemické zemědělství způsobuje hlad a podvýživu tím, že okrádá obilí o živiny. Průmyslové produkováné potraviny jsou nutričně prázdnou masou, naplněnou chemikáliemi a jedy. Výživnost potravin pochází z živin, které jsou v půdě.

Průmyslové zemědělství, založené na NPK mentalitě syntetického dusíku, fosforu a na úrodnosti zvyšované draslíkem, vede k ochuzení o vitální mikroživiny a stopové prvky, jako jsou magnézium, zinek, vápník a železo.

David Thomas, geologicky orientovaný nutricionista, zjistil, že mezi lety 1940 a 1991 ztratila zelenina v průměru 24 % magnézia, 46 % vápníku, 27 % železa a více než 76 % mědi (srov. David Thomas, „A study on the mineral depletion of the foods available to us as a nation over the period 1940 to 1991“, *Nutrition and Health* 17, 2003, č. 2, s. 85-115). Mrkev ztratila 75 % vápníku, 46 % železa a 75 % mědi. Brambory ztratily 30 % magnézia, 35 % vápníku, 45 % železa a 47 % mědi.

Aby lidé získali stejné množství živin, budou muset jíst mnohem více jídla. Vzrůstající „výnos“ prázdné masy nepřináší více výživy. Ve skutečnosti vede k podvýživě.

IAASTD uznává, že skrze agroekologický přístup, „mají i v těch nejchudších společnostech agroekosystémy potenciál prostřednictvím ekologického zemědělství a IPM dosáhnout nebo dokonce překročit výnosy, produkováné konvenčními metodami, omezí požadavky na přeměnu krajiny na zemědělsky využívanou půdu, obnoví služby ekosystému (zejména vody), omezí užívání a potřebu syntetických hnojiv, vyráběných z fosilních paliv, a používání silných insekticidů a herbicidů“.

Našich 25 let zkušeností v Navdanya ukazuje, že ekologické, organické farmaření je jedinou cestou výroby potravin bez ničení planety a lidského zdraví. To je trend, který bude narůstat, bez ohledu na to, kolik pseudovědeckých historek bude průmyslem prosazeno do médií.

přeložil -čp-

ZDROJ:

www.zcommunications.org/myths-about-industrial-agriculture-by-vandana-shiva-1

Dr. Vandana Shiva je lékařka, ekofeministka, myslitelka, aktivistka a autorka více než dvaceti knih a 500 studií. Je zakladatelkou Výzkumné nadace pro vědu, technologii a ekologii, která vedla kampaně za biodiverzitu a farmářská práva. V roce 1993 obdržela Right Livelihood Award (alternativní Nobelovu cenu).

SPOLUPRÁCE, AKTIVITA, SOLIDARITA

Československá anarchistická federace (ČSAF)

sdrůžuje místní skupiny a jednotlivce, kteří se hlásí k anarchistickým myšlenkám. Jsme svobodomyšlný kolektiv fungující na anarchistických zásadách, kterými se rozumí federalismus, samospráva a aktivita zdola. Nemáme žádné vůdce, všechna rozhodnutí jsou přijímána všemi členy, případné funkce jsou volitelné a kdykoli odvolatelné zdola. ČSAF usiluje o vytvoření svobodné a samosprávné společnosti založené na územní a výrobní samosprávě, federalismu, rovnosti, solidaritě a sociální spravedlnosti. Společnosti, kterou budeme spravovat my samotní, obyčejní lidé - pracující, studenti a důchodci. ČSAF se věnuje propagaci anarchistických myšlenek, různorodým akcím, aktivitám a kampaním, které považuje za důležité. Sdílíš podobné myšlenky a myslíš si, že vzájemnou spoluprací můžeme snadněji dosáhnout změny, účinněji bránit svá práva a prosazovat své zájmy? Pak by právě ČSAF mohla být odpovědí na tuto otázku.

Považuješ se za anarchistu/ku nebo ti jsou jejich myšlenky sympatické? Máš zájem a chuť něco aktivně dělat? Nechceš už jen nečinně sedět a přihlížet věcem, které se kolem tebe odehrávají a se kterými nesouhlasíš? Uvědomuješ si, že se stav věcí sám od sebe k lepšímu nezmění? Nejlepším řešením je aktivně se zapojit. Pokud chceš, aby se realizovaly myšlenky svobodné, samosprávné, sociálně spravedlivé a zdola organizované společnosti, musíš těmto myšlenkám aktivně pomoci. Nemá cenu spoléhat se, že to udělá někdo jiný. Kdo jiný by měl prosazovat naše požadavky a potřeby v místě našeho bydliště, ve škole nebo na pracovišti než my sami společně s ostatními. Je potřeba začít se efektivně bránit a sdrůžovat se s lidmi s podobnými názory. Aby byl člověk aktivní, nemusí být přímo členem/kou nějaké organizace. Přesto budeme rádi, když nám napíšeš na e-mailový kontakt csaf@csaf.cz, zapojíš se nebo budeš alespoň spolupracovat na dílčích aktivitách.

Pro inspiraci přinášíme několik tipů, jak se můžeš zapojit nebo s čím můžeš pomoci. Přirozené je vítána každá vlastní iniciativa a nápady. Každý/á z nás má jiné záliby, přednosti a předpoklady a je jen na nás samotných, jakým způsobem je uplatníme.

★ Rozdávat letáky ČSAF, vylepovat samolepky, plakáty či nástěnné noviny A3, rozšiřovat anarchistické materiály ve svém okolí, mezi ka-

marády, kolegy a spolužáky. Vytvářet tematické transparenty či vytvářet angažovaná graffiti.

★ Pomoci s pořádáním projekcí, přednášek, besed, výstav, divadelních představení či benefičních koncertů, nebo podobné akce přímo pořádat. Například pokud máš k dispozici vhodné prostory a techniku, rozjed' filmová promítání - filmy rádi dodáme.

★ Pomoci s distribucí našich časopisů a publikací mezi známými, ve škole, na pracovišti, na kulturních či protestních akcích.

★ Aktivně se účastnit a zapojovat do akcí pořádaných (nejen) ČSAF, pomoci s organizací a propagací těchto akcí. Stačí jen sledovat přehled chystaných akcí na webu csaf.cz.

★ Spolupracovat na tvorbě a aktualizaci webových stránek, přispívat do periodik ČSAF, psát články, eseje, recenze, krátké zprávy nebo překládat zahraniční texty. Titulovat filmy a podílet se na multimediálních projektech.

★ Propagovat web ČSAF v tvém okolí a pomoci tak alternativním a anarchistickým myšlenkám dostat se do povědomí co nejširšího okruhu lidí.

★ Pokud máš možnost zdarma či levně kopírovat letáky, samolepky, brožury apod., rozhodně to bude velkým přínosem.

★ Ovládáš grafiku nebo maluješ? Pak můžeš pomoci s vytvářením samolepek, plakátů, brožur, knížek, komiksů, kalendářů atp.

★ Pomoci pronásledovaným aktivistům/kám v podobě peněžních sbírek, letákových kampaní, piketů, posiláním dopisů. Zapojit se do aktivit Anarchistického černého kříže (ABC), který se orientuje na pomoc stíhaným a vězněným anarchistům.

★ Zapojit se do projektů věnujících se regionálním problémům, popularizaci anarchismu, organizování se na pracovišti a odborářským aktivitám, feminismu, solidárním sítím, antifaišismu, ekologii a ochraně přírody, právům zvířat, pomoci potřebným (Food not Bombs), samozásobitelství a mnohému dalšímu, co je ti blízké a co považuješ za důležité

Způsobů, jak se zapojit, je mnoho. Vždy je však potřeba řídit se vlastním rozumem a citem, zachovávat si kritický přístup a vědět, že jiný svět je možný.

MNOHO CENTER, ALE MÁLO POLITIKY

ROZHOVOR S ANARCHISTOU Z DÁNSKÉ FEDERACE LIBERTÆRE SOCIALISTER

V PŘEDEŠLÉM ČÍSLE EXISTENCE JSME PŘINESLI ROZHOVOR S RUMUNSKÝM ANARCHOSYNDIKALISTOU. V PUTOVÁNÍ PO EVROPĚ BUDEME POKRAČOVAT I NYNÍ, TENTOKRÁT SE PODÍVÁME DO DÁNSKA.

Představ nám prosím svou organizaci. Jaká jsou její ideová východiska a čemu se prakticky věnuje?

Jmenuji se Janus a jsem členem dánské federace Libertære Socialister (LS). Máme lokální skupiny ve všech větších městech Dánska. Já jsem členem místní skupiny v Kodani, k níž jsem se připojil před dvěma lety. LS existuje něco přes tři roky a zformovala se těsně před začátkem klimatického summitu, který se konal v Kodani v roce 2009. LS je rovněž členskou sekci organizace Anarkismo, která se hlásí k platformistické tradici anarchismu.

Sami se definujeme jako libertiniští socialisté, odtud název naší organizace. To znamená, že se díváme na společnost socialistickou třídní optikou, přičemž kritizujeme mocenskou vztahy z anarchistického pohledu, jsme tedy proti centralizaci atd. Ideovými směry LS jsou také syndikalismus, anarchokomunismus, anarchofeminismus a podobně.

Participovali jsme na mnoha různých aktivitách, od bojů za klimatickou spravedlnost až po blokády pracovišť spojené s vyjednáváním o smlouvách. Právě nyní rozjždíme náš vlastní časopis *Přímá akce*, připravujeme během jara několik demonstrací a budov vznikat nové lokální skupiny, přičemž hodláme také aktualizovat naše programová východiska.

Je možné označit Dánsko jako zemi s dlouhou anarchistickou tradicí?

Ano i ne. Od roku 1920 nebyla v Dánsku žádná konzistentní anarchistická organizace, LS je naprostá novinka. Neexistoval tu ani žádný syndikalistický svaz. Nicméně vždy tady bylo možno pozorovat silnou přítomnost anarchistických myšlenek, a to konkrétně v 60. a 70. letech, zejména však v letech 80., kdy došlo k rozmachu squatterského hnutí. Toto hnutí trvá v subkulturní podobě dodnes. Také například v tradičních odborech byly a stále jsou skupiny, které se projevují anarcho-syndikalisticky.

Takže ano, tradice tu je, ale anarchistické hnutí neexistuje dlouho v organizované podobě. Jediná organizovaná anarchistická skupina v Dánsku je LS. Každopádně existuje řada anti-fašistických skupin a subkulturních kolektivů, které jsou anarchismem ovlivněny.

Ve spojení s Dánskem se českým anarchistům vybaví zejména Christiania. V roce 2011 probíhal ale nějaký spor ohledně vlastnických práv. Jaký byl vlastně výsledek?

Tak to je hodně dlouhý příběh. Abych to řekl v kostce: Pozemek, na němž je Christiania postavena, byl do loňského roku ve vlastnictví státu, pak to odkoupili ti, kteří zde žijí, společně s aktivisty, kteří komunitu podporují. Nyní je v jejich vlastnictví, ale kolektivně. To znamená, že jednotliví lidé nemohou prodat své vlastní domy, takže se nestanou objektem tržních spekulací - na rozdíl od zbytku města. Nicméně Christiania už řadu let není politickou silou, zůstala pouze kulturním prostorem pro levicově smýšlející a symbalem pro mládež.

Nevím přesně, co se s Christianii plánuje do budoucna. Je velice těžké jí porozumět, když nejsi její součástí, je to velmi komplexní projekt. Některé části Christianie jsou kontrolovány kariéristy, které zajímají jen peníze, v jiných žijí staří hipici anebo rodiny, které nemají žádné politické ambice. Ale jsou části, které jsou velmi progresivní a lidé zde žijící jsou členy nejrůznějších iniciativ.

Před několika lety se v Kodani konal klimatický summit, který provázely masové protesty. Jaká byla role anarchistického hnutí během této události?

Byl jsem jeden z těch, kdo protesty organizovali a usnadňovali mnoha lidem příjezd. V té době byla také zformována LS, ale na protest neměla nějaký velký vliv. Každopádně spousta lidí z LS byla aktivními organizátory. Jednoduše řečeno - mezi organizátory protestu nebyly konkrétní anarchistické skupiny, ale spousta jednotlivců vycházela z anarchistické filozofie. Tito lidé se věnovali velmi obtížné práci, ale jejím výsledkem bylo, že anarchistické principy měly v rámci protestů a setkání velký vliv.

Jak to vypadá v Dánsku se squatterským hnutím?

Bylo natolik úspěšné, že se tím samo zničilo. Hnutí, které vyrostlo po zničení Domu mládeže, bylo skutečně něčím výjimečným a mělo obrovský vliv na hodně mladých lidí v Kodani i jinde v Dánsku. Pořádala se řada kreativních a spektakulárních akcí, obrovských demonstrací a obsazování domů v různých částech země. Magistrát Kodaně byl dotlačen k tomu, aby poskytl hnutí nový dům, který existuje v severní části města dodnes.

Po tomto úspěchu se hnutí zapojilo do dalších bojů. Většinou šlo o problematiku ilegálních imigrantů a jejich otřesných podmínek či téma klimatické spravedlnosti v souvislosti s nadcházejícím summitem. Obě tyto kampaně skončily porážkou, zejména klimatické hnutí, které skončilo ušlapáno pod botami dánských těžkooděnců. Avšak na vině byla možná i obrovská zátěž spojená s organizací protestů a koordinací aktivistů. Výsledkem bylo, že mnoho aktivistů postihl syndrom vyhoření, takže se nyní zbytky organizovaného hnutí starají o své vlastní aktivisty. Porážka zmíněných bojů a kampaní velice snížila politické aktivity hnutí, které je nyní poměrně slabé.

V kontrastu s touto malou úrovní politických aktivit má nyní Kodaň spousty levicově oriento-

vaných infocenter. Nový Dům mládeže, Candy Factory, Christianii, Lidový dům a řadu dalších projektů napojených na squatterské hnutí. Všechna tato místa byla ohrožena vyklizením, ale po bouřlivých událostech okolo Domu mládeže našla všechna nějaké řešení a magistrát se nyní neodvažuje nic zkoušet.

Tento obrovský sociální prostor je nicméně jedním z důvodů, proč jsou politické aktivity na tak nízké úrovni. Investovali jsme mnoho sil a energie, abychom tato sociální centra udrželi, takže nezbyl čas na politiku. Vlastně se dá říct, že máme hodně prostorů, ve kterých se nic neděje, protože k tomu chybí energie. Kromě toho spousta lidí raději kultivuje svůj vlastní mikrosvět radikalismu, který jim přijde „cool“, než aby se pokusili organizovat v rámci nového hnutí dělnickou třídu. Tato situace možná není něčím, co lidé v současnosti chtějí, možná jde o přirozený výsledek v situaci, kdy máš spousty sociálních center ve chvíli, kdy je politické hnutí mrtvé.

Takže abych to shrnul. V Dánsku není žádné squatterské hnutí, ale existuje zde mnoho sociálních center, která potřebují svou vnitřní revoluci, aby se z nich znovu stala politická síla.

V dokumentu „69“ o vystěhování Domu mládeže můžeme vidět obrovskou podporu tisíců lidí všeho věku - u nás něco nepředstavitelného. Jak bys tak velkou podporu vysvětlil?

Na to by možná lépe odpověděli jiní lidé. Přestěhoval jsem se do Kodaně v době, kdy byl dům již vyklizen. Řekl bych, že hlavním důvodem, proč tolik lidí sympatizovalo s Domem mládeže, bylo to, že existoval mnoho let a vytvořil velkou podpůrnou síť. Ale možná důležitějším důvodem byl politický kontext celého případu. Pro veřejnost bylo velmi jednoduché pochopit, kdo je nepřítelem, požadavky aktivistů - nový dům - byly jasně čitelné.

Oproti tomu protesty během klimatického summitu byly velmi nepřehledné. Bylo těžké popsat, o co vlastně jde, bylo složité vysvětlit, kdo je nepřítelem a čí názor je správný. Takže lepší je snížit politické požadavky tak, aby byly jasně čitelné a lehké pochopitelné. V boji za Dům mládeže to byl magistrát, kdo dům sebral, ale během klimatického summitu to byly škodliviny v ovzduší, které někdo někde vypouští.

Jakému typu represe musí čelit místní anti-autoritářské hnutí?

Dánské policejní složky jsou z globálního hlediska jedny z nejtrénovanějších. Jsou neuvěřitelně vybaveny a vlastní jedny z nejsilnějších zbraní. Například dánský slzný plyn je jeden z nejagresivnějších na světě - kromě Dánska ho používá už jen Izrael a Jihoafrická republika.

Dánská policie s oblibou bije lidi, na druhou stranu dochází k menšímu počtu soudních procesů. Místo toho se snaží spíše zaměřovat na konkrétní příklady, kde se předpokládá vítězství režimu nad aktivisty, a poté následuje tendence „hodit“ veškerá obvinění na danou osobu. Poslední dobou také začala kopírovat britskou policii - začalo natáčení lidí či nošení reflexních vest - což je poměrně úsměvné.

připravil Svatopluk Procházka

SOLIDÁRNÍ OŠETŘOVNA

ROZHOVOR O SAMOSPRAVNÉM ZDRAVOTNICKÉM PROJEKTU V SOLUNI

NA POČÁTKU LISTOPADU 2011 BYLA VYBUDOVÁNA SOCIÁLNÍ OŠETŘOVNA SOLIDARITY SOLUŇ (SOS). PROJEKT JE ZAMĚŘEN NA POSKYTOVÁNÍ ZÁKLADNÍ ZDRAVOTNÍ PÉČE ROSTOUCÍMU POČTU OBYVATEL ŘECKÉ SOLUNĚ, KTEŘÍ NEMAJÍ KVŮLI KAPITALISTICKÝM ÚSPORNÝM OPATŘENÍM PŘÍSTUP DO NEMOCNIC A ZDRAVOTNÍCH STŘEDISEK. JEHO FUNKOVÁNÍ PŘIBLIŽUJE ROZHOVOR RALFA DREISE SE SERAFÍOU KALAMÍTSOU, SEDMATŘICETILETOU PEDIATRIČKOU A ANARCHISTKOU, KTERÁ BYLA AKTIVNÍ JIŽ PŘI FORMOVÁNÍ SOS.

Ahoj, Serafio. Můžeš nejprve říci něco o situaci v Řecku a poté popsat, odkud pochází idea vybudování SOS a jak byla uskutečněna?

Ahoj, Ralfe, řeknu něco o situaci v sektoru zdravotnictví, protože ti z nás, kteří pracují v SOS, jsou aktivní hlavně v této oblasti, i když naše práce zahrnuje také vyrovnávání se s jinými společenskými problémy. Je důležité pochopit, že problémy v sektoru zdravotnictví zde byly již před vypuknutím ekonomické krize. Situace se nyní zhoršila a má vliv na větší množství lidí (kvůli úsporným opatřením). Mnozí ale neměli přístup k systému zdravotní péče ani předtím, s těmi, kteří byli přijati na oddělení, bylo zacházeno špatně nebo museli za potřebnou léčbu platit. V roce 2011 během únorové protestní hladovky tří set imigrantů, kteří bojovali za legální status v Řecku, jsme společně pracovali jako podpůrná skupina. Padesát hladovkářů bylo ubytováno ve středisku soluňských pracujících a požádali o pomoc v oblasti zdravotní péče. Aby měli stávající hladovkáři na blízku lékařskou pomoc, založili ve středisku několik doktorů, sestřiček a psychologů - hlavně anarchistů, antiautoritářů a levičáků - kolektiv nemocničních a pečovatelských pracovníků. Imigranti v Řecku žili většinou mnoho let ilegálně a dokola různým úřadům podávali žádosti a platili spousty peněz, aby obdrželi vízum. Aby se nakonec domohli svých práv, nezbylo jim nic než protestní hladovka. Jako kolektiv jsme se po jejím ukončení, plni entuziasmu z plodné spolupráce mimo zaměstnání v nemocnici, rozhodli v našem městě vybudovat solidární kliniku pro uprchlíky.

Na počátku jste si mysleli, že vytvoříte kliniku výhradně pro uprchlíky.

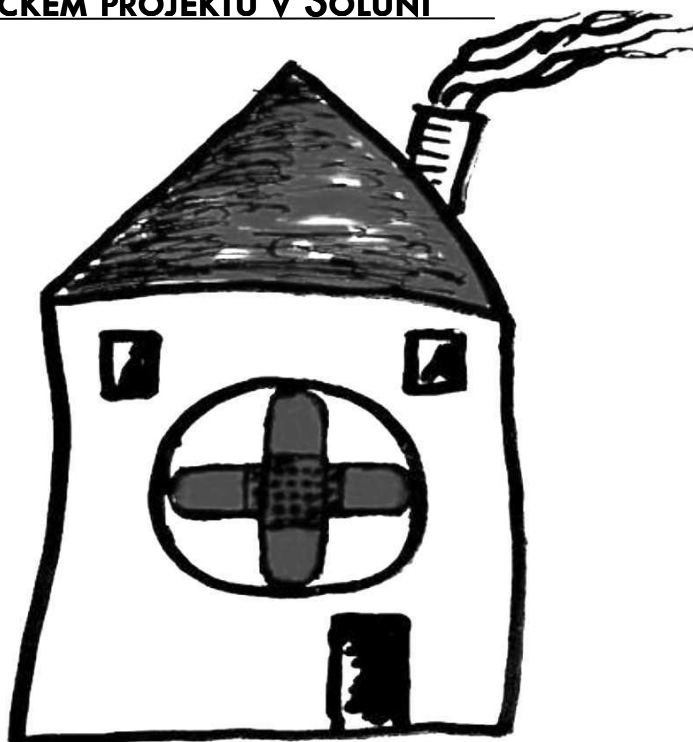
Ano, ale rychle jsme se rozhodli zahrnout všechny lidi bez zdravotního pojištění, takže imigranty i Řeky. Poté, právě když jsme pořádali schůze, abychom diskutovali, jak uskutečnit projekt, zasáhl Řecko plnou silou ekonomický diktát Mezinárodního měnového fondu (MMF), Evropské komise a Evropské centrální banky. Výsledkem bylo, že počet lidí bez pojištění prudce stoupl, takže Řekové dnes tvoří víc než polovinu našich pacientů. Nejprve jsme se obrátili na město, aby nám poskytlo jednu ze svých ohromných prázdných budov. Ale městští zastupitelé kromě různých výmluv neposkytli vůbec nic, nic se nedělo. Později jsme se snažili pronajmout místnosti, které ale nebyly z finančních důvodů udržitelné. Poté jsme uvažovali o možnosti obsazení domu. To mnozí z naší skupiny zamítli, protože zřízení projektu ve squatu by mohlo představovat hrozbu nebo být zdrojem strachu pro lidi bez dokumentů. Nakonec jsme uzavřeli dohodu se střediskem pracujících. Byly nám poskytnuty místnosti v prvním patře budovy v ulici Aisopou 24 a tam nyní sídlíme. Pracující ve středisku jsou v současnosti placeni, zaplacená je také elektřina, takže naše hlavní výdaje jdou na nákup vakcín a na ústní chirurgii, což dělá kolem 5000 eur měsíčně. Většina ostatních léků a obvazových materiálů, které používáme, pochází z darů jednotlivců, kteří vyráběli svoje lékárníčky.

Můžeš nám pro představu říct, kolik lidí je zapojeno v SOS a jak se SOS dál vyvíjela?

Na začátku, během protestní hladovky, nás bylo kolem třiceti. Pak, v průběhu fáze plánování, přišlo na schůze několik dalších lidí a v současnosti je nás v sektoru zdravotní péče zapojeno minimálně dvě stě. Krom toho by se rádi přímo podíleli také lékaři v soukromých praxích, ale nefunguje to, protože máme stejnou pracovní dobu. Místo toho se během své praxe postarají o dva, pět nebo deset pacientů z SOS měsíčně. SOS provozuje celou řadu oborů, jako jsou všeobecná zdravotní péče, zubní lékařství, psychoterapie nebo dětská lékařská praxe, a sociální lékárnu, kde pacienti dostávají své léky zdarma. To všechno je organizováno administrativními pracovníky, kteří vše koordinují, bez nich by celý projekt nebyl možný.

Kontrolujete, zda mají vaši pacienti zdravotní pojištění?

Ne, to nekontrolujeme. Opakovaně jsme zveřejnili, že nemáme v úmyslu nahradit stávající veřejný zdravotní systém - a kromě toho ani

nemůžeme. Nebudeme se pokoušet být lepším ministerstvem zdravotnictví, než je ministerstvo zdravotnictví. Jsme tu pro ty, kteří byli vyloučeni z kapitalistického systému, kteří byli vykopnuti z nemocnic a zdravotních středisek a nikde s nimi není zacházeno jinak. Neusílujeme o to být vždycky dostupní, ale pokoušíme se vytvořit politické a sociální podmínky, které by zajistily, že všichni lidé mají rovný přístup ke zdravotní péči a pro nikoho není vyloučena možnost být ošetřeni v nemocnici. Můžeme poskytovat pouze základní zdravotní péči. Jakmile je nezbytná operace nebo rentgen páteře, naši pacienti se musí obrátit na nemocnici. Je naprosto nezbytné, aby všichni lidé bojovali za zdravotní péči zdarma, bez ohledu na to, zda jsou pojištěni, nebo ne.

Je středisko SOS otevřené každý den?

Máme otevřeno denně kromě neděle.

Zdá se, že poptávka je vysoká.

Každodenní úřední hodiny měla zpočátku jen některá oddělení, nyní je potřeba, aby denně fungovala i další, spolu s větším počtem doktorů. Naše prostory jsou malé a ošetřování zdlouhavé. Tuto zimu navíc přijde do SOS mnohem víc lidí bez zdravotního pojištění.

V Německu se o práci SOS zajímá docela dost lidí. Myslím, že většina této sociálně aktivní části obyvatelstva oceňuje váš projekt jako charitativní službu. Shoduje se to s vaším sebehodnocením?

V Řecku jsou různé druhy sociálních lékáren. My se nazýváme „Sociální ošetřovna solidarity“. Já ale osobně preferuji pojem „solidární ošetřovna“, protože jasněji vyjadřuje naše pozice. Fungují tu i jiná samosprávná střediska, která jako my nepatří církvi a nejsou organizovaná na bázi nevládní organizace. Existují zde také sociální zdravotní střediska, která poskytují charitativní práci a jsou udržována nevládními organizacemi, církví nebo lékařskými asociacemi. A působí zde i nacistická propaganda politické strany Zlatý úsvit, která avizovala „sociální lékařská oddělení pouze pro Řeky“. Ve skutečnosti je to čistá propaganda, protože tato nacistická strana není v pozici, aby realizovala takové projekty. Jedno z jejich tzv. sociálních lékařských středisek bylo ohlášeno ve městě Xanthi na severu Řecka. Ve skutečnosti jej provozuje fašistický armádní doktor, který nikdy doopravdy žádné pacienty neléčil.

Denní tisk 13. září oznámil, že Zlatý úsvit požaduje, aby bylo „krevní dárce pouze pro Řeky“.

Ano, to je pravda, nacistická propaganda Zlatého úsvitu chce vyvolat dojem, že má starost o řeckou společnost. Soudruzi z Athén informovali, že v kampani krevního dárce bylo zapojeno jen 10 až 12 nacistů. Lékařská etika jasně stanovuje, že krev má být darována, nikoli prodávána, a že má být poskytována výhradně podle lékařských kritérií a má být

přístupná všem, kteří ji potřebují. Je směšné a nevědecké darovat řekou krev řeckým pacientům nebo německou krev německým. Je nechutné a hanebné, že vláda vyhověla požadavku Zlatého úsvitu a umožnila jim vytvořit jednotku dárcovství krve. Svaz nemocničních lékařů a Národní lékařská asociace rasistické darování krve ve svých prohlášeních ostře odsoudily.

Vrat'me se k vám a k cílům vaší solidární nemocnice. Kromě poskytování základní zdravotní péče pro lidi bez zdravotního pojištění jsou vaše cíle trochu jinde.

Nezačali jsme s tímto projektem, abychom si charitativní práci zachránili duši, ale vnímáme sebe sama jako politický projekt s jasným cílem. Coby SOS je naším hlavním cílem ukázat, že solidární struktury fungují a že se skrze solidární organizaci daří překonávat problémy způsobené ekonomickou krizí. Solidarita znamená mnohem víc než jen poskytnutí pomocné ruky. Pokud je solidarita součástí našeho vědomí, pak mohou mít solidární struktury velký vliv nejen na naše pacienty, ale také na jejich rodiny a sousedství. Z tohoto procesu vyplývá, že podpůrné struktury mohou být vytvořeny nejen ve zdravotním sektoru, ale také ve všech ostatních oblastech našich životů. Rozpohybovat tento proces uvědomování je velmi obtížné. Když se ale zastavíme u toho, že jsme stvořili fungující zdravotnické centrum, bude naše práce zbytečná. Úspěšní budeme tehdy, až se podaří SOS včlenit do celkového hnutí, jehož cílem je společenská samospráva a solidarita nejen ve městě, ale i v celé zemi.

V Soluni je spousta samosprávných struktur. Spolupracujete vzájemně? Vydáváte společné texty nebo politické analýzy? Organizujete akce nebo demonstrace s ostatními projekty, jako jsou sociální centrum Mikropolis nebo squatteři z bývalých armádních pozemků v západní části města, kteří jako kolektiv „PerKa“ pěstují zeleninu? Jste v kontaktu se squaty?

Společné politické texty jsme dosud nepublikovali, ale navštěvujeme pléna jiných projektů. Někteří lidé z těchto projektů chodí pak na naše pléna. Například Mikropolis nás finančně podporuje fixním měsíčním příspěvkem. S několika dalšími skupinami se pokoušíme vybudovat ve městě antifašistickou, antirasistickou síť. Doposud jsme nebyli schopni vytvořit organizovanou strukturu, ale neformálně se různé projekty vzájemně propojují.

Když jednáte o tomto druhu spolupráce nebo o politických akcích, kdo nakonec rozhoduje o tom, co se stane?

SOS je samosprávná organizace a veškerá rozhodnutí jsou učiněna na valném shromáždění. Schůze shromáždění se může účastnit každý. Nevnímají to tak bohužel všichni, ale většinou se účastní 40-60 aktivistů. Mnozí preferují místo diskusí na valném shromáždění aktivní práci. Osobně si myslím, že je velice důležité pracovat společně, rozvíjet stanoviska a dosahovat rozhodnutí.

Jak na vás reaguje stát nebo masmédiá?

Stále se snažíme ukazovat veřejnosti jasně naše antirasistické postoje a zveřejňovat ve městě naše články v mnoha různých jazycích. Středisko SOS je díky tomu poměrně dobře známé a podporované mnoha lidmi. To je fakt, který nás momentálně chrání proti přímým vládním útokům. Masmédia hrají svoji vlastní hru. Samozřejmě nechtějí zdůraznit náš antikapitalistický nebo antirasistický pohled, ale naši „charitativní“ práci, protože jsme, co se masmédií týče, velice opatrní. Hrozí, že náš obsah zcela překroutí a nakonec nás představi jako náhradní církev nebo nevládní organizaci.

Výše jsme zmiňovali fašistické bandy Zlatého úsvitu. Nestávají se projekty typu SOS cílem útoků nácků už kvůli své formě?

Nebezpečí je stále reálné, protože ve čtvrti, ve které se nacházíme, nejen bydlí mnoho migrantů, ale také zde stojí stranická kancelář Zlatého úsvitu. Opravdu máme obavy z možných nacistických útoků na naše pacienty nebo na nás, když pozdě v noci opouštíme dům. Doposud se ale našťastí nic nestalo. Kromě osobních nebo informačních vazeb s ostatními projekty, o kterých jsme mluvili, funguje také antifašistická telefonní spojka, která je aktivovaná pro případ nebezpečí.

O tom, jaké má vaše zařízení výdaje a jak jsou hrazeny, už jsme mluvili na začátku. Jaké mají možnosti solidární lidé ze zahraničí, kteří chtějí podpořit váš boj proti kapitalistickému barbarství?

(smích) No, jasně že finanční podporou. Pořád potřebujeme peníze, a jak jsem už popsala, je hodně věcí, které musíme kupovat, hlavně tedy zubní protézy, plomby, vakcíny pro děti apod., a všechno je to velice drahé. Pro nepojištěné dítě například nejsou žádné vakcíny zdarma, což znamená, že není očkované. Když se ale dítě později zapisuje do školy, musí předložit očkovací průkaz s potvrzením o všech preventivních očkováních. Rodiče, kteří nemají dost peněz na to, aby mohli živit svoje děti, si nemohou dovolit drahá očkování. Takové povinnosti, které pro své občany stát jednoduše schválil, vedou, spolu s přiměřeným kry-

tím zad ze strany masmédií a rozšířenou rasistickou propagandou, k dalšímu posílení nacistů. Doposud jsme obdrželi finanční podporu od dělnických skupin, spolků, díky různým akcím, od jednotlivců nebo ostatních projektů, jako je Mikropolis. To ale pořád nestačí, a protože se situace dál vyhorčuje, velice uvítáme příspěvek od soudruhů z dalších zemí. Lékaři nám mohou vyjádřit svou solidaritu, pokud k tomu mají příležitost, darováním drahých léků. Potřebujeme také nápady a podporu v boji proti fašismu a při antirasistických mobilizacích, s nimiž máte v Německu dlouholeté zkušenosti.

ZDROJ:

www.fau.org/artikel/art_121107-140612

Podle anglické verze na www.anarkismo.net/article/24409 přeložil Miroslav K.

Peněžní dary je možné zasílat na konto:

Friends of social solidarity infirmary Thessaloniki
Piraeus Bank
KTO: 5272-059087-744
IBAN: GR89 0172 2720 0052 7205 9087 744
BIC: PIRBGRAA

KOINWNIKO-IATREIO.GR

koinwniko.iatreio@gmail.com
Aisopou 24, Thessaloniki

NAŠÍM POSELSTVÍM JE BOJ A ODPOR

KOMUNIKÉ TAJNÉHO REVOLUČNÍHO DOMORODÉHO VÝBORU

– VRCHNÍHO VELITELSTVÍ ZAPATOVY ARMÁDY NÁRODNÍHO OSVOBOZENÍ (EZLN)

PŘINÁŠÍME KOMUNIKÉ EZLN, KTERÉ BYLO VYDÁNO U PŘÍLEŽITOSTI NADCHÁZEJÍCÍHO 19. VÝROČÍ ZAPOČETÍ ZAPATISTICKÉHO POVSTÁNÍ V JIHOMEXICKÉM CHIAPASU A V SOUVISLOSTI S TICHÝM POCHODEM ZAPATISTŮ 21. PROSINCE 2012, TEDY VE STĚŽEJNÍ DEN MAYSKEHO KALENDÁŘE.

Lidu Mexika,
Lidu a vládám celého světa.
Bratři a sestry,
Compañeros a Compañeras,

v časných ranních hodinách 21. prosince 2012 se mobilizovaly desítky tisíc domorodých zapatistů a tiše a mírumilovně převzaly kontrolu nad pěti sídly městské správy v jihovýchodním státě Mexika, v Chiapasu. V městech Palenque, Altamirano, Las Margaritas, Ocosingo a San Cristóbal de las Casas jsme se v tichu podívali na vás a sami na sebe.

Naším poselstvím není rezignace.
Není jím ani válka, smrt a ničení.
Naším poselstvím je boj a odpor.

Po mediálním státním převratu, který katalpuloval chabě skrývanou a dokonce ještě chaběji oděnou ignoranci do federálních exekutivních orgánů, jsme se jim ukázali, abychom jim dali najevo, že pokud nikdy neodejdou oni, neodejdeme ani my.

Před šesti lety se část politické a intelektuální třídy pokoušela hledat někoho, kdo by převzal odpovědnost za jejich porážku. My jsme v té době bojovali ve městech a v komunitách za spravedlnost pro Anteco, což tehdy ještě nebylo v módě.

Tenkrát nás nejprve pomlouvali a poté nás chtěli umlčet.

Nečestní a neschopní vidět, že jen mezi nimi samými byla a stále je zasetá setba jejich vlastní destrukce, pokoušejí se dosáhnout lhaním toho, abychom zmizeli v mlčení spoloviny.

Po šesti letech jsou jasné dvě věci:

Nepotřebují nás k tomu, aby selhali.

My nepotřebujeme je k tomu, abychom přežili.

My, kteří jsme nikdy neodešli navzdory tomu, že média napříč celým spektrem měla za úkol donutit vás, abyste tomu věřili, jsme znovu povstali jako domorodí zapatisté, jimiž jsme a vždy budeme.

V těch několika letech jsme značně zesílili a lepší se naše životní podmínky. Naše životní úroveň je vyšší než životní úroveň jiných domorodých společenství, která podporují úřadující vlády, jež dostávají návody, jak rozhazovat peníze za alkohol a jiné zbytečnosti.

Vylepšili jsme naše domovy bez poškozování přírody tím, že bychom do ní uváděli postupy, které jsou jí cizí. V našich komunitách je půda, která byla farmáři a velkými vlastníky využívána k vykrmování dobytka, a nyní se využívá k pěstování kukuřice, bobů a zeleniny, jež dodávají lesku našim stolům. Naše práce nám poskytuje dvojí uspokojení tím, že nám dává vše, co potřebujeme k čestnému životu, a že přispívá ke kolektivnímu růstu našich komunit. Naši synové a dcery chodí do školy, kde je

učíme jejich vlastní historii, historii jejich země a historii světa, stejně jako vědy a technologie, které jsou nezbytné k tomu, aby vyrůstali, aniž by přestávali být domorodci.

Domorodé zapatistické ženy nejsou prodávány jako zboží.

Domorodí členové PRI (Institucionální revoluční strany) navštěvují naše nemocnice, kliniky a laboratoře, protože v těch vládních neexistuje medicína, nejsou tam lékařské pomůcky, ani lékaři, ani kvalifikovaný personál.

Naše kultura vzkvétá, není izolovaná, ale obohacuje se kontaktem s kulturami ostatních národů Mexika a celého světa. Vládeme a vládneme si sami, přičemž vždy nejprve hledáme dohodu a dáváme jí přednost před konfrontací. Dosáhli jsme toho bez vlády, bez politické třídy a bez médií, která se s nimi spolčují, zatímco jsme současně čelili jejich útokům všeho druhu.

Znovu jsme ukázali, že jsme, kdo jsme.

Naším mlčením jsme byli přítomni.

TICHO, KTERÉ JE SLYŠET

V den konce světa zapatisté v jihovýchodním Mexiku napochodovali do měst Ocosingo, San Cristóbal de las Casas, Palenque, Altamirano a Las Margaritas, která dobyli před 19 lety na Nový rok 1994, když povstali proti mexické vládě a armádě. Přes čtyřicet tisíc zakuklených zapatistů obsadilo v dopoledních hodinách náměstí klíčových chiapaských měst - sešikovaní a v úplné tichosti, kterou narušovaly jen oslavné pokřiky sympatizantů, turistů a náhodných kolemjdoucích. Největší mobilizace rebelů od povstání v roce 1994. Žádná prohlášení, žádná skandování, jen ticho, kukly a vlajky Mexika a Zapatovy armády národního osvobození (EZLN). Na náměstích postavili malé pódium, přes které postupně všichni zapatisté přešli - se zatnutou pěstí zdviženou levé ruky.

V den, kdy měl skončit svět, zapatisté započali nový cyklus boje. Demonstrovali vlastní sílu, disciplínu, organizační schopnosti, ukázali, že je protipovstalecké strategie nezlomily a že tady pořád jsou - silnější o novou, mladou generaci. Po třech hodinách náměstí opustili a v tichosti se vydali vstříc svým domovům ve vesnicích Lakandonské džungle či Chiapaské vysočiny. Zapatistický předák subcomandante Marcos poté vydal za velení EZLN prohlášení se slovy: „*Slyšeli jste? Zvuk vašeho světa, jak se bortí. Ten samý, ze kterého nás se zrodil. Den, co byl dnem, byl noci. A noc bude dnem, který bude dnem. Demokracii! Svobodu! Spravedlnost!*“

Symboliku ticha nejvýstižněji zachytil mexický antropolog a komentátor deníku *La Jornada* Luiz Hernández Navarro: „*Zapatisté pochodovali 21. prosince s disciplínou, důstojností a v tichosti; ticho, které bylo slyšet. Jako se museli zamaskovat, aby byli vidět, tak nyní přestali mluvit, aby byli vyslyšeni. Je to ticho, které komunikuje vůli vzdorovat moci: Kdo zůstává v tichosti, je neovladatelný, říkával Ivan Illich.*“

Nyní naším slovem oznamujeme:

Zaprve - znovu potvrdíme a zkonsolidujeme naši spoluúčast na Národním domorodém shromáždění, které je prostorem pro setkávání s původními národy naší země.

Zadruhé - znovu navážeme kontakt s našimi *compañeros* a *compañeras*, stoupenci Šesté deklarace z Lacandonské džungle v Mexiku a na celém světě.

Zatřetí - pokusíme se vystavět nezbytné mosty vstříc sociálním hnutím, která vznikla a budou vznikat, nikoli proto, abychom je řídili nebo nahradili, ale abychom se od nich učili, z jejich historie, z jejich cest a z jejich osudů. Proto jsme sjednotili podporu jednotlivců a skupin z různých částí Mexika, zformovaných jako podpůrné skupiny Šesté a mezinárodní komise EZLN, aby se staly cestami pro komunikaci mezi zapatistickými opěrnými základnami a jednotlivci, skupinami a kolektivy, které jsou stoupenci Šesté deklarace, v Mexiku i na celém světě, kteří stále zastávají své přesvědčení a odhodlání vytvořit neinstitutionální levicové alternativy.

Začtvrté - nadále budeme udržovat kritický odstup vůči celé mexické politické třídě, která prospívá na úkor potřeb a tužeb chudých a obyčejných lidí.

Zapáté - na adresu špatných vlád - federální, státní a městské, exekutivní, legislativní a soudní - a také na adresu médií, která se s nimi spolčují, říkáme toto:

Špatné vlády, které náleží do celku politického spektra bez jediné výjimky, udělaly všechno možné, aby nás zničily, koupily si nás, donutily nás se vzdát. PRI, PAN, PRD, PVEM, PT, CC a budoucí politická strana RH na nás útočily vojensky, politicky, sociálně i ideologicky. Mainstreamová média se pokoušela nás vymazat nejprve oportunistickým a servilním lhaním, po němž následovalo pomlouvání a falešné mlčení. Ti, kterým sloužili, ti, z jejichž peněz se živil, již nejsou kolem nás, a ti, kteří je nahradili, tu nebudou o nic déle než jejich předchůdci.

Jak jsme jasně ukázali 21. prosince 2012, všichni z nich selhali. Je tedy nyní na federální vládě, exekutivní, legislativní a soudní moci, aby se rozhodly, zda budou pokračovat v protipovstalecké politice, jež vyústila pouze v chartnou simulaci, neohranbané budovanou pomocí médií, nebo zda na ni rezignují a splní své závazky tím, že povýší Práva a kulturu domorodců na úroveň Ústavy, jak bylo dohodnuto v „Dohodě ze San Andrés“, již podepsala v roce 1996 federální vláda, která byla v té době vedena naprosto stejnou politickou stranou, jež i dnes vede nejvyšší exekutivní úřad.

Je na vládě tohoto státu rozhodnout se, zda bude pokračovat v podvodné a opovrženímhodné strategii své předchůdkyně, a spolu s korupcí a lhaním využije peníze lidu Chiapasu k obohacení sebe a svých kompliců a zasněží svou činnost bezostyšnému nakupování hlasů a per sdělovacích prostředků, a potopí lid Chiapasu do bída, zatímco se budou pokoušet za použití policie a paramilitantních jednotek zlomit organizační pokroky zapatistických komunit; nebo zda namísto toho podle pravdy a spravedlnosti přijme a bude respektovat naši existen-

ci a dospěje k myšlence, že na zapatistickém území v Chiapasu v Mexiku se rozvinula nová forma společenského života.

Je na vládnoucích městských radách, zda se rozhodnou nadále hltnat fantastické pohádky, jimiž je antizapatisté či údajně „zapatistické“ organizace vydírají a nutí je útočit na naše komunity a obtěžovat je; nebo zda namísto toho využijí peníze ke zlepšení životních podmínek těch, jimž vládnou.

Je na lidu Mexika, který se organizuje ve volebních bojích a vyvíjí odpor, aby se rozhodl, zda bude pokračovat v tom, aby nás považoval za nepřátele či protivníky, na nichž si může vybit své frustrace z podvodů a útoků, jež se nakonec dotýkají nás všech, a zda se ve svém boji o moc bude i nadále spojovat s našimi pronásledovateli; nebo zda nás konečně uzná jako jinou formu dělání politiky.

Zašesté - v nejbližších několika dnech oznámí EZLN prostřednictvím Šesté a mezinárodní komise sérii občanských a mírumilovných iniciativ, v jejichž rámci budeme pokračovat ve společné cestě s původními národy Mexika a celého kontinentu a spolu s těmi lidmi v Mexiku a na celém světě, kteří bojují a kladou odpor zdola a na levici.

Bratři a sestry,

Compañeros a Compañeras,

dříve jsme měli štěstí na poctivou a důstojnou pozornost, kterou nám věnovaly rozmanité sdělovací prostředky. Vyjadřovali jsme jim tehdy za to svou vděčnost. To však bylo vymazáno jejich pozdějším postojem. Ti, kteří sázeli na to, že existujeme pouze ve sdělovacích prostředcích a v obklíčení lží a mlčením, které způsobili, že zmizíme, ti se mylili. I když tu nebyly žádné kamery, mikrofony, pera, uši či pohledy, nepřestali jsme existovat. I když nás pomlouvali, nepřestali jsme existovat. I když nás umlčeli, nepřestali jsme existovat. A stále tu jsme, existujeme.

Naše cesta, jak jsme již dokázali, nezávisí na vlivu médií, ale spíš na porozumění světu a všem jeho částem, na původní domorodé moudrosti, která vede naše kroky, na neochvějném rozhodnutí, které představuje důstojnost těch dole a na levici. Od nynějška si budou naše slova vybírat místo svého určení a až na několik omezených výjimek budou srozumitelná pouze těm, kteří krácejí s námi a kteří pokračují v cestě bez toho, aby kapitulovali před módními či mediálními trendy. Zde je nová forma dělání politiky - nikoli bez mnoha omylů

a mnoha obtíž - již skutečností. Jen někteří, skutečně jen někteří budou mít privilegium poznat ji přímo a učit se bezprostředně od ní. Před devatenácti lety jsme je překvapili, když jsme jejich města obsadili za pomoci ohně a krve. Dnes jsme to udělati znovu beze zbraní, bez umírání, bez ničení.

Tímto způsobem jsme se odlišili od těch, kteří během svého vládnutí šířili a stále šíří smrt mezi těmi, jimž vládnou. My jsme stále títíž jako před 500 lety, jako před 44 lety, jako před 30 lety, jako před 20 lety, jako před několika dny. Jsme zapatisté, ti nejmenší, ti, kteří žijí, bojují a umírají v posledním koutě této země, ti, kteří se nevzdávají, nedají se koupit, ti, kteří nekapitulují.

Bratři a sestry,

Compañeros a Compañeras,

my jsme zapatisté, přijměte naše objetí.

Demracii!

Svobodu!

Spravedlnost!

Pro Tajný revoluční domorodý výbor - vrchní velitelství EZLN

*Subcomandante Insurgente Marcos
Mexiko, prosinec 2012 - leden 2013*

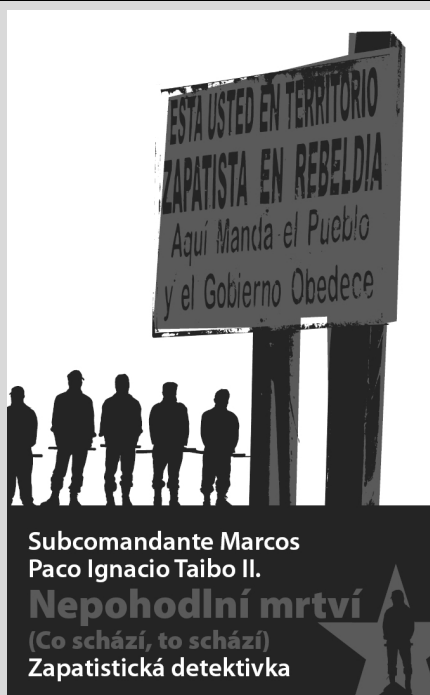
NEPOHODLNÍ MRTVÍ (Co schází, to schází)

Dvě výjimečné osobnosti - Subcomandante Marcos a Paco Ignacio Taibo II. - vytvořily společně na základě střídavého psaní kapitoly napínavý příběh záhadné vraždy, založený na protínání dějových linií. Kapitoly psané dokonale maskovaným Marcosem odkazují k místu svého vzniku v horách Chiapasu a vypráví je zapatistický zmocněnec pro vyšetřování Elías, zatímco Taibovy kapitoly nechávají vyniknout velkoměstského detektiva „drsné školy“, věčnou cigaretu kouřícího Héctora Belascoarána Shaynea. Obě dějové linky se dramaticky střetnou v ohromné spleti ulic Ciudad de México. Vynořuje se zde hlava odporne historie městského politického násilí a oba detektivové se sami ocitnou v hrůzném tanci smrti se silami současně kriminálními, historickými i politickými.

Kniha vycházela nejprve na pokračování v mexických novinách *La Jornada* a později byla vydána nejen v Mexiku, ale i v Itálii, Francii, Spojených státech amerických, Řecku, Turecku a v dalších zemích.

Český překlad, doplněný obsáhlým doslovem o zapatistickém hnutí, vyšel v nakladatelství Pavel Mervart na podzim 2012.

Rozsah 240 stran, cena v obchodech 240 Kč, v nezávislé distribuci 180 Kč. Více informací na webu nakladatelství.csaf.cz.

O autorech:

Revolučnár **Subcomandante Marcos** je mluvčím Zapatovy armády národního osvobození a poradcem zapatistů, domorodého povstaleckého hnutí, vzniklého v mexickém státě Chiapas. Ke gerilové skupině, z níž později vzniklo zapatistické hnutí, se připojil počátkem 80. let. Marcos je autorem několika knih, přeložených do řady jazyků.

Paco Ignacio Taibo II.

se narodil v Gijónu ve Španělsku a žije v Mexiku od roku 1958. Je autorem bezpočtu beletristických i odborných knih, proslul zejména detektivní sérií s hlavním hrdinou soukromým očkem Héctorem Belascoaránem Shaynem. Je profesorem historie na Metropolitan University v Mexico City.

ALBERT CAMUS

EXISTENCIALISTA A PŘÍTEL ANARCHISTŮ

PODPOROVAL ANARCHISTY ČELÍCÍ VE ŠPANĚLSKU REPRESI FRANKOVY DIKTATURY, ŘEČNIL NA MÍTINCÍCH NA JEJICH PODPORU, PSAL PRO ANARCHISTICKÉ TISKOVINY *Le Libertaire*, *La Révolution Proletarienne* a *Solidaridad Obrera*. A NEMĚLČEL, ANI KDYŽ ŠLO O ZALARMOVÁNÍ VEŘEJNOSTI PŘI KAMPANÍCH NA OBRANU PERZEKVOVANÝCH ANARCHISTŮ DOMA VE FRANCII, HLAVNĚ KVŮLI JEJICH ANTIMILITARISTICKÝM AKTIVITÁM. SEZNAMTE SE SE SPISOVATELEM ALBERTEM CAMUSEM TAK, JAK HO Z HODIN LITERATURY NEJSPIŠ NEZNÁTE.

Narodil se ve francouzském Alžírsku v chudé rodině v roce 1913, o tři roky později přišel o otce, který padl v bitvě u Marne. Vychovávala jej matka, která pracovala jako posluhovačka a byla negramotná. Camusovi se ale vzdělání dostalo a po škole pracoval jako novinář. V mládí byl vášnivým fotbalistou a členem herecké společnosti. Od doby, kdy stál v brance, si uchoval týmového ducha. Měl velkorysou, i když citlivou povahu, a vždycky se snažil o maximální jednotu a o to, aby se vše obšlo bez zloby.

Mnozí intelektuálové, kteří o Camusovi psali, mlčeli o jeho vztahu k anarchismu. Stál na jeho straně a kdykoli bylo potřeba anarchistické hnutí podpořit, neváhal, i když cítil, že se k němu nemůže sám přidat. Camus sám však svou přízeň, kterou k anarchismu choval, nikdy netajil. Anarchistické myšlenky se objevují v celé řadě jeho her a románů, například v románu *Mor* či v divadelních hrách *Stav obležení* a *Spravedliví*. Od roku 1945 znal anarchistu Gastona Levala, který psal o Španělské revoluci. Podle jeho přítele Pascala Pia dal Camus poprvé najevo svůj obdiv k revolučním syndikalistům a anarchistům, odpíračům vojny a všem rebelům již v roce 1938, kdy pracoval jako novinář v listu *L'Algèr Republicaine*.

Anarchista Andre Prudhommeaux jej poprvé uvedl na anarchistickou schůzi v roce 1948, šlo o schůzku Cercle des Etudiants Anarchistes (Kroužek anarchistických studentů) a představil jej jako sympatizanta, který je již obeznámen s anarchistickými myšlenkami. Camus rovněž podporoval Groupes de Liaison Internationale, které se snažily pomáhat oponentům fašismu a stalinismu a které se nepostavily na stranu amerického kapitalismu. Tyto skupiny vznikaly v letech 1947-48 a jejich cílem bylo opatrovat materiální pomoc všem obětem autoritářských režimů a starat se též o výměnu informací. Podporovaly například ruského anarchistu Nicolase Lazareviče, který pobýval ve francouzském exilu, stejně jako mnoho stoupenců revolučně syndikalistického listu *La Révolution Proletarienne*. Mimochodem Camus zůstal příznivcem a finančním podporovatelem *La Révolution Proletarienne* až do své smrti.

Camusova kniha *Člověk revoltující* (*L'Homme Révolte*), vydaná v roce 1951, představovala jasný zlom mezi ním a Francouzskou komunistickou stranou. Členové a sympatizanti Komunistické strany na ni reagovali s nepřátelstvím, zato anarchisté a revoluční syndikalisté ve Francii a Španělsku jejím poselství porozuměli, protože načrtává jasnou linii oddělující autoritářský socialismus od libertinského. Jejím hlavním tématem je jak provést revoluci, aniž by se sáhlo k teroru a „carským“ praktikám. Mimo jiné se proto Camus věnuje Bakuninovi a Něčajevovi. „*Komuna proti státu, konkrétní společnosti proti absolutistické společnosti, svoboda proti racionální tyranii, altruistický individualismus proti kolonizování mas...*“ Končí potom voláním po vzkříšení anarchismu.

Gaston Leval odpověděl na knihu sérií článků, jejichž tón byl přátelský a vyhýbal se prudké polemice, přesto jí vytýkal to, co považoval za kariaturu Bakunina. Camus odpověděl na stránkách novin francouzské Anarchistické federace *Le Libertaire* (tehdy vycházely v nákladu 100 tisíc výtisků týdně). Zdůraznil, že dílo psal v dobré víře - a v následujících vydáních opravil jednu pasáž, kterou Leval kritizoval.

Camusovu knihu v *Le Libertaire* recenzoval i generální sekretář Anarchistické federace Georges Fontenis. „*Je Camusova revolta stejná jako naše?*“ ptal se - a odpověděl si, že ano. Camusova chyba však byla v tom, že nevěnoval dostatečný prostor revolucím na Ukrajině a ve Španělsku, že Bakunina vykreslil jako zatvrzelého nihilistu a nedopřál pozornosti specifickým anarchistickým postojům. Svůj článek zakončil tím, že kniha obsahuje pár skvělých stran. Recenze, kterou pro *Le Libertaire* napsal anarchista Jean Vita, byla ke Camusově dílu vstřícnější a pozitivnější.

Vyvážená kritika ze strany anarchistů byla v kontrastu s tou, které se Camusovi dostalo od jeho soupeřníků z komunistické strany, jako byl Sartre a skupina kolem časopisu *Les Temps Moderne*. Byl to začátek Camusova rozchodu s dalšími vlivnými představiteli existencialismu. Kritika přicházející z této strany byla neurvalá, zejména od Francise

Jeanson. Camus odpověděl, že Jeansonova recenze byla ortodoxně marxistická a že autor přešel všechny odkazy na anarchismus a syndikalismus.

„*První internacionála, bakuninistické hnutí, které stále žije mezi masami španělské a francouzské CNT, byla úplně ignorována,*“ píše Camus. Camus byl Jeansonem z kruhu existencionalistů exkomunikován. Tyhle metody Camuse sklíčily. Dostalo se mu navíc přísné kritiky od surrealistů, tentokrát za umělecké pojetí knihy. Zdálo se, že anarchistické hnutí je největším Camusovým stoupencem.

Camus se s rozchodem vyrovnal po svém, slíbil sám sobě, že se bude držet dál od intelektuálů, kteří byli připraveni podpořit stalinismus. To mu ale nezabránilo v tom, aby se z celého srdce nevrhal do věcí, které považoval za spravedlivé a užitečné.

Když byla ve Španělsku Frankem odsouzena skupina anarchistických dělníků k smrti, konala se v Paříži 22. února 1952 schůze svolaná Ligou práv. Camus souhlasil, že na ní bude mít projev. Měl za to, že by věci pomohlo, kdyby se na pódiu objevil i vůdce surrealistů André Breton, a to navzdory jeho útočnému článku, který Breton napsal pro magazín *Arts* a který si vzal na mušku Camusovu kritiku básníka Lautreamonta, jehož si jako jednoho ze svých předchůdců surrealisté naopak vážili.

Albert Camus se setkal s organizátory mítinku Fernandem Gómezem Peláezem z novin *Solidaridad Obrera*, tiskového orgánu španělských anarchosyndikalistických odborů CNT, a Josém Esterem Borrássem, sekretářem španělské vězeňské federace FEDIP, aby jim navrhl, ať osloví Bretona bez toho, že by mu řekli, že to byl jeho nápad. Breton s projevem na mítinku souhlasil, navzdory tomu, že tam bude i Camus. Gómez pak Bretonovi sdělil, že Camus navrhl, aby Breton mluvil jako první - a to jej dojalo k slzám. Později Camus španělským anarchistům řekl, že ono skoro usmíření bylo možné jen proto, že tehdy na Bretonův zlobný článek neodpověděl. Camus a Breton tak sdíleli společné pódium a byli dokonce vidět, jak si povídají.

Camus zaujal postoj angažovaného intelektuála, podepisoval petice a psal pro *Le Libertaire*, *La Révolution Proletarienne* i *Solidaridad Obrera*. Stal se rovněž členem redakce malé libertinské revue *Témoins 1956*, protože poznal jejího redaktora Roberta Proixe, profesí korektora. Jeho prostřednictvím se setkal s Giovannou Berneri (Caleffi), partnerkou bystrého italského anarchisty Camilla Berneriho, kterého ve Španělsku zabil v roce 1937 stalinistě. Camus potkal i Rirette Maitrejean, někdejší partnerku Victora Serge, která byla zapojena do akcí Bonnotova gangu i soudní kauzy. Rirette pracovala dlouhou dobu jako korektorka pro list *Paris-Soir*. Camus se spřátelil i s anarchistickým veteránem Mauriceem

Joyeuxem, který později poznamenal, že ze všech současných literárních děl má Camusova kniha *Člověk revoltující* nejbliž k definování aspirací, jež měli studenti a dělníci ve Francii v květnu 1968.

Na pomoc anarchistům přispěchal zase v roce 1954. Maurice Laisant, sekretář propagandy Forces Libres de la Paix (Svobodných sil míru) a redaktor *Le Monde Libertaire*, novin Anarchistické federace, vyrobil antimilitaristické plakáty, které používaly formát oficiální armádní propagandy. Byl proto obviněn z podvracení. Camus u soudu svědčil a vypořádal o tom, jak jej poprvé potkal na mítinku o Španělsku.

„Od té doby jsem jej viděl častokrát a cenil jsem si jeho vůle bojovat proti katastrofám, které ohrožují lidstvo. Zdá se mi nemožné, že někdo může odsoudit muže, jehož aktivity se zcela ztotožňují se zájmy všech lidí. Proti nebezpečí, které se stává každým dnem víc a víc osudné pro celé lidstvo, přeče bojuje tak málo lidí!“

Podle svědectví se po své výpovědi posadil zpět na sedadlo v soudní síni naplněné hlavně militantními dělníky, kteří jej obklopili s dojetím. Laisant však naneštěstí dostal vysokou finanční pokutu.

Camus stál po boku anarchistů i tehdy, když vyjadřovali podporu dělníckým revoltám proti Sovětům ve východním Německu v roce 1953. Znovu se k nim přidal v roce 1956, nejdřív kvůli dělníckému povstání v polské Poznani, poté kvůli maďarské revoluci. V roce 1955 podpořil Pierra Moraina, člena Fédération Communiste Libertaire (Fédération Anarchiste v roce 1954 změnila po záštiplných vnitřních bojích název). Morain byl první Francouz, který byl uvězněn kvůli antikolonialistickému postoji ve věci Alžírsko. Camus svou podporu vyjádřil na stránkách celostátního deníku *L'Express* 8. listopadu 1955. Svě známosti a slávy Camus často využíval k intervencím v tisku, aby zastavil perzekuci anarchistických militantů či vyburcovanou veřejnou míněni.

V posledním roce svého života se usadil v Provence ve vesnici Lourmarin. Tam se seznámil s Franckem Creac'hem. Tenhle Pařížan, autodidakt a přesvědčený anarchista, přišel do vesnice během války, aby se „demobilizoval“. Camus jej zaměstnal jako zahradníka a těšil se z toho, že může vést debaty s někým, kdo je stejně názorově naladěný.

Jedna z posledních kampaní, které se Camus věnoval, byla na podporu anarchisty Louise Lecoina, jenž v roce 1958 bojoval za status odpirače vojenské služby z důvodu svědomí. Výsledku téhle kampaně se Camus nedožil. Zemřel při autonehodě v roce 1960, ve věku šestačtyřiceti let.

ALBERT CAMUS:

ANI OBĚTI, ANI KATI

(...) *Moderní národy byly hnány mocnými silami po cestách moci a nadvlády. Neříkám, že by tyto síly měly být podporovány nebo by se jim mělo bránit. Stejně potřebují naši pomoc a na chvíli se vysmívají pokusům je zadržet. Poté budou pokračovat. Já ale položím jen tuto prostou otázku: Co když tyto síly skončí ve slepé uličce, co když se tato logika dějin, na niž tak mnoho lidí dnes spoléhá, ukáže být jen vůlí hrstky? Co když, navzdory dvěma či třem světovým válkám, navzdory obětování několika generací a celého systému hodnot, naše vnučata - pokud vůbec přežijí - zjistí, že nejsou o nic bližší celosvětové společnosti? Může se stát, že ti, co přežijí takovou zkušenost, budou příliš slabí na to, aby porozuměli svému vlastnímu utrpení. Neboť tyto síly pracují samy od sebe a protože je nevyhnutelné, aby v této činnosti pokračovaly, neexistuje důvod, proč by někteří z nás neměli přijmout úkol zůstat naživu, přes apokalyptické vyhlídky, které se před námi rýsují, se skromnou ohleduplností, která aniž by si nárokovala cokoli vyřešit, bude trvale připravena dávat nějaký lidský smysl každodennímu životu. Podstatnou věcí je, že lidé by měli pečlivě zvažovat cenu, kterou musí zaplatit...*

Ptám se jen na to, zda uprostřed vražedného světa souhlasíme s tím uvažovat o vraždě a učinit rozhodnutí. Poté můžeme rozlišit ty, kteří přijmou následky toho, že jsou sami vrazi nebo jejich spolupachatelé, a ty, kteří se na tom odmítají podílet vši silou a veškerým svým bytím. Protože tato hrozivá dělicí čára skutečně existuje a bude užitečná, bude-li jasně vyznačena. Na rozloze pěti kontinentů bude v následujících letech probíhat boj mezi násilím a přátelským přesvědčováním, boj, v němž má jistě to první tisíckrát vyšší naději na úspěch než to druhé. Já jsem však vždy tvrdil, že je-li ten, kdo zakládá své naděje na lidské přirozenosti, blázen, pak ten, kdo se vzdává tváří tvář okolnostem, je zbabělec. A proto jediný způsob života, hodný úcty, spočívá v tom vsadit všechno na strašlivě riskantní kartu: totiž že slova jsou mocnější než munice.

Převzato z e-zurnal.cz. Z magazínu *Organise!* č. 68 přeložil -jas-.

ANDRE BOESIGER (1913–2005)

ŠTO LET OD NAROZENÍ VÝZNAMNÉHO ŠVÝCARSKÉHO ANARCHISTY

ANDRE BOESIGER SE NARODIL 22. ČERVENCE 1913 VE ŠVÝCARSKÉM KANTONU JURA. VE TŘINÁCTI LETECH OPUSTIL ŠKOLU A V ŠESTNÁCTI, TEDY V ROCE 1929, PŘESÍDLIL DO ŽENEVY.

Aktivně se zapojil do místního odborového hnutí, zejména do jeho anarchosyndikalistického křídla Ligue d'Action du Batiment (LAB), které se zaměřovalo na přímé akce a sabotáže na staveništích a proti vzdorujícím statkářům. LAB pomáhala také nezaměstnaným dělníkům, kteří čelili vystěhování, a bojovala proti práci o sobotách a extra přesčasům.

Jako dělník praktikoval Andre Boesinger heslo „Za špatnou mzdu špatnou práci“. Připojil se také k Ženevské anarchistické skupině, v jejímž rámci se každý týden scházelo okolo padesáti lidí, mezi nimi i italská dělníci, kteří uprchli ze své země před fašistickým režimem.

9. listopadu 1932 se Andre účastnil několika tisícové antifašistické demonstrace, která byla rozehnána střelbou švýcarské armády. Výsledkem bylo 13 mrtvých a spousta zraněných. Událost poté vstoupila do dějin jako Ženevský masakr. Mezi mrtvými byl také Andreův nejlepší přítel. Andre stál po jeho boku, když byl zasažen střelou do hlavy.

Během Španělské občanské války zajistil Andre tamním anarchistickým milicím přímou materiální podporu. Na nákladních autech mířících ze Švýcarska byly mezi oblečením, nářadím a potravinami schované také zbraně.

Během druhé světové války rovněž pomáhal francouzskému hnutí odporu.

Dvakrát byl na rok uvězněn za odmítnutí vojenské služby. Čas strávený ve vězení využil k přečtení celé *Petit Larousse* (francouzská obdoba *Encyklopedie Britannica*). Okomentoval

to následovně: „Jsou dva roky vězení dlouhá doba? No, potřeboval bych ještě tak dva na to, abych dočetl vše, co si chci přečíst.“

Během Alžírské války propašoval spoustu lidí (odpirače vojenské služby, alžírské disidenty apod.) a zbraní přes francouzské hranice. Našel těmto uprchlíkům práci a ubytování a měl možnost přitom diskutovat o dělnické kontrole s Benem Bellou (pozdějším prezidentem) a Raptisem (známým řeckým trockistou), kteří byli tehdy bez ubytování. Totéž činil pro dezertéry a antifrankistické aktivisty. Ve Švýcarsku byl rovněž aktivní při zakládání družstevních podniků.

Celoživotní partnerku nalezl v Ruth, anarchistce, která zemřela v roce 1990. Společně představovali aktivní anarchistický pár.

V roce 1957 byl jedním ze zakladatelů CIRA, knihovny a archivu mezinárodních anarchistických tiskovin ve Švýcarsku, pomáhal s výstavbou a financováním. V roce 1990 napsal své paměti *Souvenirs d'un Rebelle*. Objevil se rovněž ve filmu *Ecoutez Andre Boesinger*, natočeném Bernardem Baissatem a historikem Alexandrem Skirdou. Film pojednává o švýcarských dobrovolnících ve Španělsku.

Když Andre Boesinger v roce 2005 zemřel, švýcarská pracující třída a mezinárodní anarchistické hnutí ztratilo jednu z nejhrouževnatějších a nejvůlejších osobností.

Nick Heath

Ze serveru libcom.org přeložil S. Procházka

ANARCHISTICKÁ ANTROPOLOGIE: MOC BEZ HIERARCHIE

SPOLEČNOSTI BEZ STÁTU PATŘÍ DO ŘÍŠE MOŽNÉHO

Sarah Lesterová

ANTROPOLOGIE JE VŠEOBECNĚ ZNÁMÁ JAKO DISCIPLÍNA, KTERÁ STÁLE JEŠTĚ ZÁPASÍ S OKOVY SVĚ TEMNÉ KOLONIÁLNÍ MINULOSTI. TROCHU MĚNĚ JE ASI ZNÁMÁ JEJÍ SPŘÍZNĚNOST S ANARCHISMEM. POKUD ALE PŘIPUSTÍME, ŽE ANARCHISMUS ZNAMENÁ VÍRU V DEMOKRACII OSVOBOZENOU OD STÁTNÍHO APARÁTU, PAK NENÍ PŘEKVAPIVÉ, ŽE MEZI NIMI EXISTUJE PŘIROZENÁ REZONANCE. URČITÁ NÁCHYLNOST ANALYZOVAT SPOLEČNOSTI BEZ ASYMETRICKÉ MOCENSKÉ STRUKTURY ZNAČNĚ USNADŇUJE VYSVĚTLENÍ, PROČ SI TOLIK ANTROPOLOGŮ PŘIPOJUJE PŘED TITUL SVĚHO OBORU SLOVO „ANARCHISTICKÁ“. MAJÍ EMPIRICKY PODLOŽENÉ DŮKAZY, ŽE SPOLEČNOSTI BEZ STÁTU PATŘÍ DO ŘÍŠE MOŽNÉHO. JAK TVRDÍ DAVID GRAEBER – AKADEMICKÝ ANTROPOLOG, MOMENTÁLNĚ ZNÁMÝ JAKO ANTELEADER HNUTÍ OCCUPY –, JAKÁKOLI VÍRA V SYSTÉM ANARCHIE MUSÍ VYCHÁZET Z OPTIMISTICKÉHO PŘEDPOKLADU, ŽE JINÝ SVĚT JE MOŽNÝ.

Vzhledem ke svým paradoxům a sklonům k exotičnosti je antropologie rozhodně jedinou disciplínou, která se pokouší pojímat veškerou škálu společenských a politických struktur na základě rovnosti. Pokoušela se lépe porozumět společnostem, které fungují bez formálních zákonů či bez státu, dokonce - nebo zejména - tam, kde byly tyto společnosti považovány za bezvýznamné. Moderní obsedantní víra v pokrok vedla k rozšíření názoru, že společnosti bez státu jsou statické a nerozvinuté, že existují mimo historii. Bez hnací síly dialektiky ustrnuly takzvané primitivní společnosti v prehistorii. Takové společnosti jsou proto nazírány jako „zcela mimo zájem filozofie dějin“ - řečeno Hegelovými slovy, odstrčené stranou díky jeho oddanosti teleologii.

Hegelův pohled na historii zdůrazňuje význam rozumu, racionality a pokroku. Nade vše jiné se Hegelova filozofie zaměřuje na stát, který Hegel chápe jako univerzální princip, s nímž musí subjektivní vůle jednotlivých občanů souhlasit, aby bylo dosaženo jistého druhu dokonalosti. Zatímco antropologické detailní zkoumání společností bez státu vždy riskuje, že bude vystaveno obvinění z povrchního primitivismu, přímá zkušenost z terénní práce mezi - odvážím se to říci - divochy vyzdvihuje na mnohem základnější rovině fakt, že platné alternativy ke státnímu modelu existují. Bylo zjištěno, že společnosti mohou úspěšně fungovat bez trvalé regulace vycházející ze systematické struktury donucování. A navzdory převažujícímu přesvědčení nekončí vzájemným povražděním svých členů. Bez ohledu na to, jaké by mohlo být její praktické využití, analýza moci, která není hierarchická, a vedení, které není autoritativní, mohou zpochybnit základní pojmy, na nichž je založena naše koncepce civilizace. Závěry mohou být úžasné.

Již v roce 1925 obhajoval zakladatel francouzské antropologie Marcel Mauss alternativní morálku společnosti bez státu ve svém slavném „Eseji o daru“. Jeho studie o směnování darů v příbuzenských společenských - jako je potlač u amerických indiánů na severozápadním pobřeží Pacifiku nebo organizování okruhu Kula mezi obyvateli Trobriandských ostrovů - zpochybnila univerzální předpoklad, že ekonomiky bez trhu či bez peněz musí fungovat prostřednictvím výměnného obchodu. Mauss postuluje, že aniž by se snažily uplatňovat tržní chování, v němž každá strana usiluje o to získat pro sebe nejlepší možné zboží za nejnižší cenu, ekonomiky daru nejsou vůbec založeny na kalkulaci, nýbrž na odmítnutí kalkulace. Není to tak, že by nedokázaly vyvinout dostatečně promyšlený systém na vytváření zisku účinným způsobem. Je to spíš tak, že tyto systémy směny jsou zakořeněny v určité etické soustavě, která vědomě odmítá základní pojmy, na nichž jsou, jak obecně věříme, ekonomiky založeny.

Mauss, revoluční socialista, se spojoval s mnoha klasickými anarchickými pozicemi, ale nikdy se sám za anarchistu neoznačoval. Je příznačné, že jiný Francouz, Pierre Clastres - který se sám za anarchistu prohlásil - se proslavil, když nabídl podobný argument jako Mauss, ale na politické rovině. Zatímco Mauss použil antropologii k tomu, aby osvětlil způsob, jímž bylo možné vybudovat antikapitalistickou ekonomii (jako odpověď na krizi leninského socialismu), Clastres použil antropologii

k tomu, aby demonstroval, jak bylo možné, aby moc fungovala rovnostářským nedonucujícím způsobem. Tím, že uvažoval o mocenských strukturách společností bez státu v jejich vlastních podmínkách, našel Clastres způsob, jak tyto primitivní společnosti politizovat. Radikálně tak zpochybnil pojetí, nastiněné výrazně především Thomasem Hobbesem, že státní moc je nutnou iluzí.

Když Hobbes psal svého Leviatana, pojednání o společenské smlouvě, v reakci na krvavou anglickou občanskou válku, zastával názor, že podrobení se všemocnému státu je nejen výhodné pro rovnostářskou společnost, ale je ve skutečnosti zásadní pro přežití druhů, jak je známe. Společnost, ponechaná své přirozenosti, by upadla do stavu „války, kde je každý nepřítelem každého jiného člověka“. Pro minulá tři století se Hobbesovo tvrzení, že civilizovaná společnost může existovat pouze díky donucovací moci, stalo centrálním heslem mainstreamové politické činnosti, jak na levici, tak na pravici. Protože hrozba války je všudypřítomná, přistupujeme na společenskou smlouvu a stáváme se poddanými velkého Leviatana, státu, bez něž by tu nebylo nic než neustálé očekávání krveprolití.

Clastres, rozpačitý z problému dobrovolného otroctví, vystavuje tento axiom zkoušce. Jeho práce neustále znovu opakuje otázku: Proč se vzdáváme autonomie a posloucháme vládu? Jestliže stát spočívá na naprosté pravomoci několika lidí nad většinou, jak potom může takový stát triumfovat? Anebo jinak řečeno slovy Etienna de la Boéthie: „Jaké neštěstí zbavilo tak snadno člověka jeho přirozenosti?“

Obzvláště poučné je zde užití slov „zbavení člověka přirozenosti“, neboť jsou to právě různé koncepce „lidské přirozenosti“, které leží v jádru této debaty. Hobbesovské stanovisko předpokládá, že lidská přirozenost je něco divokého, náchylného k válce a iracionálního, co musí být zkráceno civilizovanými silami státního zřízení. Západní politikové dnes zastávají toto stanovisko. Archeologie může zkoumáním kultur s jiným postojem k moci ukázat, že taková domněnka je pouze tím, čím je: pouhou domněnkou.

Při svých terénních výzkumech mezi indiány kmene Guayaki v Paraguay Clastres doložil, jak může být moc účinně organizována bez odděleného aparátu stojícího vně společenského tělesa. Jeho analýzy ukazují, že je možné mluvit o moci mimo oblast vztahů typu příkazování - poslušnost. Vezměme si například jeho popis zdánlivě „paradoxního“ pravidla pro náčelnictví u amerických indiánů. Zatímco vnímání západního člověka automaticky předpokládá, že náčelník bude nutně vlastnit nějaké prostředky pro vykonávání moci nad zbytkem skupiny, Clastres zdůrazňuje na mnoha případech, jak nejvýznačnější charakteristikou indiánského náčelníka je jeho téměř naprostá absence pravomoci. Clastres trvá na tom, že role náčelníka je v zásadě usmiřovací; není mužem moci, ale mírotvůrcem a arbitrem. Od náčelníka se vyžaduje, aby měl velké řečnické nadání, které spolu s prestiží a velkorysostí využívá při snaze o udržení společenského řádu. Avšak v každém případě je náčelník v neustálém nebezpečí, že bude odmítnut.

Každý, kdo si spojuje politickou moc s vládnoucí autoritou, by jistě shledal náčelnictví tohoto typu nejen jako nevděčnou, ale také znepokojivě nestabilní službu. Nicméně Clastres trvá na tom, že důležitá není otázka nedostatku náčelníkovy pravomoci jako takové, nýbrž pochopení takových mocenských vztahů, jež jsou v této sféře zahrnuty. Jak je možné vysvětlit záhadnou trvanlivost této moci, která je prakticky bezmocná?

Clastres popisuje ritualizovaný akt náčelníkovy řeči, která je pronášena denně za rozbřesku a za soumraku. Náčelník se nedožaduje práva mluvit jednoduše na základě svého náčelnictví - naopak, právě jeho náčelnictví jej zavazuje k tomu, aby mluvil. Kmen si přeje ho poslouchat: mlčící náčelník již není dále náčelníkem. Je tu ale ještě další útok na naše očekávání, když Clastres pokračuje ve svém líčení, jak náčelník mluví a nikdo mu nevěnuje žádnou pozornost. Bez ohledu na sílu jeho hlasu nebo jeho řečnické schopnosti se zbytek skupiny tváří, jako by se staral o své vlastní záležitosti, jako by se nic nedělo. Moc se nenachází na straně náčelníka, takže je jasné, že jeho slova nemohou být autoritativní nebo mocenská. Clastres využívá tato etnografická pozorování k podpoře tvrzení, že k povaze primitivních společností patří vědění, že podstatou moci je násilí a protikladem násilí je řeč. Tím, že je náčelník omezen pouze na sféru řeči, kmen si zajišťuje, že nedojde k žádnému přesunu sil, který by rozvrátil společenský řád. Náčelník nemůže používat slova ve svém osobním zájmu nebo jako politického prostředku, protože náčelník, který by se pokusil přivlastnit si tímto způsobem moc, by byl sesazen. Primitivní společnost je tak místem, kde je odmítnuta oddělená moc, protože společnost sama, nikoli její náčelník, je skutečným místem moci.

Clastresovo dílo oponuje hegelovskému pojetí, podle něž je stát konečným osudem všech společností. Místo toho, aby byl stát dokonalým předmětem světových dějin, společnosti bez státu, argumentuje Clastres, skutečně vlastní specifické preventivní mechanismy, aby se vyvarovaly vytvoření státu; jedním z takových prostředků je bezmocné řečnictví náčelníka. Podobně popisuje Clastres rituální akt označování těl jako jiný způsob odvracení lidské touhy po moci. Na rozdíl od psaného zákona hierarchických společností, který je ukládán několika lidmi většiny, zákon primitivních společností, který se vepisuje do všech jejich těl, říká: „Nejsi o nic hodnotnější než kdokoli jiný; nejsi o nic méně hodnotný než kdokoli jiný.“ Tyto společnosti stát nepostrádají. Jsou to, jak říká Clastres, společnosti proti státu.

Tak jako Mauss zpochybnil domnělou logiku tržní ekonomiky, i Clastres napadl pojetí, podle něhož může být moc identifikována pouze jako donucovací pravomoc. Obě tyto výzvy antropologů směřovaly proti evolucionistické logice, která předpokládá, že stát a tržní ekonomika jsou nevyhnutelným osudem všech společností. Ale víc než to, oba dva učinili radikální návrh, že tyto společnosti - jež zdaleka nebyly neschopné dosáhnout stavu takto chápaného pokroku - vyvíjejí smluvené úsilí k ovládnutí

lidských dispozic k chamtivosti a moci způsobem, jež zabráňuje takovým společenským strukturám vůbec vzniknout.

V protikladu k Hobbesovu popisu primitivního válečného stavu jako trvalého a chaotického ukazuje Clastres válku jako poslední preventivní mechanismus, který umožňuje těmto společnostem vyvarovat se nástupu státu. Jak naznačovali Clastresovi někdejší spolupracovníci Gilles Deleuze a Félix Guattari, tak jako Hobbes jasně viděl, že stát je proti válce, Clastres trval na tom, že - v případě primitivních společností - existuje také válka proti státu.

Zde můžeme spatřovat hodnotu antropologie nejen jako disciplíny, která analyzuje staré, existující a takzvané primitivní kultury, ale která nám také umožňuje představit si kultury nové. Anarchie je dnes namnoze posuzována jako destruktivní, násilná a nihilistická; nicméně anarchie, tak jak ji chápe většina anarchistů, znamená ve skutečnosti pravý opak. Anarchistická společnost - tak jako rovnostářské společnosti, které studoval Clastres - je založena na řádu, autonomii jednotlivce a spolupráci bez vládců. Zatímco mnozí anarchisté věří (podle ruského revolucionáře Michaila Bakunina), že chaos a nepořádek mají vnitřní potenciál a že destrukce může být tvůrčí akt, jejich konečným cílem je vytvoření společenského řádu, který bude eliminovat potřebu zákonného násilí vůbec. Usilování o zrušení společenských institucí, které užívají donucovací moc, aby tím bylo dosaženo nového řádu, je velmi vzdálené touze po trvalém stavu neřádu a násilí. Ve skutečnosti někteří ze světově nejznámějších anarchistických myslitelů jako Henry David Thoreau, Tolstoj a Gándhí byli též výraznými pacifisty.

Jiná běžná kritika, vznášená vůči anarchismu, mluví o jeho přílišném idealismu. Anarchistické alternativní morality a vize svobodnějšího světa s kratší pracovní dobou a všemi dalšími návrhy byly nevyhnutelně odmítnuty jako utopické; to je riziko povolání při promýšlení nového uspořádání existujících společenských struktur. Ovšem poněkud uváženější pohled na anarchismus by odhalil, že pěstuje názor na lidstvo, který je rozhodně realistický. Lidé nejsou původně ani agresivní, ani dobrotiví; mají schopnost pro obojí, pro dobro i pro zlo. Otázka, kterou snad nejvýmluvněji vyjádřil spisovatel a sociální kritik Paul Goodman, nestojí, zda jsou či nejsou lidé „dost dobří“ na to, aby existovali v nějaké konkrétní společnosti či nikoli, ale spíš jak mohou být společenské instituce rozvíjeny způsobem, který nejlépe vede k rozvinutí lidských schopností inteligence, slušnosti, společenskosti a svobody. Anarchisté možná potřebují nezbytnou naději a představivost, aby v duchu zahlédli jiný svět, a antropologové jsou v obzvlášť vhodném postavení k tomu, aby jim ukázali, jak jej učinit skutečností.

přeložil Čestmír Pelikán

ZDROJ:

www.wildculture.com/article/anarchist-anthropology-power-without-hierarchy/1050

ZASÁHNOUT PŘÍMO DO SRDCE

ROZHOVOR S TOY_BOX, CO KRESLÍ KOMIKSY

NENÍ MOC UMĚLCŮ, KTEŘÍ BY SE OTEVŘENĚ HLÁSILI K ANARCHISTICKÉMU SVĚTONÁZORU A ZÁROVEŇ BYLI ROZPOZNÁNI A DO JISTÉ MÍRY I UZNÁVANI OFICIÁLNÍ KRITIKOU MIMO SUBKULTURNÍ ŽÁNRY. V NAŠICH KONČINÁCH JE JEDNOU Z MÁLA TOY_BOX.

S jejími kresbami se pravděpodobně setkal skoro každý, kdo bude tento rozhovor číst, ať už na stránkách komiksových sborníků, knihy *Ještě jsme ve válce*, časopisu *Nový prostor*, na stěnách v infocentru Salé, na benefičních tričkách pro Food not Bombs, na obalu poslední desky rapera Bonuse a kapely Flowers for Whores, na různých benefičních koncertech, kde se prodávají její trika či kresby, na vnějších stěnách klubu Cross nebo v ulicích Prahy.

Přestože její obrázky hovoří samy za sebe, chtěli jsme jí dát prostor i pro slovní vyjádření. Jak se to povedlo, můžete posoudit níže...

První obvyklá otázka: můžeš se nám prosím představit?

Říkám si Toy_box, kreslím komiksy a považuji se za součást českého anarchistického a autonomního hnutí s tím, že se to nějakým způsobem odráží v mojí práci.

Jakým způsobem se to odráží v tvé práci?

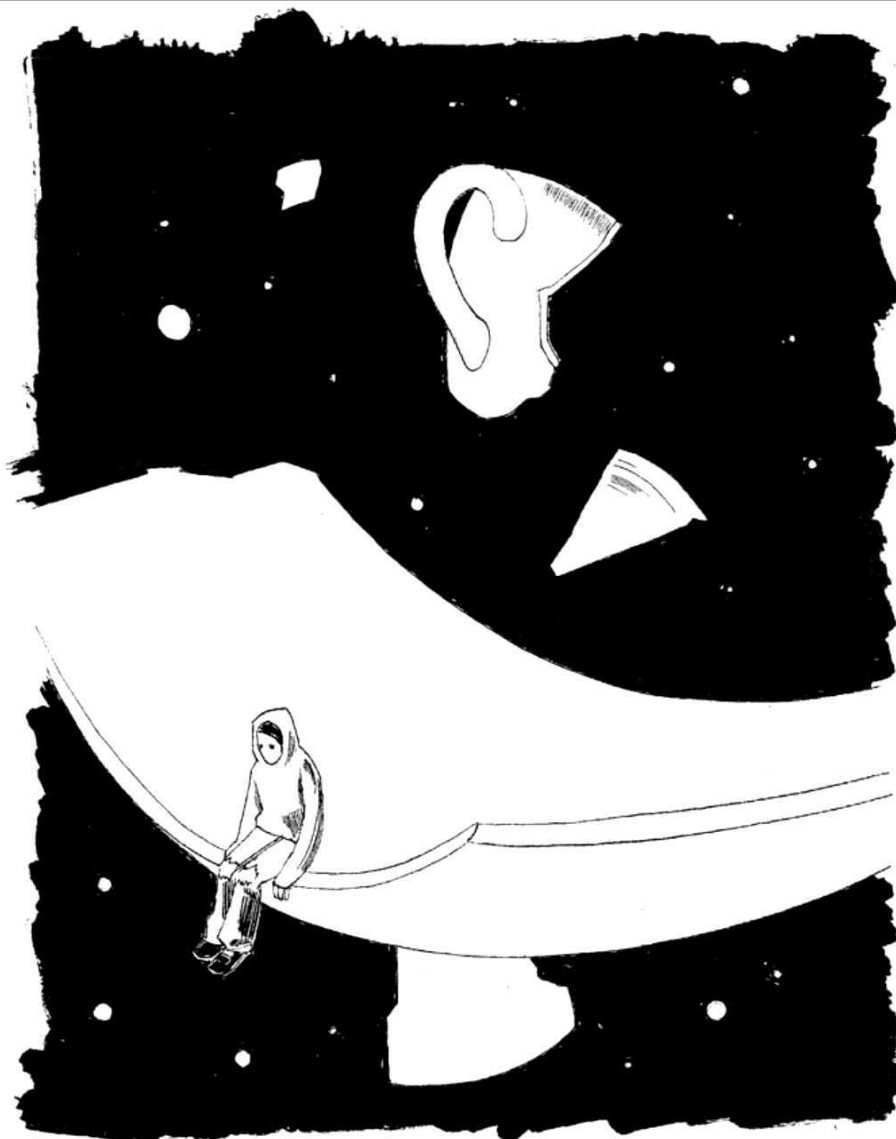
Tak, že jako bývalá novinářka jsem z novin odešla, protože jsem zjistila, že článek je slabé médium. Že všechny novinové články vezme vítr a zapomenou se. Došla jsem k tomu, že je potřeba je posílit o obraz a že když mluvím prostřednictvím obrazu a slova, tak je to mnohem průraznější. Z těch komiksů se stávají memy, které se znovu a znovu zveřejňují, lidi si je posílají a tak, a že je to tudíž mnohem výhodnější než psát novinový článek. Podle mě se komiksy dá změnit mnohem víc věcí.

A potvrdilo se ti to?

Potvrdilo... Příkladem je třeba, když jsem dělala komiks o chudých romských rodinách nebo o problematice dětí, které v Ostravě odebírají rodinám kvůli chudobě. To bylo pár let dozadu a já jsem o tom nakreslila čtyřstránkový komiks, potom jsem se tam ještě vrátila a nakreslila další čtyřstránkový komiks o tom, jak ten jejich příběh pokračuje. Nechci vůbec říkat, že to je moje zásluha, protože já spíš spoléhám na efekt motýlích křídel, než abych přímo sledovala, jak moje věci něco mění, nicméně ten zákon se změnil a teď už to tak není. Myslím si, že komiks je dobrý v tom, že dokáže zaměřit pozornost lidí určitým směrem. Není dobrý k tomu, aby někoho obvinil nebo žaloval, protože pořád to je umělecké vyjádření. Ale je to dobrý v tom, že si toho všimne spousta lidí a tím uměleckým vyjádřením je můžeš zasáhnout přímo do srdce.

Zpravidla komiksy, a to i ty politické, ukazují jednu postavu, většinou mužskou, která je hybatelem události, a tudíž se v nich jen těžko zobrazuje nějaká komplexní sociální událost. Nakolik je tedy komiks vůbec vhodný na vykreslení nějaké složitější věci, když jsi navíc mluvila o pouhých čtyřech stránkách?

Já si myslím, že komiks je pro to naopak velmi vhodný. Dalším příkladem je ten, který jsem udělala o Miladě po jejím vyklizení. Nebyl to klasický komiks, ale spíš nějaké sekvenční

vyprávění, které jsme udělali rychle po tom vyklizení, které pro mě bylo hodně emocionální. Bylo pro mě i emocionální tu věc kreslit a byl to pro mě jediný způsob, jak se s tím vyrovnat... Jednak jsme to nějakým lidem rozdali, jednak jsme tyhle sitotiskové komiksy nalepili do ulic a myslím si, že spousta lidí díky tomu pochopila můj - nebo náš - pohled na to vyklizení. Myslím si, že ve spojení se sitotiskem je to velmi rychlý způsob, jak formou letáků a plakátů komunikovat probíhající události.

A co se týká komiksu samotného, snažím se zkoumat hranice toho média. Dělán třeba komiksy, jejichž textová předloha je báseň, nebo jiné, kde používám prostředky abstraktní malby a tak... Když jsem odcházela z novin, hodně se tam začala dělat infografika, což je taková forma zábavné grafiky, kde jsou různé rozeepsané informace, které se týkají různých částí toho obrázku. A infografika je taky přitažlivý způsob, jak popisovat i složitá témata. Pamatuji si, že jsem psala reportáž o tom, jak je distribuovaná extáze a kdo na tom nejvíce vydělává, a celé to bylo vyprávěné infografikou. A to je něco, co jsem si z těch novin odnesla a snažím se to používat dál v komiksu a je to celkem tradiční způsob, jakým komiks někteří lidé dělají.

Znáš třeba komiks *Nejchytřejší kluk na světě*?

To je komiksová kniha, která v roce 2001 vyhrála cenu Guardianu za nejlepší knihu, a v ní její autor s tímhle pracuje úplně standardně. Třeba tam vysvětluje, jak přišel na svět, a je to vysvětlený tak, že se tam spojí dvě buňky a tady je linie života jeho matky a tady jeho otce a z toho vznikl jeho život... Podobným způsobem Ware popisuje v jiném komiksu pocity paní, která přišla o nohu. Takže komiks je pro mě určitě médium, kterým se dá popisovat složitá problematika, a myslím si, že je to jednodušší než o tom napsat článek.

NEDĚLÁM NIC, ČEMU NEVĚŘÍM

Ty se komiksem i živíš. Jak zvládáš hranici mezi prací a svým náhledem na svět, potažmo aktivismem?

Nedělám nic, co by mě štvalo. Nic, čemu bych nevěřila, protože bych to neudělala z podstaty věci. Kdyby mě to štvalo natolik, že bych tomu nevěřila, tak se nikdy nedokopu to udělat...

Protože to je nějaká tvůrčí činnost?

No ano, je to tvorba. A druhá věc je, že nedělám věci, kterým nevěřím. Když se to stane,

tak toho nechám a jdu od toho pryč. A příkladů mám spousty.

Jeden třeba je, když mi řekli, abych udělala design interiéru v jedné hospodě v Kobylisích, kde jsem za peníze navrhla celý interiér. Majitel té hospody s architektem mě vzali na mejdan a tam jsem zjistila, že to jsou klasický macho hovada a debilové, protože na první část večírku si vzali svoje manželky, který pak poslali domů, a na druhou část večírku si přivedli nějaký mrchy. Ten architekt se vozral a začal mi říkat, jak potřebuje ty mladý holky pro inspiraci, protože jinak neudělá nic dobrýho... Ten druhý zase, že jeho kamarádi vozi odněkud koks a jak je hrozný, že jsou zavřeny. A já jsem mu jen odpověděla, že kdo jiný by měl už být zavřený než lidi, co dováží drogy... Po tom večírku jsem se probudila a zjistila, že to pro tyhle lidi dělat nemůžu. Nemůžu se kamaráditi s něčí přítelkyní a vyrábět s ní DIY hezký světýlka pro interiér jeho hospody a vědět celou dobu tohle. Museli si myslet, že jsem úplně popletená, že se tvářím jako anarchistka, a když si přivedou přítelkyně, tak je odsuzuju, ale já jsem jenom přestala mít pocit, že tohle jsou lidi, u kterých bych chtěla, aby v jejich hospodě visely moje obrázky. A tím pádem jsem to celé zrušila, řekla jsem jim, že to můžou použít, jak chtějí, že jim peníze nevrátím, že to je všechno, co ode mě dostali, že jsem nějakou práci odvedla, tím jsme vyrovnání a konec. Odešla jsem, vysvětlila jsem jim, že s nimi spolupracovat nechci.

A podobné věci se mi stávají, když za mnou někdo přijde a chce něco, co je opravdu komerční. Ted' zrovna jsem měla zábavný rozhovor s nějakým typem z reklamky, který mi nabízel, ať udělám reklamu pro Converse ve formě velké nástěnné malby. A já na to: „To prostě neudělám.“ A on jak to, že mi nabízí prostor a peníze... A já zase: „To jste asi nepochopil. Prostor já nepotřebuju. Celé město je můj prostor. A peníze? Nejsem na tom tak špatně, abych musela profitovat z dětské práce ve třetím světě...“ On to vůbec nechápal a nabízel mi, jestli bych nechtěla udělat alespoň něco, čím bych vyjádřila tenhle můj postoj k problematice dětské práce. Tak jsem mu řekla: „Jestli opravdu chcete, abych namalovala velký obraz dětí, jak pracují v nějakém sweatshopu, a napsala pod to ‚Nekupujte Converse, protože je vlastně Nike a ten profituje z dětské práce‘, tak to udělat můžu. Ale pochybuju, že vás za to pochválí...“

Takže já tu hranici mám. Mám vnitřní hlas, co mi říká, co je správný dělat a co není správný dělat. Podle toho se rozhoduju a všechna práce, kterou dělám, je tím ovlivněná. Kdybych neměla pocit, že to mám dělat, tak to prostě nedělám a radši budu prodávat svoje trička po hospodách...

NEPRODÁVÁM SVOJE JMÉNO

Někdy jsi zmínila umění na ulici, takže bych další otázkou zamířil tímhle směrem... Máš dojem, že v Praze nebo obecně v českém prostoru je streetart spíš reklama než cokoliv jiného...

Ty my čistíme... Tyhle holkyonline a reklamy na adidas a nike - když nemůžu spát, tak si do ulic беру váleček s šedivou barvou a chodím čistit...

Takže vlastně děláš veřejně prospěšnou činnost... Ale mě v souvislosti s tím napadla otázka, nakolik jsou v situaci, kdy je veřejný prostor totálně přehřutý reklamou, ať už v podobě streetartu nebo třeba billboardů, lidé schopni vnímat nějaké jiné sdělení.

Ulice jsou na tom špatně. Měla jsem profesora, malíře, který byl velmi vizuálně citlivý, a ten byl v háji z toho, že už začali dávat reklamy i na chodníky, kam před reklamami klopil zrak. Takže teď už vůbec neví kam s očima. Ale já se nesnažím někoho přesvědčovat nebo mu něco prodat, a to ani svoje jméno nebo identitu, jako to dělají grafitáři. Já se snažím dát na tu ulici něco hezkého, co není za peníze, nikdo to nezaplátil, nikdo z toho nemá žádný prospěch, a jen to je pro ty lidi hezké a je to takový kousek svobodného prostoru, kam nezasáhl kapitál. Tak to беру já - snažím se tam dát něco, co je pro ně a nic to po nich nechce. Protože reklamní sdělení po nich něco chtějí - kup si tohle a buď takovýhle.

Myslím si, že i když ta ulice je přehřutá, i když na tebe strašně křičí, tak je tam pořád spousta místa, protože můžeš ty reklamy přemalovávat, můžeš je svými věcmi ničit, můžeš je dělat vedle toho a nějak s nimi reagovat, můžeš je odstříhávat a používat jako transparenty... Na ulici je pro mě ještě pořád spousta prostoru. Není to takové 1984, jak si někdo myslí. Naopak je důležitý postavit se k tomu nějak aktivně. Já když jdu městem, tak si reklamami přijdu hrozně zneužitá. A jakmile k té ulici přistoupíš tak, že je to kurva i tvoje ulice a že je na tobě, abys s tím, jak vypadá, něco udělal, a ne si jen stěžoval na to, že je tam moc reklam, tak si v tom najednou přestaneš připadat tak zneužitý. Jakmile spálíš první billboard a vidíš, jak krásně hoří, tak si přestaneš připadat tak hrozně blbě v českém reklamním prostoru, protože to už najednou nenecháš na sebe dopadat, protože vidíš, že se s tím dá něco dělat.

Máš pro nás nějaké historky?

Vtipných historek mám spoustu. Dělat graffiti a streetart je velká sranda, protože obvykle začneš mít problémy ještě dřív, než něco namaluješ...

To nechápu.

Nechápeš? No, jednak musíš být neviditelný, což znamená, že se v nějakém baru musíš mnoha panáky udělat neviditelným, aby tě fyzlové neviděli, protože žádný strážlivý člověk... Chápeš? Za graffiti hrozí strašný pokuty a v krajním případě osm let vězení, takže máš samozřejmě strach jít na ulici něco dělat se sprejem, takže se nejdřív musíš udělat neviditelný. No a pak, jak seš vozralý a máš ty spreje na ulici, tak je to vždycky legrace.

Už to začínám chápat. To ledacos vysvětluje...

Streetart je zábava. Pamatuju si na příběh s jednou kamarádkou, který dost prověřil naše přátelství. Já jsem zapálila nějakou reklamu, utikaly jsme a zaběhly jsme do slepý uličky, což je vždycky debilní. Tahle vedla do nějakého podniku. Ačkoliv jsme nevěděly, jestli tam není pes, tak jsme přešly plot do toho areálu a jinde jsme chtěly přelézt zase zpátky na ulici. Já jsem lezla první, seděla jsem nahoře na plotě, ostatní drát zapíchnutý do zadku, pode mnou šikmá plocha a ta kamarádka do mě zezadu píchala prsty, ať tam skočím... Takhle člověk pozná svoje pravý kamarády - to jsou lidi, kteří když máš v zadku zapíchnutý ostnác a pod sebou šikmou plochu, ve které nevíš, co je za bordel, tak do tebe šťouchají, abys do toho skočil.

Ale nikdy mi nikdo neublížil nebo mě nezmlátil. Je to i tím, že se na ulici vlastně snažím dávat hezký věci. Minule třeba přijeli fyzlové a ptali se mě, co to dělám. Dělal jsem inspektora Veverku, což byly takový obrovský plakáty, třeba čtyři metry, který byly navíc strašně drahý. Tak jsem jim vysvětlovala, že je to

velkoplošný komiks, že je to na deseti místech po Praze a že je to inspektor Veverka, což je takový vyluzovaný policajt a že tím vlastně zlepšují PR Policie ČR, tak by vlastně měli být rádi, že to tam bude. A oni na to, že mě to musí nechat sundat, ale že to mrzí, že to určitě bylo drahý... A já na to, že to bylo drahý, ať se na mě podívají, jak jsem oblečená, že moc peněz nemám a že když už nějaké vydělám, tak je dávám do takových projektů a utratím to za takovýhle věci. Tak na mě byli docela milí, zapálili mi cigó a tak...

KRÁSNÝ NOVÝ SVĚT

Další oblastí, které se věnuješ, je divadlo.

Svoje první divadelní představení jsem udělala v Crossu, což bylo ve čtvrtáku na scénografii a byla to Shakespearova *Bouře*. Bylo to site-specific divadlo, které bylo jen pro deset diváků, kteří procházeli tím představením, a to se odehrávalo všude okolo nich. A dodneška, jak mi klub Cross ve spoustě věcí vadí, tak si ho hodně cením za to, že podporuje lidi, jako jsem já, a že mi na to dal peníze, který vydělali na baru prodejem piva. Dali mi na to tři sta tisíc, což je na české divadelní poměry částka nebyvalá. Bylo to zcela bez další podpory státu a grantů... A to se mi na Crossu líbí.

V divadle se vždycky snažím dodržovat pár principů. První je, aby to fungovalo komunitně, aby tam vznikla nějaká parta lidí, kteří spolu dobře vycházejí. To pro mě byl ze začátku hrozný problém, protože moje první představení bylo školní a byly to vlastně moje zkoušky a já jsem byla ve stresu z toho, že tam přijdou všichni moji profesori a budou se na to dívat. Takže jsem na ty herce dost tlačila a po premiéře se mnou nikdo nešel ani na mejdan, protože byli otráveni. Ale naštěstí vždycky spolupracuji s Mykem, který tam funguje jako nárazníkový prostor, člověk, za kterým herci můžou vždycky přijít a on je na ně hodný. V průběhu toho, jak jsem dělala ty představení, jsem přišla na to, že čím méně kontroly se nad tím snažíš uplatnit, tím víc kreativity z nich dostaneš. Že to není podle toho přísloví, že lidi stejně jako olivy vydají to nejlepší až pod tlakem - myslím, že olivy vydají to nejlepší, když je necháš svobodně růst. Ty další představení jsme dělali spíš tímhle způsobem, pro všechny to bylo příjemnější a mělo to vlastně stejný výsledek.

Další, čeho se snažím držet, je kupovat co nejméně věci a co nejvíc věci pro stavbu scény a celého toho představení používat z recyklovaných materiálů, věci, který nám lidi dají, který najdu na smetišti... Takže když dělám divadlo, obvykle strávím měsíce tím, že prolézám různé smetáky, kde nacházím odpadky, ze kterých se pak snažím postavit krásný nový svět.

Když rovnám divadlo s komiksem, je pro tebe divadlo zase způsob sdělení, nebo je to umělecké vyjádření samo pro sebe?

To je těžká a složitá otázka... Já si myslím, že svět mění už jenom tím, jaký jsi. To znamená, že když jsem dělala divadlo, tak jsme se snažili říct lidem, že parta pankáčů a nedostudovaná scénografka dokážou udělat Shakespearovu *Bouři* moderním a vlastně převrtným způsobem. A myslím si, že v tomhle se nám to povedlo. Nepovedlo se nám ale někoho dalšího motivovat k tomu, aby udělal nějaké další představení...

Myslím si, že už jen to, že o sobě říkáš, že jsi anarchist a autonom, a snažíš se nějakým způsobem žít podle svých ideálů a zároveň se úplně nevyloučíš ze společnosti, je politický postoj. V tomto smyslu je potřeba, aby tady bylo víc normálních lidí, kteří přemýšlí nezávis-

le, snaží se žít alternativu, dělat to, co je pro ně svobodné a důležité, a nenechají se semlít systémem ani na jednu stranu - nespádnou do totálního nihilismu, ani se nenechají opít výdobytky kapitalismu. Pro mě je tohle to největší politikum, které tam vidím.

Samozřejmě, že ty hry si vybírám s určitým záměrem. Pro mě byla tématem *Bouře* kontrola a ovládnutí. U *Pustiny* T. S. Eliota šlo zase o roztržnost vjemů a prožitků, se kterou se setkáváš v naší době. Ale on to popsal už sto let předtím. Tak jsme se to snažili zkoumat. Ale až na výjimky, kdy dělám politické letáky nebo se snažím aktivně zasáhnout do nějaké události tím, že vytisknu šátky „bydlení je právo“, tak propagandu nedělám. Pořád to je můj pohled na věc a ten se nevejde do žádných škatulek.

A co si myslíš o explicitně politickém divadle? Nedávno jsem viděl představení o Mašíně a přišlo mi, že divadlo jako výrazový prostředek je naprosto nesouměřitelné třeba s filmem nebo psaným slovem. O Mašíně jsem samozřejmě četl a tak, ale když jsem to viděl na pódiu, tak to dostalo zcela novou dimenzi...

Myslím si to samé co u komiksu. Divadlo je mocná zbraň a může být použita různým způsobem. Jen málo lidí z divadelní historie dvacátého století nemělo nějaký politický názor, který by se v jejich hrách neodrážel. Pro mě to není nic nového ani překvapivého, že divadlo může takhle fungovat.

NEŠROUBUJI CENU NAHORU

Toy_box hodně viditelně podporuje veganství. Co pro tebe znamená?

Vím, že ho spousta lidí považuje za politický a svým způsobem extrémní postoj - to je jejich problém. Pro mě je to úplně přirozená věc, která vyplyne z toho, že se zajímáš o věci kolem sebe. A já se úplně jednoduše - protože jsem zvědavý člověk - zajímám o to, odkud pochází věci, se kterými se setkávám: odkud pochází prachy, které se mi objevují na účtu, odkud pochází trika, na která tisknu, a tím pádem i odkud pochází jídlo. A když jsem zjistila, jak je to s vajíčky a mlékem, tak jsem už nebyla schopná to dál jíst. Já se zvířaty cítím od malička takové spojení, že pro mě není možné, abych konzumovala vajíčka a mléko, které pocházejí z podmínek připomínajících holocaust. A je mi spíš divné, že to lidi pořád dělají, když to vědí. Nechápu, jak lidi můžou pracovat na místech, která připomínají Osvětim, jsou v nich stejný kóje, akorát místo lidí tam jsou slepice, a jak další lidi můžou vajíčka a mléko z těchto podmínek konzumovat. To se snažím zkoumat, a to nejlepší, co jsem k tomu zatím četla, je knížka od Terezy Vandrovcové *Zvíře jako pokusný objekt*. Jsou tam přesně popsané mechanismy, jakými fungoval holocaust a které jsou dodnes používány v masném průmyslu: rozdělení viny, to, že nikdo nevidí celý ten proces, deindividualizace zvířat a tak.

Jak se na veganství tváří tvoje okolí?

Největší problém mám v tomhle se svou rodinou, která to nedokáže pochopit a pořád to řeší. Moje máma je lékařka a pokaždé mi říká, že mi vypadají zuby a podobný nesmysly...

Pro mě teď bylo ohromný zadostiučinění (a pro ni asi škola), že když jsem s ní teď byla v Americe, tak jsme bydlely u hinduistické rodiny, kde tatínek byl Ind a hinduista. Když jsem mu řekla, že jsem vegan, a on se mě ptal na důvody, odpověděla jsem, že zvířata nejím už odmala. Už ve školní jídelně jsem dělala rizoto na rýži a hrášek a hnusný masa a ty jsem

s klukama dealovala za bramborovou kaši. On mi odpověděl, že to má vlastně podobně a že v rámci jejich kultury a náboženství je to úplně přirozená věc, že všechny věci jsou živý a člověk jim musí prokazovat respekt. A já jsem na své mámě viděla, že se diví, že tak velký pán z toho ještě nevyrostl. To je její hlavní argument, že se mě ptá, kdy už z toho vyrostu. A já jí odpovídám, že to ona by z toho měla vyrůst a přestat to žrát. Pak se většinou urazí a odejde.

Pro mě to bylo hezké v tom, že si uvědomíš, že věci, které tady přijdou lidem nenormální a nepřirozené, jsou v jiných částech světa něco úplně normálního jako u nás to, že nejíme psy a máme je jako domácí mazlíčky.

Co se týká veganství, to je taková oblast, kde se vždycky dokážu naštvat úplně nejvíc, protože mi přijde, že lidé jsou hrozně vymytí propagandou a tím, jak to má být, a nejsou vůbec schopni uvažovat sami za sebe.

Já jsem přesvědčená o tom, že pro nás všechny, když jsme byli malí, bylo nepřirozené vzít nůž a podržnout třeba králíka a sežrat ho. To žádné dítě neudělá. Všichni lidé měli ve svém životě období, kdy se jim zvířata zdála tak krásná, že by udělali cokoliv pro to, aby jim nebylo ubližováno a aby je ochránili. Akorát potom pod tlakem rodiny a společnosti a toho, že jim říkali, musíš, protože jinak tě nepustíme domů ze školní jídelny, tak si začali myslet, že opravdu musí, a zbytek je jen racionalizace celé věci, a to je i důvod toho, proč za mnou pořád chodí a říkají mi, že to není možné, abych byla veganka, a že to není zdravé. Mně přijde vtipný, když mi to říkají lidé, kteří jsou fakt z formy, mají nadváhu, kterou mají z toho, že jedí moc masa, mléka a sýrů, a mně říkají, že budu nemocná z toho, že jsem veganka - to je prostě vtip.

Jak se ti daří podpora veganství a zvířat?

Obecně je s charitou problém. Snažím se dělat charitativní věci pro všechny možné insti-

tuce, tím pádem i pro lidi, kteří pomáhají zvířatům. V rámci umělecké scény cítím od těch, co mají ty akády a se kterými vystavuji, protože si mě tam čas od času vezmou jako tu zlobivou z ulice, vyloučení. Říkají mi: To, co děláš, to je propaganda, to je charita, ale není to umění. Já jim to neberu. Nehádám se s nimi, protože na to nemám čas a ani mě to nezajímá. Já hraju jinou soutěž.

Nicméně je těžký dělat charitu pro zvířata a zároveň dělat umění, protože celý byznys s uměním znamená, že se snažíš vyšroubovat ceny svých výrobků - artefaktů, který produkuješ - nahoru. A tuhle hru já taky nehraju. Nesnažím se prodat, nesnažím se tvrdit, že tohle je exkluzivní a nikdo vám to tady takhle neudělá. Já naopak říkám lidem: já to dělám takhle a můžu vás naučit, abyste to dělali podobně. Tím pádem vlastně tu svou cenu na trhu snižuju, obroušuju jí hrany. Neříkám, že jsem exkluzivní a nikdo z vás to nedokáže. Naopak říkám, pojďte, já vás to naučím, můžete to dělat jako já, se mnou a může to být pro všechny legrace. Spojovat umění s charitou je pro mě úplně nepředstavitelné. Když třeba řekneš: ok, já tu budu mít výstavu nebo vám klidně něco namaluju na zeď, ale přitom si tady budu prodávat placky pro útulek v Příměticích, tak se na tebe koukají tak, že ses zbláznil, protože tohle přece umělci nedělají. Ty přijedou ve velkých autě, mají poskoky na to, aby jim pověsili obrazy, a pak zase odjedou. Co se týká pomoci zvířatům, je tam několik bodů, který mě pořád zajímají, dají se zkoumat a dá se s nimi dál pracovat.

Jaké to jsou?

O problematice zvířat a veganství se snažím uvažovat v širších souvislostech. Je tam několik absurdních momentů, které mě úplně zabíjí. První z nich je, že se lidé starají o své domácí mazlíčky a přitom nechávají chcipat krávy a prasata ve velkochovech. Další je, že se lidé starají o své domácí mazlíčky, kteří jsou čisto-krevní, produkují množství zvířat typu šlechtěných psů a koček, na kterých vydělávají peníze v množnách, a přitom útulky jsou totálně přeplněné. Je potřeba lidem říkat, aby si zvířata nekupovali, ale adoptovali z útulků a nepodporovali celý ten byznys. Další věcí je, že celá problematika práv zvířat v Česku je úplně v háji, protože to nikoho nezajímá. Když někdo nezajímají staří lidé a bezdomovci, tak není pochyb o tom, že je zvířata zajímají ještě méně.

Řekni nám prosím na závěr, co chystáš a na co se od tebe můžeme těšit...

Teď začínám pracovat na své komiksově knížce. Bude se jmenovat *Moje kniha Vinnetou*. Bude to příběh mojí kamarádky squatterky, která umřela na rakovinu. Možná jsi ji znal z Milady, říkala si Semtex Design. Nechala mi sbírku svých básní s tím, že bychom to mohli někdy spolu vydat, že já bych to ilustrovala. Ona pak ale umřela na rakovinu a já jsem se rozhodla z těch básní udělat komiks, protože jsou strašně dobré. Jsou dramatické, plný sexu, drog, mejdanů - opravdu to vypovídá o naší kultuře, je to fakt dobrý.

Rozhodla jsem se to spojit s další knížkou, kterou namaloval můj nejlepší kamarád Martin, když mu bylo osm let, a jmenuje se *Moje kniha Vinnetou*. Je to dětský příběh o tom, že Vinnetou neumřel jako v té knížce Karla Maye, ale že to přežil a má se dobře. Já chci dát tyhle dva příběhy k sobě a udělat knížku o tom, že přátelství je silnější než smrt. Stejně tak jako Vinnetou neumřel v Martinově knížce, tak Semtexka neumře, protože bude v mém komiksu dál žít. Teď to zrovna začínám kreslit.

připravil Jan Hanuš

ABC

ANARCHISTICKÝ ČERNÝ KŘÍŽ JE CELOSVĚTOVĚ ROZŠÍŘENÁ INICIATIVA, KTERÁ SE V RÁMCI ANARCHISTICKÉHO A ŠIRŠÍHO ANTIAUTORITÁRSKÉHO HNUTÍ STARÁ O POMOC A PODPORU STÍHANÝM A VĚZNĚNÝM AKTIVISTŮM A AKTIVISTKÁM. VĚNUJE SE INFORMOVÁNÍ O JEDNOTLIVÝCH KAUZÁCH, SHÁNĚNÍ PRÁVNÍ A FINANČNÍ POMOCI STÍHANÝM A PROJEVŮM SOLIDARITY VĚZNĚNÝM.

DEN PRO ABC

Již od otevření infocentra Salé na pražském Žižkově se začala na jeho programu téměř každý měsíc (pomineme-li prázdninovou pauzu) objevovat akce nazvaná Den pro ABC. Jde o praktický způsob zapojení infocentra do aktivit Anarchistického černého kříže.

Každý Den pro ABC má své téma a jeho nedílnou součástí je společná večere, jejíž výtežek putuje právě na aktivitu a sbírky ABC (v posledních měsících především na vězněné ruské antifaišisty). Podívejme se, čemu se jednotlivé Dny pro ABC doposud věnovaly.

V březnu 2012 to bylo psaní dopisů politickým vězňům - tedy vysvětlení, co by takový dopis měl a neměl obsahovat, a následně napsání dopisů konkrétním lidem za mřížemi.

V dubnu se probírala bezpečnost při práci na internetu a na počítači vůbec. Každý účastník obdržel flash disk se základními programy pro bezpečné a anonymní používání internetu spustitelné na jakémkoliv počítači přímo z flashky.

Květnový Den pro ABC se zaměřil na vegany a vegany za mřížemi, kteří se dostali do problémů se zákonem kvůli svým aktivitám za osvobození zvířat.

V červnu se návštěvníci Salé seznámili se základy práva při zákroku policie, zadržení a výslechu.

Další setkání se konalo až po skončení léta, v říjnu, a tvořila ho přednáška o COINTELPRO, což byl tajný kontrarozvědný program americké FBI vedený v 60. a počátkem 70. let proti radikálně levicovému hnutí. Jádrem programu bylo sledování, infiltrování, diskreditování a znemožnění činnosti klíčových jednotlivců, organizací i hnutí jako celku. Tato zkušenost může dodnes sloužit jako velmi solidní a přesná učebnice kontrarozvědné taktiky v boji proti

progresivním sociálním hnutím, jak ukazují celá řada příkladů ze současnosti.

Listopad byl věnován psaní dopisů a krátkému shrnutí posledních událostí spojených s vězeňskou tematikou. V prosinci se konalo „opáčko“ počítačové bezpečnosti a v lednu letošního roku byl Den pro ABC věnován výrobě piketů a dekorací na solidární demonstraci, která se konala 25. ledna před ruskou ambasádou (viz rubriku Kvartál).

Únorové setkání mělo za téma výslech, jelikož ten (popř. podání vysvětlení) čeká dříve či později každou aktivistku a aktivistu. Přítomní se dozvěděli, jaké máme v souvislosti s ním práva a jaké má policie povinnosti; jaké jsou nejčastější triky policie a které právní klíčky používá; jak se nenechat vmanipulovat do odpovědi, které mohou být později použity nejen proti vám, ale i vašim kamarádům a kamarádkám; a jak zabránit tomu, aby policie překrcovala to, co říkáte nebo neříkáte?

V březnu byl stejně jako rok předtím program věnován psaní dopisů a navíc i výrobě DIY pohlednic. Zasílání dopisů je totiž jeden z nejlepších způsobů jak podpořit uvězněné. Vězni se často užívají nudou a samotou a podpurný dopis jim může výrazně zlepšit náladu.

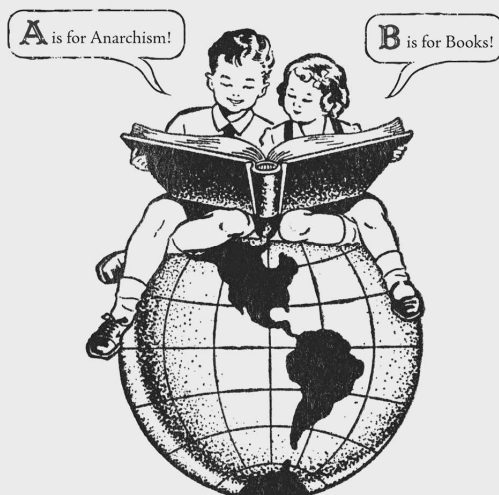
Březen 2013 s sebou ale přinesl i druhý Den pro ABC. Ten se věnoval tématu sledování a obrany proti němu, takže zešíroka rozebral kamerové systémy, mobilní telefony a další možnosti sledování.

Dny pro ABC budou nadále pokračovat a každý zájemce je vítán, stejně jako každý nápad, jak je obohatit. Konkrétní termín a program jednotlivých Dní pro ABC se dovíte vždy s předstihem na stránce anarchistblackcross.cz nebo sale.s.cz.

DISTRO ABC NA ANARCHISTICKÉM FESTIVALU KNIHY

Distro ABC se představí společně s Nakladatelstvím ČSAF a publikacemi Antifaišistické akce na prvním českém anarchistickém „bookfairu“, který se bude konat ve dnech 19. a 20. dubna 2013. Situován bude na třech místech pražského Žižkova, jimiž jsou Bajkazyl (Tachovské náměstí 3), infocentrum Salé (Orebitská 14) a klub Final (Příborská 8).

Anarchistický knižní festival je setkáním vydavatelů tiskovin z širšího okruhu antiautoritářského hnutí; místem, kde se dá zhlédnout a případně pořídit široké spektrum tematické literatury a potkat její tvůrce; místem, kde se dají navázat nové kontakty a propojovat aktivity. Vedle prezentace literatury tu proběhnou tematické přednášky zajímavých hostů, praktické workshopy a představení aktivních skupin, kolektivů a organizací.

ANARCHIST BOOKFAIR
ANARCHISTICKÝ FESTIVAL KNIHY
PRAHA 2013

19.-20.4.2013

bajk azyl infocentrum salé klub final
anarchistbookfair.cz

BENEFIČNÍ EP

ABC distro/label zaměřený na vydávání a šíření materiálů spřízněných kapel se podílel v rámci kooperace několika DIY hudebních vydavatelství na realizaci EP splitu skupin Conquestio a Woundead Knee.

Tyto dvě kapely dlouhodobě podporují projekt Anarchistického černého kříže a svou nezištnou účastí a solidaritou již podpořily několik hudebních akcí ABC. Obě skupiny hrající nekompromisní hardcore-punk s kritickými texty. Některé skladby z jejich produkce si můžete poslechnout na jejich profilové bandzone.cz/conquestio a bandzone.cz/woundeadknee.

Desky prodávány přes distribuci ABC jsou zcela benefiční. Prostředky získané z jejich prodeje půjdou do fondu Anarchistického černého kříže a následně budou použity na aktivity této iniciativy.

Více informací o desce a možnostech jejího zakoupení se dozvíte na webové stránce anarchistblackcross.cz nebo na kontaktním e-mailu abc@anarchistblackcross.cz.

CHYSTANÉ BENEFICE

V blízké budoucnosti se chystá na různých místech za organizačního přispění Anarchistického černého kříže několik benefičních koncertů.

První dvě akce jsou pořádány na podporu kampaně „Moskva volá o pomoc!“. 19. dubna 2013 zahrají v libereckém Pivním baru Azyl kapely Angry Brigade, Kobra XI a E.D.A.E. O den později, 20. dubna, pak vystoupí v rakovnickém klubu Letiště skupiny Lahar, Attitude, Something like, E.D.A.E., See You in Hell a Močový khamení.

29. dubna zahraje v pražském klubu 007 Strahov známá ruská hardcoreová kapela What We Feel. Půjde o čtvrtou zastávku na jejím „AFA Solidarity Tour“, které je celé koncipováno jako sbírka na podporu pro rodiny zavražděného antifaišisty Ivana Kutorského.

KONTO ABC

Chcete-li podpořit stíhané a vězněné (jak u nás, tak v zahraničí - především ve východní Evropě), neváhejte přispět. I malá částka pomůže! Peníze můžete poslat na konto Anarchistického černého kříže:

8760190237/0100

ANARCHISTBLACKCROSS.CZ

CO JE KRÁDEŽ?

KRÁDEŽ JE OBECNĚ NEOPRÁVNĚNĚ PŘISVOJENÍ SI CIZÍ VĚCI ČI HODNOTY.

Zní to jasně a pochopitelně. Přesto je v této větě ukryto nemálo paradoxů. Vyloučit si, co ve skutečnosti je krádeží a co ne, není vůbec jednoduché.

Podstatná je otázka, jak nazvat chování, kdy jsou tomu, *kdo si neoprávněně přisvojí cizí věci či hodnoty*, tyto věci či hodnoty (případně ekvivalent této hodnoty) odebrány. Pokud se to stane na základě rozhodnutí soudu, zákony mluví o náhradě škody. Pokud se to stane v logice zdravého rozumu, je to znovu krádež. Absurdním výkladem tohoto paradoxu se dostáváme k situaci, kdy okradený vezme zlodějí odcizenou věc a je považován za zloděje sám.

Posuňme se trochu dál. *Vydírání je trestný čin, jehož se dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl.* Přitom při posuzování pohrůžky jiné těžké újmy i podle jurisdikce Nejvyššího soudu 612/2011 je nutno přihlížet k závažnosti narušení osobních, rodinných, pracovních či podnikatelských poměrů napadeného, k jeho úspěšnosti, k intenzitě ovlivnění jeho psychického stavu apod., neboť dopad stejné pohrůžky může být podle její povahy u různých poškozených odlišný. Podle obvyklého selského rozumu lze za těžkou újmu považovat cokoliv, co podstatně narušuje náš život.

To jsou základní specifikace akceptované většinovou společností. Hlavním kritériem je v tomto pojetí výklad zákona. Ne obvyklý zdravý rozum. Zákony jsou tu především jako nástroje ochrany současného systému, o jejich čistě mechanické aplikaci nemluvě. Přitom i zákon sám kličkuje, aby nepojmenoval ty

hlavní zločince. Ve výkladu pojmu krádež je „magické“ slovo *neoprávněně*. Jednoznačně tu záleží na hloubce, do jaké budeme téma rozebírat. Čím oprávněně, nebo neoprávněně? Morálkou? Etikou? Prámem?

Vytváření umělých hranic, kdy se jedná o běžnou půjčku a kdy o lichvu, kdy jde o „obvyčejný“ pracovní vztah a kdy o vydírání, nekonkrétnost a nejasnost jsou naprosto pochopitelné. Není totiž žádná taková hranice. Svět sice není černobílý, ale principy jsou buď takové, nebo onaké. Je-li okno na noze otroka, pramálo záleží na délce řetězu. Jde pouze o intenzitu, ale ne o skutečnost samotnou.

Pokud se nám zákon snaží vnutit jakousi imaginární představu opírající se o pravidla, která vycházejí z požadavků establishmentu ochraňujícího současný stav věcí, nelze očekávat jakoukoliv naši akceptaci. To je konečně otázka většiny právních norem a zákonů.

Ve chvíli, kdy jsou zaměstnanci, zákazníci a vlastně všichni jakýmkoliv způsobem zapojeni do současné ekonomické struktury okrádání na desítkách stran (počínaje státem, přes zaměstnavatele a obchodníky a konče třeba u nájemců či peněžních institucí), je minimálně diskutabilní, kdo jsou ti opravdoví zlodějí. Mohli bychom to akceptovat snad pouze v rovině osobního vlastnictví a i u něj je velice těžké najít odpovídající mez. Podobnost mechanismů organizovaného zločinu a současné ekonomiky je natolik evidentní, že je velice těžké najít, kde začíná jedno a končí druhé. Spíš to dokazuje celistvost, kde je vlastně oficiální a šedá ekonomika jedním a tím samým.

Jaký bychom tedy mohli vyvodit ze všech těchto postřehů závěr? Snad že nelze nazvat toho, jenž odejme jemu ukradenou věc či odejmutý výnos práce (ač zákonem posvěcený),

RUBRIKU „VIDÍME TO JINAK“ PŘIPRAVUJE SKUPINA VOICE OF ANARCHOPACIFISM (VAP). VAP JE VOLNÁ KOMUNITA HLÁSÍCÍ SE K IDEÁM ANARCHISMU A ANTIAUTORITÁŘSTVÍ. NEMÁ ŽÁDNÁ PEVNĚ DANÁ NÁZOROVÁ „MINIMA“ A VEŠKERÉ IDEOLOGICKÉ ZÁKLADY JSOU VYTVAŘENY NÁZOROVÝMI PRŮSEČIKY JEJÍCH ČLENŮ A SPOLUPRACOVNÍKŮ. ODMÍTÁ NÁSILÍ JAKO PROGRAMOVÝ PROSTŘEDEK SPOLEČNÉ ZMĚNY. VĚTŠINU IDEJÍ ČERPÁ Z ANARCHOPACIFISMU A OSTATNÍCH ANARCHISTICKÝCH SMĚRŮ. SNAŽÍ SE PODPOROVAT VEŠKERÉ AKTIVITY, KTERÉ POVAŽUJE ZA PŘÍNOSNÉ A VEDOUcí KE SPOLEČNOSTI ZALOŽENÉ NA SVOBODĚ A ROVNOSTI.

zlodějem. V současnosti je nereálné určit množství „ukradených“ hodnot. Jediným měřítkem by snad mohlo být komunistické „každý podle svých možností, každému podle jeho potřeb“. To znamená, že pokud nejsou pokryty v dostatečné míře jeho základní potřeby, má morální právo na pokrytí těchto potřeb. A to třeba i odejmutím majetku těm institucím či jedincům, kteří na něm parazitují.

Argumenty upírající legitimitu takovému postupu nemají žádný racionální základ a jsou pouhou výmlouvou neopírající se o žádný logický fakt. Snaží se jen udržet současný status quo.

SDÍLENÍ JAKO FORMA BOJE

Jistě většina z vás, co se věnuje dumpsteru a recyklaci, zná případy, kdy se dostane k nějakému „materiálu“, který by ostatní mohli ještě použít. Do bezpečnější zóny, nebo vaření a rozdávání FNB je daleko a uskladnit ho není kam. Pro takové chvíle je vhodné vytvářet jakési mini free markety, určené všem (nejen lidem bez domova). Plácky v parčíkách před obchodními centry či zastrčené růžky náměstí se velmi brzy stanou místem, kam si lidé najdou cestu. Sociálně slabí, lidé bez domova, ostatní z diskriminovaných skupin a i mnoho obvyklých lidí ocení, když si budou moci vzít potraviny a další použitelné věci.

Je to vlastně dost podobný princip, jaký praktikují někteří naši aktivisté (a to i anonymně) v průběhu zimy s teplými nápoji. I když jsme zpočátku příliš nedoufali, že když dáme na určité místo teplý čaj v několika plastových lahvích, tak převážně lidé bez domova budou natolik solidární, že hned ten první všechno neodnese, byli jsme mile překvapeni. Jistě se tu a tam objeví někdo, kdo sobecky naruší tuto aktivitu svým egoismem. Jako relativně dostatečná se však ukázala občasná přítomnost aktivistů na místě.

Sdílení je nejenom aktivita vedoucí k okamžité pomoci těm, co ji potřebují. Je to i forma našeho boje. Ve společnosti se rodí mechanismy, které vytvářejí reálnou alternativu k současné podobě ekonomiky, jež uznává jako jedinou možnost různé formy trhu (nákupy, prodej, výměny). Čím více lidí pochopí lživost a nepodloženost tohoto tvrzení, tím dříve se nám podaří zastavit barbarské drancování přírody a vytváření patogenních sociálních vztahů ve společnosti.

SOLIS PRAHA

V Praze začal fungovat nový solidární projekt nazvaný SOLIS. Je inspirovaný podobnými solidárními sítěmi ve světě, mezi něž patří například v *Existenci* často zmiňovaná Seattle Solidarity Network. SOLIS jako svůj první výstup vydal leták o svých záměrech:

Nezaplacená mzda? Nedobrovolné přesčas? Zvyšování nájemného? Nebo máš jiný podobný problém?

Kdo jsme?

Jsme neformální skupinou lidí, kteří mají zájem řešit své konkrétní individuální problémy na pracovišti, což se týká například bydlení či jiných případů nespravedlnosti a šikany.

Nechceme se spoléhat na soudy či sliby šéfů. Víme dobře z vlastní zkušenosti, že jednotlivec se spravedlnosti nedovolá. Zjistili jsme, že společně máme větší šanci se v konkrétních případech dobat konkrétních výsledků. Na pohrdání mocných a zdržovací taktiku formální spravedlnosti máme odpověď: přímou akci. Náš arzenál sahá od informování zákazníků a obchodních partnerů o nekálních praktikách dané firmy formou malých demonstrací, letákových kampaní či plakátů po demon-

strace v místech bydliště toho, kdo o bezpráví rozhodl.

Jak to funguje?

Společně s vámi problém prodiskutujeme a posoudíme, jak jsme schopni pomoci s jeho řešením. Jako první krok volíme předání vašich (a v tom momentě už vlastně našich) požadavků odpovědné osobě s lůhtou na jejich splnění. Informujeme je také, že v případě se angažuje Pražská solidární síť, která je připravena učinit další kroky. Jaké budou, záleží na vás, reakci protistrany i našich možnostech.

Zapoj se!

Ozvi se, jestli máš problém na pracovišti anebo v komunitě. Jestli momentálně žádný problém nemáš, uvítáme tvou podporu při pomoci jiným. Čím více nás bude, tím více toho budeme schopni řešit a tím spíše dokážeme pomoci taky tobě, když se dostaneš do nesnázi.

Tento leták je určen všem, kteří mají podobné problémy a neví si s nimi rady, anebo pro ty, co mají zájem zapojit se do dlouhodobé činnosti a přiložit ruku k dílu.

Organizujeme se, abychom si pomáhali!

Jestli tě naše iniciativa zaujala, napiš nám na solispraha@riseup.net.

A3

JE PROJEKT NÁSTĚNNÝCH NOVIN, KTERÉ KAŽDÝ MĚSÍC VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (CSAF) A VYLEPUJÍ HO JEJÍ ČLENOVÉ A ČLENKY. PŘIDAT SE VŠAK MŮŽE KAŽDÝ, KDO MÁ ZÁJEM A RÁD BY ŠÍŘIL A3 VE SVĚM OKOLÍ. KAŽDÉ NOVÉ ČÍSLO JE IHNEDE K DISPOZICI KE STAŽENÍ V TISKOVÉ PODOBĚ NA STRÁNCE WWW.CSAF.CZ NEBO SI O NĚJ MŮŽETE NAPSAT NA E-MAIL: CSAF@CSAF.CZ.

A3 – LEDEN 2013

KONEC SVĚTA SE NEKONAL! MAYOVÉ V NĚJ PŘESTO DOUFAJÍ

21. prosince 2012 se v nejjihnějším státě Mexika zhmotnila svoboda, důstojnost i spravedlnost do více než čtyřicetitisícového TICHÉHO zástupu domorodých obyvatel, potomků mayských indiánů, kteří už 19 let odmítají pohrdavou mocenskou kontrolu nad svými životy. Říkají si zapatisté a poprvé o sobě dali vědět 1. ledna 1994. Od té doby se stali silným inspiračním zdrojem nových protestních hnutí, která se aktivně staví proti globalizovanému kapitalismu, sociálním nerovnostem či vykořisťování lidí a přírody.

Před 21. prosincem 2012 u nás média trousila cosi o konci světa podle mayského kalendáře, ale hlavně nás ujišťovala o tom, že máme jedinečnou šanci využít svou svobodu, naši společnou demokracii a osobní podíl na řízení společnosti. Že máme jít k prezidentským volbám. Lavina obecných banalit, mobilizačních hesel, citově vypjatých apelů, bezcenných vzkazů a ujištění. Jejich jediným účelem je jako vždy vyrobit alibi na těch pár let mezi volbami a držet lidi jako rukojmí jejich volby. To je naše svoboda, to je naše podoba demokracie, to je naše osobní možnost ovlivnit vlastní život. Shora diktovaná pravidla, zdola akceptovaná pasivita a zřeknutí se odpovědnosti tváří v tvář cynickým mocným a jejich poskokům.

21. prosince 2012 potomci Mayů při svém tichém pochodu ukázali, že oni nevěří na konec světa, který měl podle senzacechtivých interpretací jejich kalendář předpovídat. Přesto doufají v konec světa takového, jaký známe dnes. Světa, kde vládou peníze a kde má lidská důstojnost minimální hodnotu. Světa, který řídí horní procento mocných, zatímco zbytek vykonává jejich vůli, slouží jim, pracuje pro jejich zisky nebo se nachází jako nepotřebný na okraji společnosti.

21. prosince 2012 zároveň zapatisté poukázali na svět, kterým si přejí nahradit ten starý. Na svět, jaký už budují nejen ve svých srdcích, ale i ve svých komunitách, které vzkvétají navzdory státní represii, zásahům vojenských jednotek a paramilitárních skupin podporovaných vládou. Od svého povstání před 19 lety zřídili zapatisté vlastními silami školy a nemocnice, zavedli rozhodovací procesy, které umožňují účast všech, a starají se, aby jako původní obyvatelé nabyli ztracenou důstojnost.

Kdyby 21. prosince 2012 nekomentovala média údajný mayský konec světa a věnovala alespoň krátkou zprávu tichému pochodu tisíců potomků mayských indiánů a jejich poselství, mohli by se lidé „nepatřičně“ zamyslet. Například nad tím, proč na druhém konci světa odvrhli nespokojení lidé neoliberální politiku a s ní i stát a kapitalistické uspořádání společnosti. Mohli by se zamyslet nad tím, proč se máme zbývat tím, kdo na nás bude shlížet z Hradu, místo toho, abychom se zabývali tím, proč jsme v takové situaci, v jaké jsme, a co bychom mohli udělat pro SKUTEČNOU změnu k lepšímu.

21. prosince 2012 se konec světa nekonal. Neskončil ani ten starý svět. Jedna senzace přešla plynule v druhou, která opět skvěle zafungovala nejdřív jako páška přes oči a pak jako nástroj, jak rozdělit lidi přívalem nových fetišů - tentokrát v podobě prezidentských kandidátů.

21. prosince 2012 přesto zaznělo poselství Mayů. Ne těch prastarých, ale těch dnešních, které obklopuje neoliberální diktatura stejně jako nás. Oni ale začali chápat svobodu jako každodenní zodpovědnost a demokracii jako kolektivní rozhodování. Zatímco my stále přijímáme interpretaci svobody coby praktikované lhůstevnosti a demokracie jako volby špatných a horších zastupitelů, která nemá potenciál cokoliv změnit. Potřeba zapatistů (důstojně) žít je opakem naší ochoty (virtuálně) živorit.

21. prosince 2012 zapatisté ukázali, za kterým stojí roky boje, společné práce, vzájemnosti a solidarity, je nepoměrně cennější než hlučná stotisícová demonstrace na náměstí, která se dožaduje slu-

Konec světa se nekonal! Mayové v něj přesto doufají

21. prosince 2012 se v nejjihnějším státě Mexika zhmotnila svoboda, důstojnost i spravedlnost do více než čtyřicetitisícového TICHÉHO zástupu domorodých obyvatel, potomků mayských indiánů, kteří už 19 let odmítají pohrdavou mocenskou kontrolu nad svými životy. Říkají si zapatisté a poprvé o sobě dali vědět 1. ledna 1994. Od té doby se stali silným inspiračním zdrojem nových protestních hnutí, která se aktivně staví proti globalizovanému kapitalismu, sociálním nerovnostem či vykořisťování lidí a přírody.

chu těch u moci. Chybí nám schopnost nahradit slova činy, chybí nám ochota přestat hrát podle pravidel, která pro nás píše někdo jiný. Konec světa je mediální senzace. Konec starého světa je ale naše nutnost. Nový, jiný svět je možný!

A3 – ÚNOR 2013

VEN Z GHETTA SOLIDARITA JE ZBRAŇ CHUDÝCH

Něco se stalo. Chudí a vyloučení vyšli z ghetta, aby se bili za svoje právo. Za právo nedat už sebou smýkat od šibrů, co kšeftují s chudobou (tedy od majitelů baráků v ghettech, alibistických obecních úředníků i zbyrokratizovaných nevládek).

Stalo se to na přelomu ledna a února v Ústí nad Labem ve čtvrti Krásné Březno, kde se pár rodin postavilo místní soukromnicko-úřednické lobby, která může za to, že jim málem spadl na hlavu barák, kde měli nájemní smlouvu, takže byli nuceni ze dne na den odejít do provizoria, a pak už na ně každý jen kašlal. Tedy ne tak docela: ti, co se neskrývali jako majitel baráků, dostali líteře zákona, vyplňovali s rodinami papíry, aby měli stvrzenku o své činnosti, jinak je nechávali jejich osudu - a tím by to bylo jako vždycky skončilo.

Jenže poslední z posledních se veřejně ozvali. Taková drzost! Úředníci v jednom šiku s papírovými charitáři byli nuceni reagovat, a tak holt trochu popostrčili xenofobní masmédia proti těm drzým chudým. Média nezklamala - a taky tím to mohlo vlastně všechno skončit.

Jenže se stalo ještě něco. Po boku odhodlaných rozhořčených chudých stanuli sociální aktivisté, aby se veřejně přihlásili k solidaritě s jejich bojem za lidskou důstojnost (ale i za ochranu budoucího společného života rodin). A jejich společný hlas byl slyšet.

Nejdříve solidarizující vyrazili na ministerstvo práce a sociálních věcí, kde se dožadovali přijetí u ministryně. Ta je sice členkou strany, jejíž předseda se při prezidentských volbách zaštiťoval hlasy „všech slušných lidí“, ale slušnost si asi vysvětlila jako ignorování těch, kterým hrozí život na ulici. A tak „ve vši slušnosti“ vyvleklo aktivisty z ministerstva policejní komando.

Aktivisté se tedy vydali přímo do Krásného Března, aby se pokusili zastavit vystěhování ohrožených rodin. To, co se za dlouhou dobu nepovedlo státním úřadům, městu ani nevládkám, se nakonec podařilo během pár dní, a to jen díky solidaritě, zápalu a přímé akci zdola. Rodiny našly s pomocí aktivistů nové bydlení.

Jak už to v naší xenofobní společnosti chodí, ti chudí, vyloučení, nepřivilegovaní byli Romové. Dneska. Zítra mezi ně ovšem přibude spousta „bílých“. I když před tím zavíráme oči, většinová střední vrstva má už dávno nakročeno do pasti chudoby a je jen otázkou času, kdy se kvůli neplánovaným okolnostem taky stane ze dne na den klientem exekutorů, kšeftářů a alibistů. Všichni zdánlivě zajištění, kteří ovšem nic nemají, se zatím snaží aspoň o prostorovou segregaci: budují si svoje ghetta úspěšných, opevňují se ve svých čtvrtích, kde ještě můžou zavírat oči před realitou.

Máme tu zkrátka dvojí ghetta. Jedna pro chudé, kde bezskrupulózní majitelé nemovitosti podle zákonů trhu šmelí s chudobou, a to za účinné asistence státu. Jiná ghetta máme pro „bohaté“, kam se chtějí schovat ti s iluzí vlastního úspěchu. Celé je to postavené na osvědčeném pravidle: co nevidím, to neexistuje.

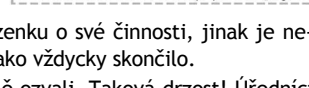
Dnes vyšli ze svého ghetta neúspěšně a s nimi ti, co jim rovno a svoboda milejší než propagandistický sen o fungujícím systému, kde má každý stejnou šanci. Zítra bychom z ghetta mohli vyjít my zdánlivě úspěšní, abychom si taky už nenechali srát na hlavu. Odvaha lidí z Krásného Března je dobrým příkladem.

Moc a peníze jsou zbraní těch nahoře. Solidarita je zbraní nás, těch dole. Oni svých zbraní využívají, jak jen můžou. Není tedy důvod, aby-

Ven z ghetta Solidarita je zbraň chudých

Něco se stalo. Chudí a vyloučení vyšli z ghetta, aby se bili za svoje právo. Za právo nedat už sebou smýkat od šibrů, co kšeftují s chudobou (tedy od majitelů baráků v ghettech, alibistických obecních úředníků i zbyrokratizovaných nevládek).

chom my svou zbraň neuzijí nebo ji dokonce odmítali užít. Krásné březno je jedním z důkazů, že solidarita nemusí být jen symbolickým gestem, ale že pomáhá konkrétním lidem v konkrétních situacích.

A3 - BŘEZEN 2013

KAPITALISMUS ROZVRACÍ SPOLEČNOST

Ačkoliv během demonstrací následujících těsně po 17. listopadu 1989 nebyl k vidění žádný transparent či heslo požadující nastolení kapitalistického režimu, přesto nám byl vnucen. A dodnes se nám jeho prominenti snaží namluvit, že nebylo jiné cesty a bylo tak učiněno vlastně pro naše dobro. Jenže jediný, kdo z toho měl a dodnes má prospěch, jsou oni.

Nejvýraznějším z „otců“ novodobého kapitalistického pořádku v Česku je bezesporu Václav Klaus, který právě opouští prezidentský post. Není žádným tajemstvím, že jeho velkým vzorem a inspirací je Margaret Thatcherová, bývalá premiérka Velké Británie. Ta proslula privatizací státem vlastněných podniků, snahou o oslabování vlivu odborů a ztrojnásobením počtu nezaměstnaných. Známa je také díky svým výročkům, že „nic takového jako společnost neexistuje“ a že „není alternativy“.

Klaus a jemu podobní při budování světlých kapitalistických zitrůků postupovali ve šlépějích své britské ikony. Zapomněli ale jaksí dodat, že ty světlé zitrůky jsou určeny jen pro vyvolené. A být vyvolený znamená podle kapitalistické mentality mít tučné konto, mít své lidi v politice, mít své lidi u policie a soudů, mít ostré lokty a především nemít svědomí a slitování s těmi, kteří mezi vyvolené nepatří.

Jedna ideologie byla nahrazena druhou. Ideologie vystupující dotěrně a bezzubě z rudých nástěnek byla vystřídána ideologií, která znásilňuje naše myšlení ještě dotěrněji, avšak mnohokrát efektivněji, z nákupních košíků. Nová ideologie dala našemu životu nový rytmus: pracuj - nakupuj - pracuj - nakupuj... Tedy pracuj pro vyvolené, nakupuj u vyvolených - svěť jim svůj život, zasad se o rozmnožení jejich bohatství a moci. A jak za minulého režimu „radostně“ lidé třímali mávátko během průvodů, o to radostněji dnes třímají madla nákupních vozíků při útoku na korporátní hypermarkety. A když na to nemáte, najde se dost vyvolených, kteří vám rádi (a s patřičným úrokem) půjčí.

Lidé se opět nacházejí v zástupech, jen s tím rozdílem, že dle požadavků nové ideologie, je v nich každý sám. Společnost přece neexistuje, jsme jen samostatná individua. Všichni jsme přece manažeři svých vlastních životů. Když ale pro ekonomické elity, tedy ony výše zmíněné vyvolené, ztratíte cenu jako „lidské zdroje“ i jako „spotřebitelé“, můžeme své životy manažersky řídit tak směrem na úrad práce, přes ukončení se exekutorovi, který přece pouze chrání nedotknutelné zájmy věřitelů, až kamsi pod most. Pak už nás zahřeje jen vánoční polévka pro chudé, kterou charitativně věnují vyvolení těm, kdož takové štěstí jako oni neměli.

Ideologie atomizované společnosti je právě to, co mocenské elity pomáhá držet při životě. Vědomou tendencí kapitalismu je vnútit lidem myšlenku, že ten druhý je pro ně konkurentem - v zaměstnání, na úřadu práce, v osobním životě... a že jen v souboji s ním může dojít úspěchu.

Nás, anarchisty, vždy označovali vyvolení všech autoritářských režimů za rozvraceče pořádku. Ano, přijímáme. Chceme rozvrátit stávající pořádek - pořádek, který je charakterizován vykořisťováním; lidmi bez domova, zatímco všude je spousta prázdných domů; lidmi žijícími z ruky do huby, zatímco jiní neví co s nadbytkem. Chceme společnost, kde si lidé budou rovni; kde nebudou nepřírozené autority, otroci ani páni; kde nebudou jedni profitovat na úkor druhých; kde každý bude mít právo rozhodovat o svém životě ve shodě s ostatními.

Kapitalismus rozvrací společnost a šťve lidi proti sobě, aby se nemohli spojit a postavit se mu společně v boji za sociální spravedlnost a za důstojný a svobodný život. My, anarchisté a anarchistky, naopak chceme, aby lidé k sobě našli cestu, naučili se společně rozhodovat o svých věcech, objevili sílu solidarity a s nabytým sebevědomím učinili konec další ideologii, která sice skrytě, ale o to účinněji deformuje jejich životy.

RECENZE

PŘEHLED TISKOVIN VYDANÝCH (NEJEN) V RÁMCI ANTI-AUTORITÁŘSKÉHO Hnutí OD UZÁVĚRKY PŘEDEŠLÉHO ČÍSLA EXISTENCE: PUBLIKACE NAKLADATELSTVÍ ČSAF, REGIONÁLNÍ ZPRAVODAJE, INFORMAČNÍ LISTY AUTONOMNÍCH CENTER, ČASOPISY, ZINY, KNIHY, BROŽURY...

AKCE! Č. 17

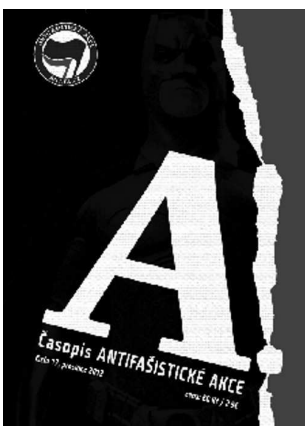
Jak se píše již v editoriale, 17. číslo *Akce!* „dostalo neoficiální podtitul *Historie v přítomnosti a zaměřuje se na vztah události dávno i nedávno minulých k současné společnosti, její podobě a snahám o změnu*“. Samotný časopis je pak definován následovně: „*upozorňuje na projevy fašismu ve společnosti, představuje osobnosti a projekty, jež se snaží bojovat za svobodnější svět, a dává prostor myšlenkám, které zpychují hranice, hierarchie a logiku kapitalismu*“.

Hned první text se obrací za historií autonomního antifašismu v Německu, úzce svázaného s tammim autonomním hnutím, které dávalo přednost přímé akci „tady a teď“ a jehož viditelným projevem se stal například squatting. Od počátku 80. let se v Německu ale začali aktivizovat také neonacističtí skinheads, na jejichž násilné aktivity a politické akce autonomní hnutí záhy reagovalo a zejména militantní odpor se ukázal jako účinný způsob boje. Po nějaké době však antifašistické hnutí muselo čelit vnitřním problémům, zvýšenému zájmu policie a po pádu Zdi také narůstajícímu počtu neonacistů a vlně rasistických pogromů. To si vyžádalo větší organizovanost, a tak byla v roce 1992 založena Antifaschistische Aktion.

Z minulosti ale zpět do soudobého německého antifašistického hnutí, kde se v interních diskusích řeší problematika tzv. critical whiteness. Seznámíte se s vysvětlením tohoto zvláštního, nikoliv však nezajímavého konceptu a s úskalími jeho zavádění do praxe.

O tom, že jablko nepadá daleko od stromu, vypovídá životní příběh Františka Mlčocha, vůdce Zelených hákových křížů, který byl v roce 1946 popraven jako kolaborant. Kriminalita, podvody, zrady... kolik životních příběhů dnešních neonacistů to jen připomíná?

Historie sídliště Pruitt-Igoe, sociálně-urbanistického experimentu z amerického St. Louis, je jedním z příkladů toho, jak probíhá gentrifikace a co může

stát na počátku vytvoření sociálně vyloučené lokality. Zpoza oceánu se ale autor vrací do našich měst s poukazem na analogické situace a kontraproduktivní rozhodování úřadů.

V dalším článku zajdeme ještě o trochu dál do minulosti, a to v reakci na pokusy konzervativních sil v Srbsku o rehabilitaci Draži Mihailoviće, válečného zločince a kolaboranta, který velel za druhé světové války četníkům, fašistickým oddílům, jež pustošily zemi a spolupracovaly s nacisty.

Na Balkáně zůstaneme a přesuneme se jen trochu na jih - do Řecka. Vlna násilí proti imigrantům zde kulminovala v čase opakovaných parlamentních voleb v červnu 2012, díky nimž se do poslaneckých křesel dostali členové neonacistické strany Zlatý úsvit. Situaci dokresluje fakt, že tuto partaj volila dobrá polovina policistů.

Po vlně veřejných anticiganistických projevů se začala AFA soustavněji věnovat otázce postavení Romů a možných východisek pro zlepšení jejich situace. *Akce!* proto přichází s několikastránkovým textem, který se zaměřuje na teorii esencialismu, liberálního multikulturalismu a také na to, jak tyto teoretické přístupy utvářejí a ovlivňují realitu v České republice, především v souvislosti s Romy. Důvzte se, jak se předsudky mohou překlápat do vědeckých prací a jak homogenizace vytváří základ rasismu, sexismu a xenofobie.

Pár praktických rad, jak čelit veřejným anticiganistickým projevům nabízí článek „Jak zabránit pogromu“. Je třeba navazovat kontakty s romskou menšinou, netolerovat ve svém okolí projevy rasismu, čelit rasistickým demonstracím hned v počátku a pomáhat i jinde, nejen ve svém městě.

Nezajímavý rozhodně není rozhovor se sociálním historikem a autorem nedávno vyšlé knihy *Konec experimentu* Michalem Pullmannem. Odpovídá na otázky nejen o práci historika a zkoumání minulosti, ale i o aktuálních tématech, například o problematice anticiganismu a o tom, jakou roli hraje v současném neoliberalním diskurzu.

Již v předešlém čísle jsme měli možnost se dočíst o pronikání neonacistů do různých subkultur. Tentokrát je prostor věnován metalu a hip-hopu a konkrétním náckům a rasistům, kteří se v nich snaží angažovat.

V *Akci!* najdeme dva texty věnující se anarchismu. Jeden je úvahou nad jeho postavením a potřebností v postmoderní době. Druhý je představením pojmu postanarchismus od Jasona Adamse z roku 2003.

Inspirační rozhovor poskytla Cécile „Veverka“ Lecomte, která se věnuje aktivistickému lezení a svými praktickými dovednostmi pomáhá při ekologických, protijaderných a antifašistických protestech. V červnu 2012 jsme ji mohli potkat při přednášce v infoshopu Salé.

V rubrice „Doporučujeme“ se seznámíme s novějšími knihami (*Hranice aktivismu, Rozprava o dobrovolném otroctví, Anti-fascist, Povstání přichází, Die Zelle*) a filmy (*Andělský podíl, 161>88*). Posledně jmenovaný film byl natočen v roce 2012 přímo pod hlavičkou Antifašistické akce, proto je mu vedle recenze věnováno více prostoru, a to formou rozhovoru s autory. Kulturní stránku časopisu pak doplňuje vyprávění o rumunském surrealistickém básníkovi Gellu Naumovi.

Další z rozhovorů *Akce!* je o východiscích, praktickém know-how a v neposlední řadě i o úskalích a pozitivních bratislavské organizované jízdy „načier-no“. Na otázky povídá jeden ze zakládajících členů svépomocného uskupení Tribus.

Pracujete-li jako „kancelářská krysa“ a nejste zrovna příkladným budovatelem záporných kapitalistických zitrků, přijde vám jistě vhod překlad textu ze stránek libcom.org, který vám pomůže kancelářská rizika přetavit do spokojenějšího pracovního života.

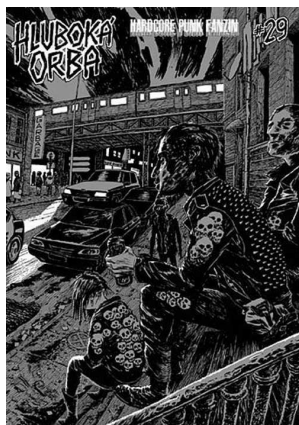
Další odlehčení přináší sebeironizující „Scénář anarchistické revoluce“. Virtuální stránka časopisu je doplněna pracemi rapera Bonuse.

56 stran A4, cena 60 Kč / 2,5 €. Přehled distribučních míst naleznete na odkazu www.antifa.cz/content/sepmnacta-akce-jiz-vysla.

-jk-

HLUBOKÁ ORBA Č. 29

Hned na začátek musím říct, že nejsem zrovna extra fanoušek extrémních hudebních stylů vycházejících z punku, hardcoru a metalu. Ty doby jsou už pryč. Párkrát do roka navštívím nějaký ten koncert, ale spíš jako „společenskou událost“, než abych šel vloženo za „tím rámušem“. Proto mě trochu zaskočilo, že když jsem se dostal k novému číslu „hardcore punk fanzinu“ *Hluboká orba*, který tvoří neskutečných 200 stran, během pár dní jsem ho se zájmem celý (až na rubriku hudebních recenzí) přečetl.

29. číslo *Hluboké orby* vyšlo koncem roku 2012 a se svou dvacetiletou historií je to bezesporu jeden z nejdéle vycházejících zínů, jehož tahounem je člen brněnské kapely See You in Hell (SYIH).

První část je tvořena jako vždy „sloupky“, v nichž zavedení „sloupkaři“ pravidelně seznamují se svými názory, postřehy, pocity, postoji... kterými se zpravidla prolínají jejich hudební preference.

Originální obálka *Hluboké orby* od Ivana Burna je uvnitř čísla doplněna jeho dalšími pracemi a rozmluvou s ním nejen o jeho výtvarných aktivitách, ale také dlouholetém aktivním působení ve francouzské hardcorové scéně.

Čtenáři kolem čtyřicítky si mohou vzpomenat na stránkách věnovaných dvaceti letům od blokády Velké pardubické v roce 1992, která byla doprovázena brutálním policejním zásahem a vyvezením mnoha demonstrantů daleko za město. Tyto praktiky bolševického režimu přitom osobně sledoval tehdejší ministr vnitra a bývalý disident Jan Ruml. Aktivisté za práva zvířat následně posbírali výpovědi poškozených a na policejní postup si stěžovali. Výsledkem bylo zcela paradoxně (avšak trochu předvídatelně) stíhání vypovídajících účastníků. O tom, co se odehrálo 11. 10. 1992 a co následovalo, vypovídá osm tehdejších demonstrantů. Kromě samotného tématu je také zajímavé pozorovat, jak se u většiny dotazovaných během 20 let vyvíjely jejich osobní postoje v otázce vztahu ke zvířatům a vegetariánství/veganství.

Tradičně rozsáhlou sekci zínů jsou reporty z turné kapel. Tentokrát se můžete podívat s Mad Pigs do Japonska, s Fear of Extinction po zmrzlé střední Evropě, s Life Possession po slunné Evropě, se SYIH po Spojených státech a s Mörkhimmel po Skandinávii. Každý z tourreportů je něčím zajímavý a kromě samotných kapel přibližuje jejich očima navštívená místa. Zvlášť bych ovšem chtěl doporučit vyprávění od vydavatele zínu (SYIH), který na neuvěřitelných 34 stranách popisuje své postřehy a zážitky z cesty po USA. Vedle zamyšlení, že v „zemi svobody“ jsou lidé svazováni spoustou často nesmyslných zákazů a omezení, dává nahlédnout na scénu, kde značná část HC/punkových koncertů probíhá v těžce undergroundových podmínkách, a na rozdílný přístup ke kapelám v porovnání např. s Evropou. Vedle množství koncertů a jednoho festivalu (jehož podoba se značně liší od těch, na které jsme u nás zvyklí) navštívíme s kapelou také pár samosprávných podniků, jako jsou např. Little Hamilton Collective v Nashvillu, Seward Café v Minneapolis či knihkupectví Wooden Shoe ve Filadelfii. Chcete-li se něco dovědět o historii a současnosti punx v USA, určitě pro vás bude tento hudební cestopis tím nejlepším materiálem.

Vzhledem k mému založení jsem se v rubrice hudebních recenzí zastavil jen u pár známých jmen, zato jsem s chutí zhltnul rubriku recenzí literárních, kde jsou velmi pěkně přiblíženy následující tituly: *Dezertér - Poroniona generace?, Burning Fight, Šoková doktrína, The More I See, Ten báječný den, Cesta k Wigan Pier, The Day The Country Died, Neber zvíře do úst, Anarchismus v proměnách dvacátého století, Tři sociální světy a Proved' vola světem, volem zůstanu*.

Následují rozhovory s kapelami No Statik (mj. s dotazem na Occupy Oakland), Boiling Point, Rabies a Red Insect a členy kolektivu, který provozu-

je infoshop Salé. Vedle toho se dočtete o historii pořádání koncertů v Chomutově kolektivem Soya Thrashers from Hell; o bratislavském fenoménu garáží pod Prístavným mostem (místy jsem se opravdu dobře bavil a trochu mě zamrzelo, že jsem nikdy neokusil atmosféru tohoto místa); o tom, jak to žije pod taktovkou punx Disnotice v Přisnoticích, a o punkových akcích ve venkovském duchu na statku Hella.

Nečekal jsem, že tuhle nálož tak rychle vstřebám. Bez jistého vztahu k HC/punku by to asi nešlo, ale jistojistě mohu prohlásit, že 30. číslo si pořídím, hned jak opustí brány pekelné.

200 stran A4, 140 Kč. Možno objednat na xbastax.cz.

-oh-

A-KONTRA: KONEC SVĚTA 2012

U příležitosti údajného konce světa vyšlo prosincové číslo „anarchistického nepravdelníku“ *A-kontra*.

Úvodní článek reflektuje posedlost apokalyptou a vyslovuje naději, že se skutečně blíží konec světa, jak ho známe. K tomu přidává stručný a radikální návod, jak ho upístit. Na poslední stránce pak téma doplňuje „23 důvodů, proč by měl tenhle svět skončit“ a „7 důvodů, proč by tenhle svět skončit úplně neměl“.

Dozvíme se o záměrech developera JRD na výstavbu obytných domů v Prokopském údolí v ochranném pásmu přírodní rezervace a o odporu místních obyvatel. Za „zmrdy měsíce“ jsou vyhlášeni umělci podporující volbu knížete na Pražský hrad.

Celostránkový článek pak popisuje jeden den v Ústí nad Labem - zoufalou situaci Romů ze čtvrtě Předlice a aroganci a bezcitnost místních radních, kterým jsou lidé prostě ukradení. Názorná ukázka (ne)fungování systému v praxi.

No a jako obvykle na závěr přehled krátkého zpravodajství, tentokrát pod názvem „Odvračená strana konce světa“. A jak jste zvyklí, najdete uvnitř čísla plakát: „Apokalypsa je nuda. Lepší je bordel v ulicích!“

Ke stažení na www.scribd.com/doc/117770253/A-Kontra-21-12-2012.

-jk-

KONTRAST Č. 5

Právě vyšlo páté číslo středočeského anarchistického zpravodaje *Kontrast*. V úvodníku se redakce omlouvá za měsíční zpoždění a doufá, že nadále se ho bude dařit vydávat v pravidelných čtvrtletních intervalech.

Stěžejní článek pátého čísla velmi srozumitelně předkládá anarchistickou kritiku státu, jenž je ztělesněním nadvlády jedněch (vládnoucí menšiny) nad druhými. At' má jakoukoliv podobu a důraz na uplatnění moci, jeho podstata zůstává stále stejná. Text ale nezůstává jen u kritiky, stejně srozumitelně nastiňuje vizi svobodné společnosti, kterou doplňuje příklad některých konkrétních projektů, jimž se anarchisté a anarchistky věnují.

Další delší text se věnuje argumentům proti pokusům na zvířatech. Označuje je za nepředvídatelné, nepřesvědčivé, neefektivní, zastaralé a nebezpečné a nabízí lepší alternativy, které by se obešly bez utrpení živých tvorů.

Lednové číslo *Kontrastu* dále přináší vzpomínku na zavražděného antifašistického skinheada Jana Kučeru; kuchařské recepty na tofu v bramborovém těstíčku a čoko perník; kritiku asociální vládní politiky v kontrastu se solidárními aktivitami kolektivů Food not Bombs; či reportáž z veganského rautu, který proběhl začátkem prosince v Poděbradech.

Za nejdůležitější informaci zpravodaje si ale dovolím označit oznámení o vzniku nového projektu, který představuje „Prohlášení kolektivu čáslavského infocafé La Victoria“. Probíhají zde již filmová promítání (viz uvedený program na únor) a chystají se také diskuse, přednášky, workshopy, výstavy a komunitní večere.

8 stran A5, ke stažení na www.csaf.cz/obrazky/plakaty/Kontrast_05.pdf.

-jk-

ZOUFALÝ (OT)ROK Č. 4

Volná komunita VAP vydala další číslo svého „Informačního občasnku nejneom pro nezaměstnané“.

První letošní „Otrok“ je věnován tématu bydlení a hned v úvodu si bere na paškál neexistenci sociálního bydlení, rozrůstání se vyloučených lokalit a byznys s ubytováním, který se snaží bezohledně vydělat na těch nejchudších.

Další stránky jsou již věnovány praktickým otázkám jako například, kdy má majitel bytu právo vás vystěhovat; jaký je rozdíl mezi nájemní smlouvou na dobu neurčitou a určitou; nebo kdy může soud zamítnout žalobu na vyklizení protiprávně užívané nemovitosti. Následuje několik rad jak se bránit soudnímu rozhodnutí na vyklizení bytu a výpovědi z nájmu. A v závěru se dozvíte, jaké jsou základní dávky určené k pokrytí nákladů spojených s bydlením a kdy na ně vzniká nárok.

4 strany A5. Určeno ke stahování a dalším šíření.

Ke stažení na uloz.to/x2HjuGh/otr-iv-pdf.

ZOUFALÝ (OT)ROK

Informační občanský nezávislý program zveřejněný IV 13 Trest za důvěřivost? Že lidé jsou v současnosti velmi důvěřiví a snad jsou to i lidé v této době...

4 strany A5. Dostupné přímo v komunitním centru Ateneo či ke stažení na ateneo.cz/wp-content/uploads/2013/03/Ateneo-news_5_březen-2013.pdf.

-jk-

SALÉ NEWSLETTER č. 1/2013

S končícím prosincem vyšlo lednové číslo zpravodaje, který vydává kolektiv žižkovského infoshopu Salé.

Na úvod se Salé newsletter ohlíží za nákupními šilenstvími, které se nazývá Vánoce a při němž lidé - krize nekriže - utratili zase o něco více než předtím. Kdo se ale chce závodům v konzumu vyhnout, útočištěm mu bude právě Salé, kde se chystá výstava Toy Box a nově pravidelná diskusní setkání pro rodiče a děti.

Benefit na Salé ze začátku prosince přinesl vedle vydařených zábavy také 6000 na provoz infoshopu. Anarchistický černý kříž rozjel solidární finanční sbírku na moskevské antifašisty. V lednu se můžete těšit hned na tři benefiční koncerty, jejichž výtěžek půjde kolektivům Food not Bombs v Praze a Plzni. A rakouští antifašisté zvou všechny na demonstraci proti buršáckému plesu ve Vídni.

A na závěr jako vždy program infoshopu na celý měsíc.

4 strany A5. Ke stažení na sale.s.cz/news/01_2013.pdf.

-oh-

SALÉ NEWSLETTER č. 2/2013

Žižkovský infoshop Salé oslavil v únoru své první narozeniny. Není tedy divu, že únorové vydání zpravodaje Salé Newsletter bylo věnováno bilančováním uplynulého roku.

V ústředním článku čísla se vzpomíná na začátky a zamýšlí nad tím, „jak se otevření infocentra podepsalo na dnešní podobě pražského anarchistického hnutí, co nám přineslo a co se nám stále nedaří“. Nechybí drtící, avšak upřímná a vypovídající (sebe)reflexe anarchistického hnutí, která přechází přes vyjádření podpory konceptu afinitních skupin do výzvy k aktivní konfrontaci stávajících systémů.

Úvodní slovo komentuje kampaň prezidentských kandidátů, která nás obtěžovala na každém kroku, a obhájuje postoj uvědomělého volebního absentérismu. Článek „Vítejte v Hotelu Paradise“ se věnuje nezavědoměným situacím rodin na ubytovně v ústeckém Krásném Březně, které mají být vystěhovány a rozděleny. Otištěná mezinárodní výzva představuje únorovou celosvětovou kampaň, která je zaměřena na podporu ohrožených autonomních prostorů a stíhaných anarchistů a anarchistek. Je představen diskusní projekt Mamata, během něhož je v Salé rozebírána problematika rodičovství a výchovy. A na závěr samozřejmě nechybí program na daný měsíc.

8 stran formátu A5. Ke stažení na sale.s.cz/news/02_2013.pdf.

-jk-

SALÉ NEWSLETTER č. 3/2013

Jestli jste byli již nedočkaví, jaký program si v březnu na vás (i na sebe) nachystal kolektiv pražského infocentra Salé, tak jste se pár dní před koncem února dočkali. Vyšlo totiž další číslo „podnikového zpravodaje“ Salé newsletter, jenž byl věnován právě nadcházejícím akcím.

Zvláštní místo tu má benefit na Salé v klubu Cross, akce Anarchistického černého kříže nazvané „Den pro ABC“ (poprvé se konají rovnou dvě v jednom měsíci) a připomínka Mezinárodního dne žen.

A kdyby vás zajímalo, co je jinak na Salé nového, kromě úspěšné prožitě oslavy prvního výročí existence infoshopu plné dobrot a zábavy, tak je to kupříkladu nabídka bylinných čajů z permakulturní zahrádky kolektivu DVP z Karlovarska.

4 strany A5. Ke stažení na sale.s.cz/news/03_2013.pdf.

-jk-

SOLIDARITA č. 1/2013

Solidarita je informační zpravodaj letákového formátu, který od října 2012 vydává každý měsíc Anarchistický černý kříž (ABC).

Lednové číslo je věnováno zejména represím proti ruským antifašistům. Desítky těch nejaktivnějších se nacházejí ve vazbě, jsou nuceni se skrývat č...

ATENEON NEWS č. 3

Ateneo news je zpravodaj, který na začátku každého měsíce vydává kolektiv spravující komunitní centrum Ateneo v Mostě, které funguje od listopadu loňského roku.

Úvodní články v několika odstavcích zopakují vždy jen jinak formulované tvrzení svého nadpisu, a to že „Stary rok odchází, stará mizérie zůstává!“. Loučíme se se starým rokem, který byl podle článku plný jen ubíjející rutiny dané kapitalistickým charakterem společenského uspořádání a nic lepšího nás v novém roce nečeká. Poněkud pochmurná tvrzení. Možná by nestálo příliš námahy a našly by se i nějaké ty světlé okamžiky, vždyť loňský rok se neodehrával pouze v šedivých a černých barvách, čehož může být důkazem právě realizace projektu komunitního centra v Mostě.

O dalším světlém okamžiku vypovídá krátký osobní příběh člověka, jenž se ocitl na dně a právě díky komunitnímu centru našel novou naději a důvěru v lidi.

Dvě stránky pak zabírá program Atenea na leden, kde nechybí přednášky, komunitní večere, workshopy, promítání, Bezpečnější zóna či benefiční koncert.

4 strany A5. Dostupné přímo v komunitním centru Ateneo či ke stažení na ateneo.cz/wp-content/uploads/2012/12/ATENEOnews_3-leden_20131.pdf.

-jk-

ATENEON NEWS č. 4

Únorové číslo informačního listu mosteckého komunitního centra Ateneo přináší vedle programu na daný měsíc také přihlášení se kolektivitu centra ke kampani na podporu ruských antifašistů a antifašistek, kteří v současné době čelí vystupňované represí ze strany státu.

Text z titulní stránky připomíná, na jakých principech funguje financování Atenea: „Evropské funguje nezávisle na dotacích státu, Evropské unie a kapitalistických institucí. Jeho existence je zajišťována solidární sítí mnoha obyčejných lidí, kteří neváhají projekt podpořit.“ A zároveň je poděkováním všem, kteří měli nějaký podíl, ať již jako organizátoři či jako hosté, na benefičních koncertech, které se ve prospěch Atenea konaly během ledna v Praze a v Rakovníku.

4 strany A5. Dostupné přímo v komunitním centru Ateneo či ke stažení na ateneo.cz/wp-content/uploads/2013/02/ATENEOnews_4_únor_2013.pdf.

-jk-

ATENEON NEWS č. 5

Březnové číslo zpravodaje Ateneo news dílčím způsobem reflektuje činnost mosteckého komunitního centra a v souvislosti s tím konstatuje, že nápadů na aktivity je víc, než je kolektiv centra schopný při své kapacitě realizovat. Bylo by potřeba dvou věcí. Tou první je větší počet aktivně zapojených lidí a tou druhou efektivní zpětná vazba.

Do programu Atenea nově přibyl kurz hry na akustickou kytaru. Jinak březnové akce, jímž je zpravodaj zejména věnovány, obsahují, jak je zvykem, promítání, přednášky, koncerty, čajové středy, komunitní veganské večere a cestovatel-ské vyprávění. Oproti dřívějšímu je program tentokrát obohacen o večer psaní dopisů politickým vězňům a autorské čtení poezie.

ATENEON NEWS číslo 3 / leden 2013

Stary rok odchází, stará mizérie zůstává! - (Mnoho lidí je v současnosti velmi důvěřivých a snad jsou to i lidé v této době...)

Alchymistický projekt vzniklého zpodobit jako na filmovém pruhu... (text o projektu)

ATENEON NEWS číslo 4 / únor 2013

S velkou dávkou solidarity do čtvrtého měsíce života

Blahoželání a děkujeme za všechny příspěvky... (text o článku)

ATENEON NEWS číslo 5 / březen 2013

Kreativní, spolupráce, komunikace: přílbe na březových stvoji Ateneo

Výzvy hry me oblíbené kytary (text o kurzu)

salé newsletter leden 2013

Uč je to to námo, učily se... (text o článku)

Uč je to to námo, učily se... (text o článku)

Uč je to to námo, učily se... (text o článku)

SALÉ NEWSLETTER BŘEZEN 2013

Naši program na březnu vás svojí... (text o programu)

Naši program na březnu vás svojí... (text o programu)

Naši program na březnu vás svojí... (text o programu)

Naši program na březnu vás svojí... (text o programu)

Naši program na březnu vás svojí... (text o programu)

prchájí ze země. Jejich situace vyvolala vlnu solidarity. Ve zpravodaji ABC se tedy nachází současně prosba o finanční pomoc stíhaným antifašistům a pozvánka na solidární demonstraci 25. ledna v Praze, kterou večer doplnil benefiční koncert.

Zpravodaj je na závěr doplněn informací o dvou krátkých dokumentech, které byly natočeny o anarchitech vězněných v Bělorusku.

Dostupné na anarchistblackcross.cz/zpravodaj/2013_01.pdf.

-jk-

SOLIDARITA č. 2/2013

Únorové číslo zpravodaje Anarchistického černého kříže je tentokrát věnováno případu vězněného polského anarchisty Andrzeje Mazurka, který byl zadržen během nepokojů v Řecku v prosinci 2008. Tam byl také odsouzen k sedmi letům vězení a loni v prosinci byl převezen do Polska, kde si má osedět zbytek trestu, jenž mu byl o něco snížen.

Zbytek *Solidarity* je zaměřen na posílání dopisů vězněným aktivistům a aktivistkám. Vysvětluje, proč je posílání dopisů politickým vězňům tak důležité, a přináší v tomto ohledu několik praktických rad.

Ke stažení na anarchistblackcross.cz/zpravodaj/2013_02.pdf.

-jk-

SOLIDARITA č. 3/2013

Březnové číslo zpravodaje *Solidarita* se opět vrací k situaci stíhaných aktivistů v Rusku. Rozebírá konkrétně kauzu vězněného antifašisty Alexeje Olesinova a přináší seznam dalších vězněných antifašistů, který sestavila iniciativa ABC Moskva.

Anarchistický černý kříž ale nezůstává jen u informování. Druhou stranu zpravodaje tvoří pozvánky na benefiční koncerty, jejichž výtěžek půjde právě pronásledovaným aktivistům v Rusku. Budou se konat 19. 4. v Liberci, 20. 4. v Rakovníku a 29. 4. v Praze (ten je pro rodinu zavražděného I. Kutorského).

Ke stažení na anarchistblackcross.cz/zpravodaj/2013_03.pdf.

-jk-

BUĎ ZLÝ NA SVÉHO NÁCKA / VÝCHOVA NÁCKŮ V ČECHÁCH

Tak se zdá, že Antifašistická akce (AFA) přidala do svého portfolia aktivit další - vydávání knih. A není pochyb o tom, že první počín v tomto směru si své čtenáře najde.

Svou první knihu vydala AFA u příležitosti pěti let od vraždy antifašistického skinheada Jana Kučery. Křest měla na koncertě pořádaném k uctění jeho památky, který se konal 26. ledna v pražském klubu 007 za účasti kapel Kung-fu Girls a Stage Bottles.

„... je to pocit k nezaplacení - rozbit jejich uměle pěstované kultury, sebrat jim pověst pouličních rváčů a pořádně je prohnat. Tahle medicína funguje na naše hrdy bělochy líp a efektivněji než cokoli jiného. Nehrajeme na žádný férový pravidla, protože oni si je stejně nezaslouží.“

Téma knihy je zcela prosté - mlácení nácků. První část nás zavede do Velké Británie, nejprve prostřednictvím rozhovoru s dlouholetými členy skupiny Red Action a poté krátkých historek člena Direct Action Movement, skupiny Antifascist Action. V rozhovoru, který původně vyšel v souvislosti s vydáním knihy *Beating the Fascist*, je představena tradice pouličního boje s fašisty, která se táhne již od 30. let 20. století. Seznámíte se s vývojem neonacistického hnutí na Britských ostrovech a s reakcí na něj, ať již v rovině protestních demonstrací nebo fyzické konfrontace. Kapitola „Buď zlý na svého nácka“ u nás již před lety vyšla samostatně. Její autor militantní antifašismus nijak zbytečně neheroizuje, naopak se nebojí v konkrétních situacích přiznat strach či neúspěch. Poznámává, že dnes antifašisty nečekají medaile za jejich boj proti náckům, ale jsou pro ně přichystány paragrafy.

U nás jsme si již trochu zvykli utěšovat se aktivismem a radikálními iniciativami, které fungují v zahraničí. Překládáme informace, píšeme výzvy, jen s těmi skutky to někdy trochu pokulhává. Podobně na tom někdy je i antifašismus. Ale ne tak docela. I u nás jsou skupiny lidí, kteří jen nenadávají u piva a nesepisují manifesty. Naopak, přijímají svůj díl odpovědnosti, berou na sebe riziko a snaží se dělat něco se sebou, aby následně mohli něco dělat s věcmi, které je štvou. A těmi věcmi jsou v tomto případě náckové.

A abychom nemuseli číst jen o tom, jak dostávají ochutnat vlastní medicínu neonacisté za Kanálem, je kniha doplněna také o kapitulu „Výchova nácků v Čechách“. Jedenácti krátkými příběhy, stejně jako těm z předchozí části knihy, nechybí akce ani nadhled a humor. V takto koncentrované podobě to skoro vypadá, jako kdyby šlo svým způsobem o zábavu, ale není tomu tak. „Militantní antifašismus je z převážné většiny nezáživná a celkem nebezpečná práce. O každodenní agendě militantních antifašistů si tady nepočtete,“ píše se v úvodu kapitoly. Také je zde poznámka, že mlácení nácků je jen

jednou z široké škály antifašistických aktivit - důležitou, nikoliv však samo-spásnou. A jak je zdůrazněno, sama o sobě by bez ostatní činnosti postrádala svůj smysl.

Celou knihu velmi vhodně uvozuje předmluva, která je osobním představením toho, jak se z mladého člověka stane militantní antifašista a jak se takové rozhodnutí odráží v jeho životě. Za vyzdvížením stojí i zajímavá grafická úprava publikace. Snad jedině, na čem by bylo třeba přidat, je závěrečná redakční práce s textem.

Knihu si neklade žádnou ambici být příspěvkem do diskuse o násilí, jeho reflexe tu ale nechybí. A jak se píše na zadní straně obálky: „*Chybějící polemiku o násilných útocích zde nahrazuje čirá praxe.*“

110 stran, cena 100 Kč. Možno objednat v distribuci xbastax.cz nebo zakoupit v pražském infoshopu Salé.

-oh-

HOWARD ZINN: BOMBA

Knihu Howarda Zinna *Bomba* vydalo jako svou první publikaci nakladatelství Broken Books. Je utlá svým vzhledem, ale silná obsahem. Napsaná je čtivým a autentickým stylem. Je úžasné, že se do nelehké vydavatelské práce ještě někdo v této době pustí a navíc s novým elánem i chutí. Howard Zinn by měl myslím z českého vydání velkou radost - řídí se právě láskou k „malým rebelkým činům“. Jeho slovy „malé činy začínají velké změny“ a my máme k dispozici podnět pro Ty naše „malé (nebo větší) osobní činy“.

V anotaci ke knize stojí: „*Bomba je poslední knihou, kterou známý lingvista a sociální aktivista Howard Zinn stihl vydat před svou smrtí v roce 2010 a pro samotného Howarda tato kniha byla jednou z nejdůležitějších, které napsal, a zároveň nejvíce osobní. Na základě vlastních vzpomínek, kdy za druhé světové války jako pilot bombardéru shazoval bomby i nad Československem, promlouvá vůči oficiálnímu výkladu dějin a apeluje na naši vlastní zodpovědnost. Jsme to totiž my, kdo by měl zodpovědnost držet pevně v rukou. Zinn v knize shrnuje své názory na válku a vysvětluje změnu postoje, kdy se z pilota zapáleného pro boj proti fašismu stal silný odpůrce války.*“

České vydání vyšlo jako úhledný paperback s velmi pěknou sazbou a tiskem. A co víc: jakmile jsem se začel do textu, tak jsem mu naprosto propadl. I když nejsi příznivce válečné literatury, nenech se v žádném případě tématem odradit, tohle je osobní protiválečný text, který se staví proti „oficiálnímu výkladu dějin“ a zlu obecně. Kniha je rozdělena do kapitol: „Rebelie po malých a větších dávkách“ (Greg Ruggiero), předmluva od H. Zinna, „Hirošima - Prolomení ticha“ a „Bombardování Royanu“.

Text je kritikou války a zároveň ji líčí v pravém světle - zpochybňuje prezentované tažení dobra proti zlu a mluví o věcech, které byly v historii často označovány za hrdivé skutky pro dosažení svobody. Zinn komentuje oficiální výklad dějin a ukazuje na zvěrstva, při kterých umřelo tisíce lidských bytostí. Je popisováno americké „bombardování“ Japonska již v době, kdy nebylo nutné - těsně před jeho kapitulací. I přesto však došlo ke shoení dvou atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki. Tyto hrůzné skutky se nemusely stát a s velkou pravděpodobností za nimi stály jen demonstrace síly, moci a dodání ega vědcům, kteří své vědomosti propůjčili vývoji jaderných bomb. V Hirošimě jedna z nich zabila během několika málo okamžiků okolo 140 tisíc lidí, v Nagasaki 70 tisíc a na následky ozáření během dalších pěti let zemřelo v obou městech dalších 130 tisíc obyvatel. „*Když se skupina fanatiků dopustí nějakého zvěrstva, označujeme je za „terroristy“.* Když je ale mnohem větší zvěrstvo spácháno ve jménu vlády, slovo „terrorismus“ není na místě a tento čin je naopak považován za obranu naší demokracie.“ „*Nejsou všechna zvěrstva páchána právě „v podstatě slušnými lidmi“, kteří byli vmanévrováni do situací, jež obrátily naruby etický smysl společný všem lidským bytostem?*“ Zinn ukazuje právě na zmíněné manipulace, které za zlem stály a vždy stát budou. Zastává názor, že diskuse o těchto činech musí být neustále udržována při životě. Mluví o přípravě na zlo, o mediálním znemožnění „nepřítele“ a ukazuje na zájmena „my“ nebo „naše“, kdy zájmy vlády jsou pokládány za zájmy nás samotných. V knize se dočteme o „nelidských“ činech z historie, které jsou dále srovnávány s jinými, podobně špatnými skutky a jsou líčeny jak oficiálním pohledem, tak z autorovy osobní perspektivy.

„*Hitlerův rasismus je neoddiskutovatelný. Rasismus Spojenců a dlouhá historie utlačování a podrobování si černochů se zdají být zapomenuty.*“

Vlády definují „zlo“ a boj proti němu se pak stane legitimním bojem „naší“ vlády, za „naší“ svobodu. Čteme o historii, ale velice často si můžeme jen dosadit jiná data, jména a skutky. Vše se opakuje. Měli bychom odmítnout představu, že násilí vede k „dobrym koncům“. Závěr knihy je ukončený textem: „*Nenecháme se ohromit činy ostatních lidí, pravdami, které platily kdysi. Znamená to, že budeme jednat tak, jak cítíme a myslíme, tady a teď za naše tělo a mysl, proti abstraktním konceptům povinnosti a slušnosti.*“ Nabádá nás k neustálému kladení si otázek a odpovědí na ně ve formě rebelie „po malých a větších dávkách“.

Silná kniha, která by se měla stát povinnou četbou. Díky, Broken Books! 96 stran, cena 170 Kč. Možno objednat na e-mailu read@brokenbooks.cz či v distribuci phr.cz

-S-

HOWARD ZINN
/ BOMBA

NAKLADATELSTVÍ ČESKOSLOVENSKÉ ANARCHISTICKÉ FEDERACE

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

40 STRAN
40,-

1/2013 - LOKALIZACE

Lokalizace ekonomiky / LETS a časové banky / Komunitní centrum Ateneo / Bezpečná zóna / Zahradníkův partyzánský rok / Jakub Polák / Nepohodlní mrtví / Chomsky: Dojmy z Gazy / Crimethinc: Work / Rozhovor s rumunským anarchistou / ...

4/2012 - OBSAĎ A ŽÍJ!

Solidarita v Andalusii / Hnutí 15M / Obsazování půdy proti nezaměstnanosti / SAT / Colin Ward / Domy místo cel / Squatteréři se nastěhovali / Černá ruka / Franta Sauer / Saint Imier 2012 / Participativní ekonomika / Asturijská rebelie / Arabské jaro / ...

3/2012 - SOLIDARITA V PRAHI

Seattle Solidarity Network / Food not Bombs / Solidarita vs. charita / Vandana Shiva / Architekt odpadu / Akční dny 2012 / ProtestFest / Antisystema / Ekonomická demokracie / Etické banky ve Španělsku / Stop vládě / Zlýčín / Domingo Ascaso / ISM / ...

2/2012 - PRACOVISŤE POD SAMOSPRÁVOU

Rekuperované podniky v Argentině / Družstevní spolupráce / Převzetí továren / Nemocnice pod kontrolou zaměstnanců / Týden neklidu / Kampaň Čistá alternativa / 18 let rebelie v Chiapasu / Komiks není jen o superhrdinech / Oběšenci v ulicích / ...

1/2012 - OCCUPY

Svobodný člověk Michael Kácha / Hledání anarchistické politiky / Critical Mass / Democracie Real Ya! / Chronologie opakovaného neštěstí / Uznání Palestiny / Systém moci / Naštvanost. A co dál? / Anarchismus neznamená antiglobalismus / ...

4/2011 - LONDÝN V PLAMENECH

(starší čísla za sníženou cenu)

KOMIKSOVÁ EDICE

- sv. 1 - LIKVIDÁTOR 40 stran / 40,-
- sv. 2 - ANARCHIX 40 stran / 40,-
- sv. 3 - CLASS WAR COMIX 40 stran / 40,-
- sv. 4 - KDYŽ ZAČALA NOC 64 stran / 58,-

BROŽURY

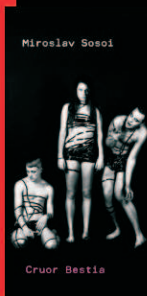
- PRÁCE 48 stran / 35,-
- OKUPAČNÍ KUCHARKA 60 stran / 48,-
- HRANICE AKTIVISMU 56 stran / 48,-
- COMUNISMO LIBERTARIO 56 stran / 48,-

ČTENÍ OD DĚTÍ KLÍČENÍ

40 stran A4
celobarevné
60,-

- M. Soso - TĚLA 52 stran / 35,-
- M. Soso - CRUOR BESTIA 76 stran / 55,-
- O. Heimerle - OBYČEJNĚ ZMRAŽENÍ 56 stran / 25,-

EDICE POEZIE

Aktuální přehled o všech vydaných publikacích a dalších materiálech, stejně jako seznam distribučních míst naleznete na webové stránce

NAKLADATELSTVI.CSAF.CZ